

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
ของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

นางสาวดาวฤดี มีชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2562

**Factors Relating to Farmers' Participation in the Formulation of the
Agricultural Development Planning in Nong Sung Tai Sub-District,
Nong Sung District, Mukdahan Province**

Miss. Daoruedee Meechai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของ
เกษตรกรในตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร
ชื่อและนามสกุล นางสาวดาวฤดี มีชัย
วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุฑาเมือง แสตนเสริม
2. รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2563

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ปริญญารัตน์ ภูศิริ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุฑาเมือง แสตนเสริม)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล) Min

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของ
เกษตรกรในตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร
ผู้วิจัย นางสาวดาวฤดี มีชัย **รหัสนักศึกษา** 2619000413 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม
(2) รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้
และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร 3) การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ
การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครัวเรือนเกษตรกรที่มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตร
อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ในปีการผลิต 2561/2562 จำนวน 1,026 ครัวเรือน กำหนดขนาดของกลุ่ม
ตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ ที่ค่าความคาดเคลื่อน 0.07 ได้ 166 คน ทำการสุ่มตัวอย่าง แบบง่าย
ด้วยวิธีการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรตามสัดส่วนที่กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์
ข้อมูลโดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ
และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกร ร้อยละ 51.8 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 53.36 ปี ร้อยละ 35.5 จบการศึกษา
ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 80.1 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม 2) เกษตรกร ร้อยละ 79.5 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำ
แผนพัฒนาการเกษตรในระดับมากที่สุด โดยตอบถูกมากที่สุด ประเด็นแผนงาน/โครงการ ต้องสามารถแก้ไข
ปัญหาของพื้นที่ได้ ขณะเดียวกันตอบผิดมากที่สุด ประเด็นความสำเร็จของแผนพัฒนาการเกษตรคือการใช้
งบประมาณให้มากที่สุด และเห็นด้วยกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเห็นด้วยมาก
ที่สุดในประเด็นควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 3) เกษตรกรมีส่วน
ร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม
ในการรับผลประโยชน์ และมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร คือ ตำแหน่ง
ทางสังคมในปัจจุบัน และความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ที่ระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.01 และ
ระดับการศึกษา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 4) เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำ
แผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่มีปัญหามากที่สุด คือการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดย
เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับมาก โดย
ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม แผนพัฒนาการเกษตร เกษตรกร จังหวัดมุกดาหาร

Thesis title: Factors Relating to Farmers' Participation in the Formulation of the Agricultural Development Planning in Nong Sung Tai Sub-District, Nong Sung District, Mukdahan Province

Researcher: Miss Daoruedee Meechai ; **ID:** 2619000413;

Degree: Master of Agricultuer (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm, Associate Professor;
(2) Bumpen Keowan, Associate Professor; **Academic year:** 2020

Abstract

The objectives of this research were to study 1) social and economic conditions of farmers 2) knowledge and opinion regarding the formulation of the agricultural development plan of farmers 3) the participation and factors relating to farmers' participation in the formulation of the agricultural development plan of farmers 4) problems and suggestions about the participation in the formulation of the agricultural development plan of farmers.

The population of this research was 1,026 households who had registered as farmers with Nong Sung district, Mukdahan province in the production year of 2018/2019. The sample size of 166 households was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.07 and simple random sampling method by using lotto from farmers' name list as per specified proportion. Data was collected through conduction interview and was analyzed by using statistics such as frequency distribution, percentage, minimum value, maximum value, arithmetic mean, standard deviation, ranking, and multiple regression analysis.

The results of this research revealed that 1) 51.8% of farmers were male with the average age of 53.36 years and 35.5% of them completed primary school education. 80.1% of farmers had no social position. 2) 79.5% of farmers had knowledge about the creation of agricultural development plan at the highest level. They gave the most correct answers in the aspect of planning/project aspect that must be able to solve the issue about the area. At the same time, the most incorrect answers were giving in the aspect of the success of agricultural development plan was the usage of funding. The farmers agreed with the formulation of the agricultural development plan the most regarding the fact that the officer should have expertise and leadership in the formulation of agricultural development plan. 3) Farmers participated in the creation of agricultural development plan at the moderate level. The highest participation level was in the receiving of benefits while factors relating to the participation in the formulation of agricultural development plan were the current social position, knowledge about the formulation of the agricultural development plan at statistically significant level of 0.01, and the level of education at the statistically significant level of 0.05. 4) Farmers encountered with the problem about the participation in the formulation of agricultural development plan at the low. The most problematic issue was the issue of the participation in the evaluation. Farmers agreed with suggestions regarding the participation in the formulation of the agricultural development plan at the high level and the most agreeable topic was on the suggestions regarding the benefit receiving from participation.

Keywords: Participation, agricultural development plan, farmer, Mukdahan province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงยิ่งจาก ดร.ปริญญารัตน์ ภูศิริ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สินุช คุรุทเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษา ร่วม จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาสละเวลาในการให้คำปรึกษาแนะนำ ถ่ายทอดความรู้และแนวความคิดทางด้านวิชาการอันมีคุณค่าตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน พร้อมกันนี้ขอขอบพระคุณเกษตรจังหวัดมุกดาหาร หัวหน้ากลุ่มทุกกลุ่ม เกษตรอำเภอหนองสูงและเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณเกษตรกรตำบลหนองสูงได้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหารทุกท่าน ที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ขอขอบคุณเพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโท รุ่นที่ 20 สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ ที่ให้ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับการช่วยเหลือ และกำลังใจจากบิดา มารดา และทุกคนในครอบครัว ตลอดจนบุคคลต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมาก ที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนาม ได้หมดในที่นี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณไว้ในโอกาสนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน คุณค่าและความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ดาวฤดี มีชัย

สิงหาคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
กรอบแนวคิดการศึกษา	3
สมมติฐานการศึกษา	5
ขอบเขตของการศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	9
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และความคิดเห็น	14
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	19
สภาพข้อมูลทั่วไป ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
การวิเคราะห์ข้อมูล	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
ตอนที่ 1 สภาพส่วนบุคคล สังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร	53
ตอนที่ 2 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของ เกษตรกร	61
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ของเกษตรกร	71
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรของเกษตรกร	83
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	99
สรุปการวิจัย	99
อภิปรายผล	105
ข้อเสนอแนะ	117
บรรณานุกรม	120
ภาคผนวก	124
ก แบบสัมภาษณ์	125
ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	139
ค หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และ หนังสือนัดหมายเกษตรกร	141
ง แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์	148
จ การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์	163
ฉ คำสัมภาษณ์ที่ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	183
ประวัติผู้วิจัย	187

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงรายชื่อการกลุ่ม ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร	32
ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกตามสัดส่วนของแต่ละตำบล	42
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกร	53
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลสังคมของเกษตรกร	57
ตารางที่ 4.3 ข้อมูลเศรษฐกิจของเกษตรกร	60
ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร	62
ตารางที่ 4.5 ประเมินผลความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร	66
ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร	67
ตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร	72
ตารางที่ 4.8 สรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร	77
ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์	79
ตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการ ของเกษตรกร	81
ตารางที่ 4.11 สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	83
ตารางที่ 4.12 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ..	84
ตารางที่ 4.13 สรุปภาพรวมปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ของเกษตรกร	90
ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ของเกษตรกร	91
ตารางที่ 4.15 สรุปภาพรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ของเกษตรกร	97

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ภาพที่ 4.1 ภาพสรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร	98

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคการเกษตรของไทยเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เป็นรากฐานของการสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศและของโลก ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคการผลิตทางการเกษตร การพัฒนาภาคเกษตรในอนาคตต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลกที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของประเทศ รวมถึงกฎกติกาการค้าใหม่ ๆ ของโลก การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ปัญหาภายในประเทศบางประการที่เป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ แนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมืองและการพัฒนาในระดับภูมิภาคต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการเตรียมการเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจึงมีความสำคัญในระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรต้องมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายและมาตรการ วิธีการดำเนินการที่ชัดเจน สอดคล้องกับสถานการณ์การเกษตรและเศรษฐกิจของประเทศ ประกอบมติคณะรัฐมนตรีให้มีการขับเคลื่อนแผนชุมชนในระดับหมู่บ้าน ซึ่งแผนด้านการเกษตรก็เป็นส่วนหนึ่งของแผนชุมชนและแผนพัฒนาในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด (นรินทร์ แซ่พิมาย, 2559)

แผนพัฒนาการเกษตร เกิดจากกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยเริ่มจากการกระตุ้นจิตสำนึกและความรับผิดชอบของประชาชนในพื้นที่ให้มีจิตสำนึก ร่วมคิด วิเคราะห์ และเสนอปัญหาและความต้องการ อีกทั้งร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหา เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาตนเอง ชุมชน ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

จากการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูง อำเภอหนองสูงได้ จังหวัดมุกดาหาร เมื่อปี พ.ศ.2562 เป็นการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ภาครัฐร่วมกับผู้นำชุมชน พบว่ายังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ที่จะเข้าร่วมวิเคราะห์ สังเคราะห์บน

พื้นฐานข้อมูล หรือปัญหาและความต้องการชุมชน อาจส่งผลให้แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลที่ได้มาไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของแผนต่อไป

การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นถือเป็นหลักสากลที่ได้รับการยอมรับในนานาอารยประเทศ จนมีความสำคัญและเป็นเรื่องที่สำคัญในการปกครองประเทศของโลกประชาธิปไตย ปัจจุบันประเทศไทยของเราได้ให้ความสนใจต่อหลักการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาประเทศในแต่ละด้าน ทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เพื่อเข้าสู่ระบอบ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานภาครัฐภายใต้แนวคิดการ บริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และแนวคิดตามหลักการธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยที่ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำงาน และร่วมรับผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมไปจนกระทั่งถึงร่วมตรวจสอบ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย

ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนกำลังเป็นกระแสที่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ที่ผ่านมามีพบว่า อุปสรรคและปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ประชาชนขาดความสนใจ หรือขาดการมีส่วนร่วม รัฐบาลจึงมีแนวนโยบายที่เป็นปัจจัยที่เป็นสิ่งจูงใจให้ประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนในลักษณะ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ นำไปสู่การพัฒนาที่ตรงเป้าหมาย เกิดความชอบธรรมอันนำมาซึ่งประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง กระบวนการและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการมีส่วนร่วมมี 4 ด้านที่สำคัญ ได้แก่ ประการแรก การร่วมในการวางแผน คือ การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดแนวทางดำเนินการ ติดตามประเมินผลและตัดสินใจ ประการที่สอง การร่วมในการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร และการประสานความร่วมมือ ประการที่สาม การร่วมในการใช้ประโยชน์ คือ การนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ การได้รับประโยชน์ คือ การแจกจ่ายผลประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนาอย่างยุติธรรม และประการสุดท้าย การร่วมในการประเมินผลเพื่อประชาชนในชุมชนจะได้ทราบ ถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆ เพื่อร่วมกันดำเนินการหาทางแก้ไขต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ซึ่งนับเป็นพื้นฐานสำคัญในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอ

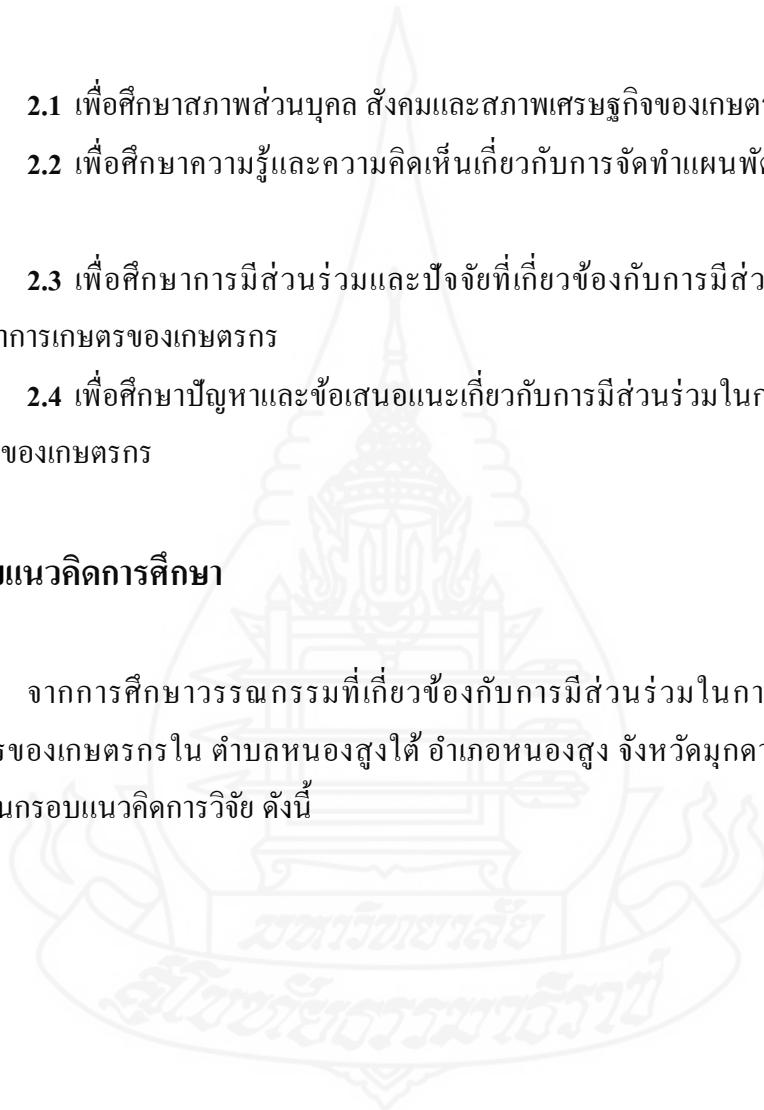
หนองสูง จังหวัดมุกดาหาร โดยการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนของตนเองต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

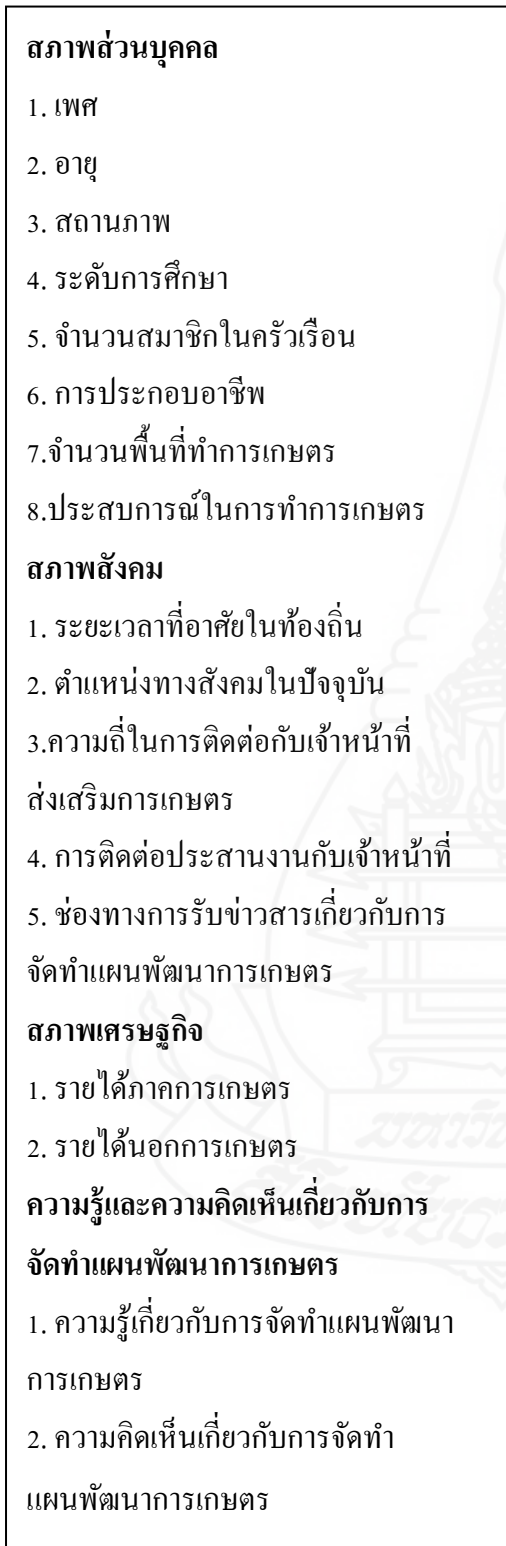
- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพส่วนบุคคล สังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร สามารถนำมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการศึกษา

ปัจจัยทางสภาพส่วนบุคคล สังคมและสภาพเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน รายได้ภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงได้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

5. ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงได้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

5.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

5.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ตำบลหนองสูงได้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน รายได้ ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล รวมถึงศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2563-กรกฎาคม 2563

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 เกษตรกร หมายถึง คราวเรือนเกษตรกรที่มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับทางสำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ปีการผลิต 2561/2562

6.2 การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร หมายถึง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรตามขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรก การเตรียมการจัดทำแผน เป็นการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ที่สำคัญ ขั้นตอนที่สอง การระบุสิ่งที่มุ่งหวัง เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ (vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าประสงค์ (Goal) หรือวัตถุประสงค์หลัก (Objective) ขั้นตอนที่สาม การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยแยกแยะให้เห็นสภาพแวดล้อมภายในภายนอกทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ขั้นตอนที่สี่ การกำหนดกลยุทธ์ เป็นการเลือกกิจกรรมหรือวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการบรรลุสิ่งที่มุ่งหวังภายใต้สภาพแวดล้อมตามที่ได้วิเคราะห์ไว้ ขั้นตอนที่ห้า การกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติ มีการจัดทำใน 3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก แผนปฏิบัติงาน ลักษณะที่สอง โครงการ และลักษณะสุดท้าย แนวทางการติดตามและประเมินผล รวมทั้งรูปแบบของแผน ได้แก่ บทนำ สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน สถานการณ์ของชุมชน การสังเคราะห์ข้อมูล แนวทางพัฒนาชุมชน

6.3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับหลักการดำเนินงานและการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

6.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ในประเด็นกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

6.5 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร หมายถึง การเปิดโอกาสในเกษตรกรในชุมชน ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ในลักษณะของการเข้าร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

6.6 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่าง ๆ ที่มี ความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ร่วมในการตัดสินใจวางแผนขั้นตอนการ

จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และมีส่วนร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากรแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการพัฒนาการเกษตรของชุมชน ตำบลหนองสูงใต้ ตำบลหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

6.7 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การที่เกษตรกรได้ร่วมกันร่วมสนับสนุนทรัพยากรเงินทอง หรือมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ใช้ในโครงการพัฒนาการเกษตรของชุมชน ตำบลหนองสูงใต้ ตำบลหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

6.8 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ได้รับผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ จากกิจกรรมโครงการพัฒนาการเกษตรในชุมชน เช่น โครงการสวนสมุนไพร โครงการธนาคารอาหารชุมชน และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชนตำบลหนองสูงใต้ ตำบลหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร รวมถึงช่วยพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้เพิ่มขึ้นด้วย เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพสตรีในชุมชน เป็นต้น

6.9 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนเข้าไปสังเกตการณ์ การทำงาน ของผู้รับจ้างภายนอกที่มาทำงานพัฒนาการเกษตรในชุมชน และมีส่วนในการติดตามผลการดำเนินงาน ของโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชนตำบลหนองสูงใต้ ตำบลหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

7.1 ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ให้กับสำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

7.2 นำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

7.3 ผู้สนใจ นักศึกษา นักวิจัย ที่ต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร” ผู้ศึกษาได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิด โดยมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
  - 1.1 ความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วม
  - 1.2 ระดับขั้นของการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และความคิดเห็น
3. แนวคิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาการเกษตร
  - 3.1 ความหมายและความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตร
  - 3.2 วิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
  - 3.3 บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในกระบวนการมีส่วนร่วม
4. สภาพข้อมูลทั่วไป ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วม ระดับขั้นของการมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วม

1.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ทงศ์ศักดิ์ คุ่มไชนะ (2540) ให้ความหมายไว้ 3 ประเด็น ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนาาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญ ร่วมกับวิทยากรที่เหมาะสม และสนับสนุนการติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

2) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสที่จะแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญ และแสดงออกซึ่งวิธีแก้ไขปัญหาและลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

3) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริมชักนำสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

การมีส่วนร่วม ความหมายคือ ทรัพยากรในการบริหารที่เป็นส่วนหนึ่งของบุคคลในแต่ละระดับการปฏิบัติมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนการจัดองค์กร การสั่งการ และควบคุมการปฏิบัติในแต่ละส่วนอย่างเต็มความสามารถ ทั้งในทิศทางเพื่อการปฏิบัติด้านเดียว หรือการนำเสนอซึ่งความคิดในการดำเนินการตามกระบวนการนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง (วันชัย โกลดเสตุต, 2562)

การเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชน ได้มีส่วนช่วยเหลือกัน ตั้งแต่ การวางแผน การบริหารงบประมาณ การดำเนินการ และการติดตามและประเมินผล ดังนั้น ผลสำเร็จของการ พัฒนาจึงขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนของประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง โดยประชาชน ต้องรู้ว่าพวกตนต้องการอะไรเพื่อการพัฒนาของตนเอง

โดยสรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปร่วมดำเนินการกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ตั้งแต่ แสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล อย่างเต็มความสามารถ เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน

1.1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

- 1) เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและผู้ผูกมัดกับเรื่องนั้น ๆ
- 2) เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน รู้จักคิด รู้จักวิเคราะห์ และติดตามสถานการณ์
- 3) เกิดผู้นำที่มีคุณภาพในชุมชน
- 4) เกิดการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายในระดับต่าง ๆ
- 5) ชุมชนพัฒนาการรับรู้ สติปัญญา และความสามารถในการตัดสินใจกำหนดชีวิต

ด้วยตนเอง

- 6) ชุมชน มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเอง และเกิดการพัฒนายั่งยืน

1.2 ระดับขั้นของการมีส่วนร่วม

ระดับขั้นของการมีส่วนร่วมมีหลายระดับ และนักวิชาการต่าง ๆ ได้กำหนดไว้หลากหลาย แต่ใน สารสำคัญมีความคล้ายกันซึ่งจะขอนำเสนอโดยสังเขป ดังนี้

Cohen Uphoff, and Goldsmith (1979) (อ้างถึงในประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา, 2544) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับ คือ

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (*Decision Making*) ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบาย และประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (*Implementation*) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานความร่วมมือ ในส่วนที่เป็น องค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นจะได้คำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและ ประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (*Benefit*) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (*Evaluation*) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และ

ความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

จินตวิรั เกษมสุข (2544) ได้สรุประดับขั้นของการมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไป เป็น 4 ระดับ คือ

1) การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหรือ ระหว่างผู้ดำเนินการ โครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น

3) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้น ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่

(1) การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) โดยจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วม เพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม

(2) การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการ จำเป็นจะต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายและให้ความเห็นต่อโครงการ ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

(3) การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผย ไม่มีการปิดบัง ทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน

4) การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการ ที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560) ได้สรุประดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ระดับ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (To Inform) : เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุด แต่ถือว่าเป็นขั้นพื้นฐานของการมีส่วนร่วมและมีความสำคัญมาก โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง ทันสมัย และประชาชนสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการะงานของภาครัฐ โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับนี้อยู่ในลักษณะการให้ข้อมูลทางเดียวจากภาครัฐสู่ประชาชน

2) การมีส่วนร่วมในระดับการปรึกษาหารือ (To Consult) : เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็น รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการ/ การปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐอย่างอิสระและเป็นระบบ โดยหน่วยงานภาครัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และนำข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น และประเด็นที่ประชาชนเป็นห่วงไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบาย หรือพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานในหน่วยงาน และประกอบการตัดสินใจ โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับนี้ทำได้โดยการสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การเสวนากลุ่ม เป็นต้น

3) การมีส่วนร่วมในระดับให้เข้ามา มีบทบาท (To Involve) : เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในกระบวนการวางแผนและตัดสินใจ ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจัง และมีจุดมุ่งหมายชัดเจน โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน โครงการ และวิธีการปฏิบัติงาน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐ มีหน้าที่จัดระบบอำนวยความสะดวกและยอมรับการเสนอแนะ และมีการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน การมีส่วนร่วมระดับนี้อาจดำเนินการในรูปแบบกรรมการที่มีตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วม

4) การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ (To Collaborate) : เป็นการให้ความสำคัญกับบทบาทของประชาชนในระดับสูง โดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การระบุปัญหา พัฒนาทางเลือก และแนวทางแก้ไข รวมทั้งการเป็นภาคีในการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในระดับนี้คือการที่ภาครัฐสัญญากับประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานร่วมกัน และนำแนวคิดใหม่ ๆ หรือข้อเสนอแนะของประชาชนมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาจากผลของการตัดสินใจที่ค่อนข้างสูง โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน คณะที่ปรึกษาภาคประชาชน เป็นต้น

5) การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจประชาชน (To Empower) : เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ประชาชนมีบทบาทในระดับสูงสุด โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งผลการตัดสินใจมีผลผูกพันให้หน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการตามการตัดสินใจของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้ เน้นให้ประชาชนมีบทบาทในการบริหารจัดการ โดยเป็นผู้ดำเนินการกิจ และภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น ประโยชน์ของการตัดสินใจในขั้นนี้ คือ การสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ เช่น การลงประชามติเพื่อพิจารณาว่าควรมีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ของชุมชนหรือไม่ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรทุกขั้นตอน โดยเกษตรกรเข้าร่วมอย่างเข้มแข็ง ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของเกษตรกร ในการแก้ปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม ซึ่งมีข้อที่ควรพิจารณาสำหรับการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมไม่ใช่การให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมต้องเชื่อในศักยภาพของเกษตรกร และการมีส่วนร่วมมีพื้นฐานมาจากความคิดแบบประชาธิปไตย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กระบวนการและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการมีส่วนร่วมมี 4 ด้านที่สำคัญ ได้แก่ ประการแรก การร่วมในการวางแผน คือ การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดแนวทางดำเนินการ ติดตามประเมินผลและตัดสินใจ ประการที่สอง การร่วมในการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร และการประสานความร่วมมือ ประการที่สาม การร่วมในการใช้ประโยชน์ คือ การนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ การได้รับประโยชน์ คือ การแจกจ่ายผลประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนาอย่างยุติธรรม และประการสุดท้าย การร่วมในการประเมินผลเพื่อประชาชนในชุมชนจะได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อร่วมกันดำเนินการหาทางแก้ไขต่อไป โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดที่ได้ศึกษานี้ ได้แก่ ระดับขั้นของการมีส่วนร่วม มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดประเด็นศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหารใน 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อทราบถึงการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดแผนพัฒนาการเกษตร ที่จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการดำเนินงานและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และความคิดเห็น

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และความคิดเห็น ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายของ ความรู้ ประเภทของความรู้ ระดับของความรู้ ความหมายของความคิดเห็น ประเภทของความคิดเห็น การวัดความคิดเห็นโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความหมายของความรู้

ตันสกฤต มุณีโมไนย (2551, น.7) ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถ รักษาไว้ซึ่งข้อเท็จจริง เรื่องราว กฎเกณฑ์สถานที่ สิ่งของ หรือบุคคล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เกี่ยวข้อง ซึ่งเกิดจากการสังเกต จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

มานัส ปันหล้า (2563) ความรู้ คือสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือ ประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจาก ประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติองค์วิชาในแต่ละสาขา

สรุปว่า ความรู้ คือ สารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ เป็นเนื้อหาข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ทฤษฎี หลักการ รูปแบบ กรอบความคิด หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่มีความจำเป็น และเป็นกรอบของการผสมผสานระหว่างประสบการณ์ ค่านิยม ความรอบรู้ในบริบท สำหรับการ ประเมินค่า และการนำเอาประสบการณ์กับสารสนเทศใหม่ ๆ มาผสมรวมเข้าด้วยกัน

2.2 ประเภทของความรู้

พระธวัชชัย จิตสีโล คอนเหลียม (2563) ได้แบ่งออกเป็นประเภทของความรู้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท ดังนี้

2.2.1 ความรู้ชัดแจ้ง เป็นความรู้ที่รวบรวมได้ง่าย จัดระบบและถ่ายโอนโดยใช้วิธีการ ดิจิทัล มีลักษณะเป็นวัตถุจับ เป็นทฤษฎี สามารถแปลงเป็นรหัสในการถ่ายทอดโดยวิธีการที่เป็น ทางการ ไม่จำเป็นต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อถ่ายทอดความรู้ เช่น นโยบายขององค์กร กระบวนการทำงาน ซอฟต์แวร์ เอกสาร และกลยุทธ์ เป้าหมายและความสามารถขององค์กรความรู้ ยังมีลักษณะไม่ชัดแจ้งมากเท่าไร การถ่ายโอนความรู้ยิ่งกระทำได้ยากเท่านั้น ความรู้แบบชัดแจ้งมีการถ่ายโอนและแบ่งปันง่าย

2.2.2 ความรู้แบบฝังลึก เป็นความรู้ที่ไม่สามารถอธิบายโดยใช้คำพูดได้ มีรากฐานมา จากการกระทำและประสบการณ์ มีลักษณะเป็นความเชื่อ ทักษะ และเป็นอัตวิสัย ต้องการการฝึกฝน

เพื่อให้เกิดความชำนาญ มีลักษณะเป็นเรื่องส่วนบุคคล มีบริบทเฉพาะ ทำให้เป็นทางการและสื่อสารยาก เช่น วิจารณ์งาน ความลับทางการค้า วัฒนธรรมองค์กร ทักษะ ความเชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ การเรียนรู้ขององค์กร เป็นต้น

ความรู้แบบชัดแจ้งและแบบฝังลึกจะมีการแปรเปลี่ยนถ่ายทอดไปตามกาลไคร่ต่าง ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดความรู้ การผสานความรู้ และการซึมซับความรู้การจัดการความรู้นั้น มีหลายรูปแบบ มีหลากหลายโมเดล แต่ที่น่าสนใจ คือ การจัดการความรู้ ที่ทำให้คนเคารพศักดิ์ศรีของคนอื่น เป็นรูปแบบการจัดการความรู้ที่เชื่อว่า ทุกคนมีความรู้ปฏิบัติในระดับความชำนาญที่ต่างกัน เคารพความรู้ที่อยู่ในคน เพราะหากถ้าเคารพความรู้ในตำราวิชาการอย่างเดียว นั้น ก็เท่ากับว่าเป็นการมองว่า คนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ เป็นคนที่ไม่มีความรู้

2.3 ระดับของความรู้

ระดับของความรู้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ คือ

2.3.1 ความรู้เชิงทฤษฎี เป็นความรู้เชิงข้อเท็จจริง รู้อะไร เป็นอะไร จะพบในผู้ที่สำเร็จการศึกษามาใหม่ๆ ที่มีความรู้โดยเฉพาะความรู้ที่จำมาได้จากความรู้ชัดแจ้งซึ่งได้จากการได้เรียนมาก แต่เวลาทำงาน ก็จะไม่มั่นใจ มักจะปรึกษารุ่นพี่ก่อน

2.3.2 ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงบริบท เป็นความรู้เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริง ภายใต้อสภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อนสามารถนำเอาความรู้ชัดแจ้งที่ได้มาประยุกต์ใช้ตามบริบทของตนเองได้ มักพบในคนที่ทำงานไปหลายๆปี จนเกิดความรู้ฝังลึกที่เป็นทักษะหรือประสบการณ์มากขึ้น

2.3.3 ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล เป็นความรู้เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลของประสบการณ์แก้ปัญหาที่ซับซ้อน และนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เป็นผู้ทำงานมาระยะหนึ่งแล้วเกิดความรู้ฝังลึก สามารถถอดความรู้ฝังลึกของตนเองมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นหรือถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้พร้อมทั้งรับเอาความรู้จากผู้อื่นไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้

2.3.4 ความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ เป็นความรู้ในลักษณะของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ขับเคลื่อนมาจากภายในตนเองจะเป็นผู้ที่สามารถสกัด ประมวล วิเคราะห์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่ กับความรู้ที่ตนเองได้รับมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ เช่น สร้างตัวแบบหรือทฤษฎีใหม่หรือนวัตกรรม ขึ้นมาใช้ในการทำงานได้

2.4 การวัดความรู้

ชวาล แพร์ตกุล (2552 , น. 201-222) ได้กล่าวว่า การวัดความรู้กับกฎและความจริง คือ การวัดว่า สูตร กฎเกณฑ์ ความจริง ข้อเท็จจริง เรื่องราว ใจความหรือเนื้อความสำคัญ ๆ ได้มีการพิสูจน์หรือการยอมรับแล้ว

การวัดความรู้ในวิธีการดำเนินการ คือ การวัดความจำ หรือกระบวนการและแบบแผนวิธีทำงานของเรื่องราวต่าง ๆ เหตุการณ์ ว่ามีที่มาอย่างไร ใช้วิธีการใด มีการดำเนินงานเป็นอย่างไร มีได้มุ่งที่จะวัดถึงการนำไปปฏิบัติ

การวัดความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน คือการวัดว่า แบบแผน แบบฟอร์มตามจารีตธรรมเนียมประเพณี ที่เคยปฏิบัติกันมา

การวัดความรู้เกี่ยวกับลำดับชั้นและแนวโน้ม คือ การวัดความรู้ ในเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความเคลื่อนไหว ไน้มเอียงในทิศทางใด ตามลำดับเวลา และเรื่องต่าง ๆ นั้น เกิดขึ้นก่อนหลัง และดำเนินเป็นขั้นเรียงติดต่อกันมา

การวัดความรู้เกี่ยวกับการจำแนกประเภท คือ การวัดที่เกี่ยวกับการจัดประเภทสิ่งของ เรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ตามประเภท ตามชนิด ตามลำดับก่อนหลังเป็นอย่างไร

การวัดความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ คือการวัดความจำในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวินิจฉัย และ ตรวจสอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ว่าจำได้หรือไม่และควรใช้กฎเกณฑ์หรือหลักการใด

การวัดความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินงาน คือ การวัดว่า การได้ผลลัพธ์ต่าง ๆ นั้น ต้องใช้เทคนิคอะไร มีวิธีปฏิบัติอย่างไร มีกระบวนการและกรรมวิธีต่าง ๆ ที่ใช้พิสูจน์หรือหาความจริงนั้นว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร

การวัดความรู้เกี่ยวกับความรู้รวบยอดในเนื้อเรื่อง คือ การวัดความจำของข้อสรุปหรือหลักการใหญ่ ๆ ของเนื้อหาได้หรือไม่

การวัดความรู้เกี่ยวกับหลักการ และการขยายหลักการ คือ การวัดว่าสามารถจำหลักการต่าง ๆ อัน เป็นสาระสำคัญของเนื้อหาได้หรือไม่

การวัดความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง คือการวัดความสามารถในการระลึกได้ และนำความสัมพันธ์จากทฤษฎีและหลักวิชาการต่าง ๆ มาสรุปเป็นเนื้อหาความใหญ่ ๆ หรือรวมกันเป็นเรื่องเดียวได้หรือไม่

สรุปว่า การวัดความรู้ หมายถึง เป็นกระบวนการกำหนดข้อมูลความรู้ที่ต้องการวัดด้วยเนื้อความ สัญลักษณ์ หรือบทสรุป เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการวัด เพื่อวัดผลที่เกิดจากการเรียนรู้ของ

บุคคล จากการรับรู้ จำและเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์จากการฟัง การสังเกต การได้อ่าน การศึกษาประกอบขึ้นจากความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เคยประสบมา เกี่ยวกับลักษณะของสิ่งนั้น ๆ

2.5 ความหมายของความคิดเห็น

จำลอง เงินดี (2534, น.2) ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติก็ได้ สังเกตและวัดได้จากคนแต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคติตรงที่ทัศนคตินั้นเจ้าตัวอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2534, น.78) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางวาจาของเจตคติ การที่บุคคลกล่าวว่าเขามีความเชื่อหรือความรู้สึกอย่างไรนั้น เป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้น ดังนั้น การวัดความคิดเห็นของบุคคลนั้น เป็นสิ่งที่เป็นไปได้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2532, น.35) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกซึ่งวิจรรย์ญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดเห็นมีลักษณะที่แคบกว่าทัศนคติในขณะที่ทัศนคติเป็นสิ่งที่แสดงภาพความรู้สึกทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แต่ความคิดเห็นจะอธิบายเหตุผลเฉพาะ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, น.236) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ข้อพิจารณาให้เห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาและความคิดประกอบ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้

นพมาศ ชีรเวทิน (2539, น.99) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็นนั้นถูกจัดว่าเป็นส่วนที่มนุษย์ได้แสดงออกมาโดยการพูดหรือการเขียน มนุษย์นั้นจะพูดจากใจจริงพูดตามสังคมหรือพูดเพื่อเอาผู้ฟังก็ตาม แต่เมื่อพูดหรือเขียนออกไปแล้วก็ทำให้เกิดผลได้คนส่วนใหญ่มักจะถือว่าสิ่งที่มีมนุษย์แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความในใจ

สุพัตรา สุภาพ (2545, น.132) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะการพูดหรือการเขียน ซึ่งในการแสดงออกนี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคล ก่อนที่จะมีการตัดสินใจแสดงออก ซึ่งการแสดงออกนี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากผู้อื่นก็ได้

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น คือการแสดงออกซึ่งการตัดสินใจจากการประเมินค่าหรือทัศนะเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ ซึ่งในการแสดงออกมานี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาและประเมินค่าก่อนที่มีการตัดสินใจแสดงออก ซึ่งการแสดงออกความคิดเห็นนี้อาจจะเป็นในทางเห็นด้วยหรือไม่ก็ได้ ใน

บางสถานการณ์ ความคิดเห็นอาจอยู่ในลักษณะเห็นด้วยมากที่สุดหรือเห็นด้วยน้อย ความคิดเห็นมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาและความคิดเห็นได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ

2.6 ประเภทของความคิดเห็น

Rammer (1996, p.47) (อ้างถึงใน สุมาลี ประทุมมา, 2554) จำแนกความคิดเห็นออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.6.1 ความคิดเห็นแบบสุดขั้ว เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ ซึ่งอาจจำแนกได้ 2 ทิศทาง คือ ทางบวก ได้แก่ ความรัก ความหลง และทางลบ ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นลักษณะนี้รุนแรงและเปลี่ยนแปลงยาก

2.6.2 ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ การมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความเข้าใจต่อสิ่งนั้น

2.7 การวัดความคิดเห็น

เพ็ญพร เพชรศิริ (2531, น.3) กล่าวว่า การวัดทัศนคติและความคิดเห็น มี 4 วิธี ดังนี้

2.7.1 วิธีของเซอร์สโตน เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาตรและเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็น หรือทัศนคติไปในทางเดียวกัน จากอันดับต่ำสุดถึงอันดับสูงสุด และแสดงถึงการสะสมข้อคิดเห็น

2.7.2 วิธีของกัตต์แมน เป็นวิธีการวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกัน หรือสามารถจัดอันดับของทัศนคติสูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุด และแสดงการสะสมของข้อคิดเห็น

2.6.3 วิธีการจำแนกแบบเอสดี สเกล เป็นวิธีการวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นโดยอาศัยคู่คำศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดี - เลว ขยัน - ใจเกียจ เป็นต้น

2.6.4 วัดแบบลิเคิร์ท เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติที่นิยมแพร่หลายเพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชอบ ไม่ชอบ โดยยึดอันดับความชอบหรือไม่ชอบซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบ และให้ลงคะแนน 5 4 3 2 1 หรือ +2 +1 0 - 1 - 2 เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความรู้ คือ สารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ เป็นเนื้อหาข้อมูลเป็นกรอบของการผสมผสานระหว่างประสบการณ์ ค่านิยม ความรอบรู้ในบริบท สำหรับการประเมินค่า และการนำเอาประสบการณ์กับสารสนเทศใหม่ ๆ มาผสมรวมเข้าด้วยกัน ความรู้

แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ ความรู้แบบชัดแจ้งและแบบฝังลึก และแบ่งความรู้ออกเป็น 4 ระดับ คือ ความรู้เชิงทฤษฎี ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงบริบท ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล และความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ ซึ่งในการวัดความรู้ เป็นกระบวนการกำหนดข้อมูลความรู้ที่ต้องการวัดด้วยเนื้อความ สัญลักษณ์ หรือบทสรุป เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการวัด เพื่อวัดผลที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล จากการรับรู้ จำและเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะของสิ่งนั้น ๆ ในขณะที่ความคิดเห็น คือ การแสดงออกมาซึ่งการตัดสินใจจากการประเมินค่าหรือทัศนะเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความคิดเห็นแบบสุดขั้ว และคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ ซึ่งในการวัดความคิดเห็น มี 4 วิธี คือวิธีของเซอร์สโตน วิธีของกัตต์แมน วิธีการจำแนกแบบเอสดี สเกล และวัดแบบลิเคิร์ท โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดที่ได้ศึกษานี้ ได้แก่ การวัดความรู้ และความคิดเห็น มาประยุกต์ใช้ในการวัดความรู้และความคิดเห็นของเกษตรกร เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร โดยวัดความรู้จากการรับรู้ เรียนรู้ จำและเข้าใจของเกษตรกร และวัดความคิดเห็นโดยใช้วิธีแบบลิเคิร์ท เพื่อทราบถึงระดับความรู้ ความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดแผนพัฒนาการเกษตร ที่จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการดำเนินงานและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรต่อไป

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายและความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตร วิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความหมายและความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตร

3.1.1 ความหมายของแผนพัฒนาการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 50-51) ได้อธิบายความหมายของแผนพัฒนาการเกษตรว่า หมายถึง สิ่งที่กำหนดว่าจะต้องทำอะไรในอนาคตที่ใช้เพื่อพัฒนาด้านการเกษตร ส่วนจะเป็นการเกษตรในเรื่องใดนั้นก็คงจะเปิดกว้างไว้ แผนพัฒนาการเกษตรมีลักษณะเป็นแผนเฉพาะด้าน และในขณะเดียวกันก็เป็นแผนที่สามารถจำแนกตามระดับพื้นที่ได้ด้วย ขึ้นอยู่กับว่าจะทำแผนในระดับใด ซึ่งมีตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับตำบลหรือชุมชน

3.1.2 ความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 54-55) แผนเป็นเครื่องมือสำคัญเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในการบริหารจัดการซึ่งขาดเสียไม่ได้ ส่วนสำคัญที่เกี่ยวกับแผนพัฒนาการเกษตรได้ดังนี้

- 1) มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และช่วยให้เห็นภาพรวมของงานทั้งหมด
- 2) เป็นเสมือนพิมพ์เขียว ของการประกอบการ และเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ
- 3) มีความมั่นใจในความสำเร็จ และช่วยลดความเสี่ยง
- 4) ชี้นำการทำงาน มีเป้าหมายและมีแนวทางที่ชัดเจน สามารถซึ่งใช้กำหนดวิธีการและขั้นตอนที่เหมาะสม และเชื่อมโยงงานต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้
- 5) รู้งานทั้งหมดที่จะต้องทำ ไม่ตกหล่นหรือลืมนางเรื่องหรือบางขั้นตอน
- 6) สามารถกำหนดช่วงเวลาต่าง ๆ ที่ชัดเจน กิจกรรมไม่ซ้อนทับกัน
- 7) มีความแน่นอนในการใช้ทรัพยากร สามารถกระจายแรงงานและการใช้จ่ายเงินในการลงทุน
- 8) รู้งบประมาณค่าใช้จ่ายที่จะต้องใช้ และสามารถประมาณการณำรายได้และกำไร ดังนั้น แผนเปรียบเสมือนหางเสือของเรือ ถ้าการดำเนินงานใด ๆ ปราศจากการวางแผน ก็เปรียบได้กับเรือที่ขาดหางเสือ ย่อมแล่นไปอย่างไร ทิศทางวกไปวนมาตามกระแส น้ำและลม และอาจจะไปไม่ถึงฝั่งที่เป็นเป้าหมายปลายทาง หรือชนกับหินโสโครกอับปางไปก่อน

3.2 วิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

วิธีการจัดทำแผนหรือการวางแผนในที่นี้ใช้แนวคิดของแผนกลยุทธ์เป็นหลัก และเน้นที่การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ซึ่งมีวิธีการง่าย ๆ คือ ต้องจัดทำเนื้อหาสาระ ตามองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบของแผนกลยุทธ์ให้ได้ก่อน แล้วนำเนื้อหาสาระที่ได้มาเรียบเรียงให้อยู่ในรูปแบบตามที่กำหนด สำหรับวิธีการให้ได้มาซึ่งเนื้อหาสาระดังกล่าวนี้สามารถใช้วิธีตั้งคำถามแล้วให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันหาคำตอบซึ่งเป็นวิธีนิยมและสอดคล้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม

3.2.1 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรสามารถกำหนดเป็นขั้นตอนหลักๆ ได้ 5 ขั้นตอน

- 1) การเตรียมการจัดทำแผน เป็นการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ที่สำคัญได้แก่ การกำหนดพื้นที่ การหาผู้ร่วมดำเนินการและกำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การวางแผนดำเนินการ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและวินิจฉัยชุมชน นอกจากนี้ยังมีเรื่องอื่น ๆ ที่ต้องจัดเตรียมอีก เช่น วัสดุ

อุปกรณ์ สถานที่ เอกสาร ประชาสัมพันธ์งบประมาณ ฯลฯ วิธีการที่ใช้คือ การจัดเวทีประชุมหารือทำความเข้าใจและระดมความคิดร่วมกัน และมีการแบ่งงานและมอบหมายงานให้ไปดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ตามที่กำหนด

2) การระบุสิ่งที่มุ่งหวัง เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ (vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าประสงค์ (Goal) หรือวัตถุประสงค์หลัก (Objective) เพื่อแสดงให้เห็นทิศทางและเป้าหมายของแผน โดยการต่อยอดจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและวินิจฉัยชุมชนเพื่อให้รู้อดีตที่ผ่านมา สถานการณ์ปัจจุบัน แนวโน้มของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และที่สำคัญก็คือต้องอภิปรายระดมความคิดความเห็นจากข้อมูลต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วให้ได้ข้อสรุปร่วมกันว่า สิ่งที่จะแผนพัฒนาการเกษตรมุ่งหวังให้เกิดขึ้นคืออะไร จะเกิดผลสำเร็จขึ้นในระยะเวลาที่ปี และอะไรเป็นภารกิจพื้นฐานที่จำเป็นในการทำให้เกิดสิ่งมุ่งหวัง ซึ่งจะต้องเป็นภารกิจภายใต้บทบาทหน้าที่ ตัวอย่างของภารกิจพื้นฐาน เช่น การถ่ายทอดความรู้ การให้บริการทางการเกษตร การศึกษาวิจัย การเรียนการสอน การใช้มาตรการทางสังคมและกฎระเบียบของชุมชน การจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

3) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เป็นการต่อยอดการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและวินิจฉัยชุมชน ในลักษณะที่เจาะลึก โดยแยกแยะให้เห็นสภาพแวดล้อมภายในภายนอกทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งเครื่องมือที่นิยมใช้คือ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

(1) สภาพแวดล้อมภายใน คือสภาพต่างๆ ที่เป็นเรื่องของตัวเราเอง และเราสามารถควบคุมได้

ก. จุดแข็ง (Strength) คือสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นเชิงบวก เช่น อยู่ใกล้ตลาด มีน้ำอุดมสมบูรณ์ มีแรงงานในชุมชน เป็นต้น

ข. จุดอ่อน (Weakness) คือสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นเชิงลบ เช่น มีเงินทุนจำกัด ขาดความรู้ทางวิชาการ สภาพดินเลว เป็นต้น

(2) สภาพแวดล้อมภายนอก คือสภาพต่างๆ ที่เป็นเรื่องภายนอกหรือเรื่องของคนอื่น ซึ่งเราไม่สามารถควบคุมได้

ก. โอกาส (Opportunity) คือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นเชิงบวก คือจะส่งผลดีต่อเรา เช่น ต่างประเทศมีความต้องการสูง มีเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการผลิต รัฐบาลให้ความสำคัญ เป็นต้น

ข. อุปสรรค (Threat) คือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นเชิงลบ คือจะส่งผลเสียต่อเรา เช่น ราคาไม่แน่นอน ประสพภัยธรรมชาติเป็นประจำ มีคู่แข่งมาก เป็นต้น

4) การกำหนดกลยุทธ์ เป็นการเลือกกิจกรรมหรือวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการบรรลุสิ่งที่มุ่งหวังภายใต้สภาพแวดล้อมตามที่ไว้วิเคราะห์ไว้ หลักการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์โดยทั่วไป มีดังนี้

(1) กลยุทธ์ที่ใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมเชิงบวก คือจุดแข็ง โอกาส และการจับคู่กันของจุดแข็งกับ โอกาส กลยุทธ์ลักษณะนี้ เป็นกลยุทธ์เชิงรุกและก้าวกระโดด เป็นการเลือกใช้สถานะเชิงบวกให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือหาวิธีทำให้สถานะเชิงบวกมาช่วยเสริมแรงกันได้อย่างไร แต่ต้องระวังอย่าเลือกกลยุทธ์ที่ทำให้จุดแข็งกลายเป็นจุดอ่อนหรือ โอกาสกลายเป็นอุปสรรคแทน

(2) กลยุทธ์ที่รองรับสภาพแวดล้อมเชิงลบ คือจุดอ่อน อุปสรรค และการจับคู่กันของจุดอ่อนกับอุปสรรค กลยุทธ์ลักษณะนี้เป็นกลยุทธ์เชิงรับและปกป้อง เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงหรือเตรียมรับมือกับสถานะเชิงลบต่างๆ ให้ดีที่สุด อย่างไรก็ตามภายใต้สภาพแวดล้อมเชิงลบมันก็อาจจะมีเชิงบวกแฝงอยู่ข้างในด้วย ถ้าเราหาพบก็จะสามารถเปลี่ยนอุปสรรคให้เป็น โอกาสได้ ซึ่งนับเป็นจุดสุดยอดของกลยุทธ์

(3) กลยุทธ์ที่เกื้อกูลกันระหว่างสภาพแวดล้อมเชิงบวกกับเชิงลบ คือการจับคู่กันของจุดแข็งและจุดอ่อน จุดแข็งกับอุปสรรค โอกาสกับจุดอ่อน และโอกาสกับอุปสรรค เป็นการเลือกใช้สถานะเชิงบวกเพื่อลดทอนหรือแก้ปัญหาสถานะเชิงลบ หรือเมื่อจับคู่แล้วอาจส่งผลให้เกิดการเกื้อหนุนหรือเสริมแรงซึ่งกันและกันได้

การกำหนดกลยุทธ์เป็นเรื่องของวิสัยคิด มุมมอง และประสบการณ์ของผู้วางแผนเป็นสำคัญ และใช้จินตนาการเข้ามาช่วยแต่อย่าให้กลายเป็นเรื่องเพ้อฝัน ต้องฝึกความคิดเราว่าเราจะทำอะไร ทำอย่างไร ภายใต้สถานะแวดล้อมเหล่านี้ ต้องมองหลาย ๆ มุม หลาย ๆ ด้าน อย่ายึดติดกับสิ่งเดิม ๆ มองออกไปรอบนอก ต้องคิดแบบกล้าเปลี่ยนแปลง ต้องมองเชิงท้าทาย

สิ่งที่ต้องระวังคือ ต้องคิดอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ไม่หลอกตัวเอง และต้องศึกษาหาข้อมูลและความรู้ในเรื่องนั้นๆ ให้ดี อย่า "คิดไปเอง" หรือเชื่อตามที่ "เขาบอกว่า" โดยไม่คิดพิจารณาให้ดีก่อน และอีกประเด็นหนึ่งคือ กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นนี้เพียงพอต่อการบรรลุสิ่งที่มุ่งหวังหรือไม่ หรือเลือกใช้กลยุทธ์ที่มากเกินไปหรือไม่

5) การกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติ เป็นส่วนของแผนที่กำหนดรายละเอียดต่างๆ ให้เป็นรูปธรรม โดยลงลึกในแต่ละกลยุทธ์หรือกิจกรรมที่เลือกดำเนินการ โดยทั่วไปมีการจัดทำใน 3 ลักษณะ คือ

(1) แผนปฏิบัติงาน

(2) โครงการ

(3) แนวทางการติดตามและประเมินผล

ในส่วนของแผนปฏิบัติงาน เป็นส่วนสำคัญที่แสดงรายละเอียดของงานที่จะต้องทำทั้งหมด โดยจัดหมวดหมู่ของงานให้ชัดเจน แสดงขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ มีระยะเวลา กำหนดผู้ปฏิบัติ นอกจากนี้ก็อาจจะกำหนดสถานที่ดำเนินการ และงบประมาณไว้ด้วยก็ได้ โดยทั่วไปแผนปฏิบัติงานจะต้องตอบคำถามว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ จำนวนเท่าไร และนิยมจัดทำในรูปตารางที่เรียกว่า Gantt's Chart

3.2.2 รูปแบบของแผน

รูปแบบหรือหน้าตาของแผนพัฒนาการเกษตรประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 6 ประเด็น ดังนี้

1) บทนำ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ พื้นที่เป้าหมาย ระยะเวลาดำเนินการ งบประมาณที่ใช้และแหล่งที่มา

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ประกอบด้วย ข้อมูล 4 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ที่ตั้งและอาณาเขตของหมู่บ้านหรือชุมชน ประชากร การใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำ ระบบชลประทาน เส้นทางคมนาคม ชุมชน ข้อมูลสาธารณสุขโลก ข้อมูลสิ่งก่อสร้างต่างๆ โครงสร้างพื้นฐาน ภัยธรรมชาติ เป็นต้น

(2) ด้านชีวภาพ ได้แก่ ข้อมูลด้านการผลิตพืช ปศุสัตว์ประมง ฯลฯ โดยในแต่ละชนิด ประกอบด้วย พื้นที่เพาะปลูก การผลิต ชนิด พันธุ์ เทคโนโลยีการผลิต ภูมิปัญญา ระบบการผลิต การเกษตรกรรม การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ปริมาณผลผลิต ผลผลิตเฉลี่ย เป็นต้น

(3) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ถือครอง สิทธิในที่ดินทำกิน แรงงาน รายรับรายจ่าย บัญชีฟาร์ม บัญชีครัวเรือน ราคาผลผลิต แหล่งจำหน่าย ระบบการตลาด วิธีการตลาด เงินลงทุน แหล่งเงินทุน กองทุน อาชีพนอกภาคเกษตรและในภาคการเกษตร เป้าหมายการผลิต ภาระหนี้สิน เครื่องทุนแรง เป็นต้น

(4) ด้านสังคม ได้แก่ ความเป็นมาของชุมชน รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ระดับการศึกษา การรวมกลุ่ม กลุ่มในชุมชน ผู้นำการประกอบอาชีพ วิธีการดำรงชีวิต ขนาดครัวเรือน ประชากร โรคภัยไข้เจ็บ สุขภาพ วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา การเมือง เป็นต้น

3) สถานการณ์ของชุมชน เป็นการให้ชุมชนอธิบายเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายสภาพปัญหาของชุมชนในด้าน กายภาพชีวภาพ/เศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม) สักยภาพของชุมชน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น/จุดขายของ

ท้องถิ่น/ภาพฝันในอนาคตที่ชุมชนอยากเห็นว่าเป็นอย่างไร ทั้งด้านกายภาพ/ชีวภาพ/เศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม) รวมถึงวิสัยทัศน์ของชุมชน

4) **สังเคราะห์ข้อมูล** ประกอบด้วยข้อมูลหลักๆ ที่ต้องสังเคราะห์ 4 ประเด็น ได้แก่ ประวัติการประกอบอาชีพของชุมชน ลักษณะของการผลิต เทคนิค ระบบปัจจัย เงื่อนไขในการผลิต ผลตอบแทนที่ได้ และกลยุทธ์ทางเลือก

5) **แนวทางการพัฒนาชุมชน** เป็นการวางแผนปรับปรุงพัฒนา อาชีพการเกษตร รายได้ ข้อมูลพื้นฐานของตำบล ประกอบไปด้วยประเด็นหลัก 2 ประเด็น คือ

(1) แผนพัฒนาการเกษตรของตำบล ได้แก่ แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี แผนลงทุนเชิงธุรกิจหรือแผนวิสาหกิจชุมชน และแผนปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

(2) สรุปแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

6) **รูปแบบการเขียนโครงการหรือกิจกรรม** ประกอบด้วยประเด็นหลักๆ 11 ประเด็น ได้แก่ ชื่อโครงการ หลักการเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ ระยะเวลา ดำเนินการ สถานที่ดำเนินการ ผู้รับผิดชอบโครงการ งบประมาณ แผนปฏิบัติงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับ

3.3 การวางแผนส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556) การพัฒนาเกษตรกรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา โดยให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Active participation) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของเกษตรกร ต้องเริ่มด้วยการตกลงกำหนดตัวปัญหาหรือจะต้องมีภาพของการพัฒนา (Vision) ที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเป็นอันดับแรกก่อน ต่อมาคือการกำหนดเป้าประสงค์ของการพัฒนา (Goal) ร่วมกันของทุกฝ่าย ทุกระดับ แล้วจึงกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละส่วน และแผนการดำเนินงานแล้วจึงดำเนินการพัฒนาตามแผนและร่วมกันติดตามประเมินผลในที่สุด ในส่วนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมกับเกษตรกรและชุมชน โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วม คือ

3.3.1 การมีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูลและสถานการณ์ชุมชนหรือการร่วมศึกษาชุมชน

1) **เจ้าหน้าที่และชุมชนควรกำหนดกรอบการศึกษาชุมชนที่ชัดเจน**ว่าจะศึกษาประเด็นใดบ้าง

2) ควรเลือกหรือผสมผสานเทคนิคการศึกษาชุมชนให้เหมาะสม ตามสถานการณ์ และประเด็นที่จะศึกษา เช่น การวิเคราะห์ระบบชนบท การประเมินชุมชนอย่างมีส่วนร่วม การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแสวงหาอนาคตร่วมกัน กระบวนการ AIC (Appreciation Influence Control) และการใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรมีความเข้าใจในเทคนิคต่าง ๆ และสามารถดัดแปลงและเลือกเทคนิคที่จะทำให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วม

3) การศึกษาชุมชน เจ้าหน้าที่ควรลงไปทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อให้การศึกษาชุมชนชัดเจนและได้ผลดีขึ้น ควรเตรียมการก่อนการเข้าไปศึกษาชุมชน ทั้งด้านเทคนิคที่จะใช้วัสดุ อุปกรณ์และทีมเจ้าหน้าที่ควรซักซ้อมวิธีปฏิบัติและขั้นตอนต่าง ๆ ด้วย

4) การเปลี่ยนแปลงของชุมชน เนื่องจากสภาพแต่ละชุมชนไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เจ้าหน้าที่ฯ จึงควรเข้าใจแบบแผนการเปลี่ยนแปลงของชุมชน แนวโน้ม และแรงผลักดันที่จะเกิดขึ้น หรืออาจจะมีการศึกษาชุมชนซ้ำอีกเป็นระยะตามความเหมาะสม

5) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ในปัจจุบันได้มีระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนอย่างเป็นระบบในหลายหน่วยงาน ถ้าหากได้มีการศึกษาข้อมูลเหล่านี้ก่อน จะสามารถทำให้เข้าใจพื้นฐานของชุมชนเกษตรกรพอสมควร และอาจจะไม่ต้องทำการเก็บข้อมูลใหม่ทั้งหมด

6) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องตระหนักว่าทุกชุมชนเกษตรกรไม่ได้้อยู่อย่างอิสระ แต่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับภายนอก จึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจและศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ ความใกล้ชิดและการติดต่อกับอิทธิพลภายนอกที่มีผลต่อแผนและการเปลี่ยนแปลงชุมชนนั้น ๆ ด้วย

7) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรช่วยเกษตรกรสรุปข้อมูลและนำเสนอข้อมูล ในระดับต่าง ๆ ของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

8) การศึกษาข้อมูลหมู่บ้าน จะต้องศึกษาจากอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงความเคลื่อนไหวของชุมชน

9) การศึกษาชุมชนเกษตรกร เจ้าหน้าที่ควรจัดลำดับคำถามแบบต่อเนื่องดูที่ทำของเกษตรกร เปิดโอกาสให้เกษตรกรมีการซักถาม และเจ้าหน้าที่ต้องคิดวิเคราะห์ตามไปด้วย พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศให้เกษตรกรมีความสุขกับการมีส่วนร่วม

3.3.2 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ

- 1) ควรใช้กระบวนการกลุ่ม คือ ใช้เกษตรกรร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ
- 2) ระหว่างการศึกษาชุมชน ควรตั้งประเด็นคำถามและเชื่อมโยงข้อมูล ร่วมกับเกษตรกร เพื่อวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ จากฐานข้อมูลที่เกษตรกรได้ทำร่วมกันและประเด็นคำถาม

จะต้องเปิดกว้างเป็นระบบ เกิดข้อคิด ผู้ถามจะต้องวิเคราะห์และจับประเด็นจากการพูดคุยกับ
 เกษตรกรให้ได้

3) ควรเริ่มจากประเด็นปัญหาที่ไม่ยากเกินไป และใกล้ตัวเกษตรกร

4) ควรจะมีการจัดกลุ่มย่อยวิเคราะห์ปัญหา เพื่อสามารถได้ข้อมูลรายละเอียดและ
 ประเด็นที่ชัดเจนขึ้น และควรแยกว่าประเด็นปัญหานั้น ๆ ควรแก้ที่ระดับชุมชน ระดับกลุ่ม หรือ
 ระดับครอบครัว

2.3.3 การมีส่วนร่วมในการเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาและการวางแผน

1) ให้ความสำคัญและนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น มาใช้ในการวิเคราะห์
 แนวทางแก้ไขปัญหา

2) การเลือกแนวทางและจัดทำแผนเพื่อแก้ไขปัญหา ควรผ่านกระบวนการ
 วิเคราะห์การเรียนรู้อย่างชัดเจนก่อน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

3) ให้เกษตรกรได้เลือกแนวทางแก้ไขที่เป็นประเด็นที่เกษตรกรสนใจ มี
 ความสำเร็จและเป็นประเด็นร่วมของกลุ่มและชุมชนเอง

4) เสนอแนะและร่วมวิเคราะห์ ให้ความสำคัญกับประเด็นที่เกษตรกรสามารถทำ
 ได้ด้วยตนเอง

5) เจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญกับแผนของเกษตรกร โดยไม่แยกว่าเป็นแผนที่
 เกี่ยวข้องกับหน้าที่โดยตรงของหน่วยงานหรือไม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ควรเข้าไปมีบทบาทช่วยในการติดต่อ
 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ ไม่ใช่มุ่งแต่จะเอางานของหน่วยงานตนเองไป
 ปฏิบัติในหมู่บ้านเท่านั้น

6) เจ้าหน้าที่ควรเสริมข้อมูลทางเลือกแก่เกษตรกรพิจารณาใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบ
 ตามความเหมาะสม ทั้งสื่อวิดิทัศน์ ภาพนิ่ง หรือสื่อบุคคล โดยแสวงหาและประสานงานนำ
 เกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ หรือมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาใน
 ประเด็นนั้น ๆ มาร่วมเสนอทางเลือกให้กับเกษตรกร

7) กระตุ้นให้เกษตรกรจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่ว่าจะแผนใน ระดับ
 บุคคล แผนของกลุ่ม หรือแผนชุมชน มีการบันทึกเพื่อใช้ในการติดตามผลและประเมินผลต่อไป

3.3.4 การมีส่วนร่วมดำเนินการตามแผน

1) ควรให้เกษตรกรมีส่วนร่วมลงทุน ไม่ว่าจะเป็นการร่วมทุนลงแรงหรือกำลังทรัพย์
 หรือวัสดุตามความเหมาะสม

2) เจ้าหน้าที่ควรประสานแหล่งสนับสนุน ทั้งด้านเงินทุนและความรู้แก่เกษตรกร

3) ควรร่วมกับแกนนำชาวบ้านประเมินสถานการณ์ ความพร้อมของกลุ่มอยู่เสมอ และไม่ควรเร่งรัดให้เกษตรกรทำงานตั้งแต่เริ่มงานทันที หากเกษตรกรมีความพร้อม แต่ถ้าไม่พร้อม ให้รอดูท่าทีก่อน

4) ร่วมวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญหา ระหว่างการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ควรเข้าไปเยี่ยมเยียน ให้ข้อมูลทั้งด้านการจัดการ และเทคโนโลยีแก่ชาวบ้าน และ ร่วมวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข หากการดำเนินงานมีปัญหา

5) ร่วมจัดการกับปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างดำเนินการ หากมีความขัดแย้ง ไม่ว่าจะในองค์กรด้วยตนเองหรือกับภายนอกองค์กร ควรให้ทุกฝ่ายร่วมจัดการกับปัญหาความขัดแย้งนั้น ๆ ทันที

3.3.5 การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

1) จัดเวทีและกระตุ้นให้เกษตรกรมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ของตนเองอยู่เสมอเป็นระยะ ๆ

2) การวัดผลสำเร็จ ควรวัดจากเกษตรกร และให้เกษตรกรมีส่วนร่วมด้วย

3) การประเมินผล ควรร่วมกับเกษตรกร ทำทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และให้ชาวบ้านร่วมคิดว่าประเมินเรื่องอะไร วิธีไหน

4) ผลการติดตามผลและประเมินผล ควรมีการชี้แจงสรุปทั้งในส่วนตัวเกษตรกร ส่วนของสมาชิกกลุ่มหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการวิเคราะห์สถานการณ์และกำหนดแผนงานต่อไป

5) เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องเปิดโอกาสให้เกษตรกร ได้ประเมินผลงานของเขาด้วยความเป็นจริง และยอมรับความผิดพลาด หากงานนั้นมีการพาดพิงถึงเจ้าหน้าที่ และต้องพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

6) ควรจัดให้มีการติดตามประเมินผลในลักษณะเป็นทีม โดยการจัดเสวนากับชาวบ้าน ซึ่งอาจจะมีตัวแทนชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่นร่วมด้วย จะเป็นการติดตามประเมินผลและการให้การเรียนรู้ร่วมกันไป

3.3.6 ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการทำงานส่งเสริมแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร

ในการทำงานส่งเสริมแบบมีส่วนร่วมก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการทั้งต่อเกษตรกร ต่อชุมชนและเจ้าหน้าที่ ดังนี้

1) ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์อันดี ร่วมกันระหว่างเกษตรกรกับนักส่งเสริม

- 2) ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความคิดที่ทุกคนมีอยู่ให้ขยายตัวกว้างขวางมากขึ้น ๆ
- 3) นักส่งเสริมจะมีความรู้สึกผูกพันต่องาน และชุมชนมากขึ้น
- 4) เกษตรกรจะเกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลง มากขึ้นและเร็วขึ้นกว่าเดิม
- 5) การพัฒนาทำได้ง่ายขึ้น
- 6) ผลงานที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานจะมีคุณภาพ เนื่องจากมีคนร่วมพิจารณา ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ และร่วมดำเนินการมากขึ้น
- 7) การติดต่อสื่อสาร การร่วมกันคิด ทำให้เกิดการสร้างคณะทำงานที่มีประสิทธิภาพ
- 8) ชีตความสามารถของเกษตรกรจะเพิ่มขึ้น
- 9) ทำให้เกิดประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ความคิดใหม่ๆ ที่ทำหายอย่างต่อเนื่อง เป็นการทำงานที่เรียกว่า Active Performance

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความหมายและความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตร วิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีความสำคัญในการกำหนดแนวทางพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ประกอบด้วย ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก การเตรียมการจัดทำแผน เป็นการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ที่สำคัญ ขั้นตอนที่สอง การระบุสิ่งที่มุ่งหวังเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ (vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าประสงค์ (Goal) หรือวัตถุประสงค์หลัก (Objective) ขั้นตอนที่สาม การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยแยกแยะให้เห็นสภาพแวดล้อมภายในภายนอกทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ขั้นตอนที่สี่ การกำหนดกลยุทธ์ เป็นการเลือกกิจกรรมหรือวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการบรรลุสิ่งที่มุ่งหวังภายใต้สภาพแวดล้อมตามที่วิเคราะห์ไว้ ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติ มีการจัดทำใน 3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก แผนปฏิบัติงาน ลักษณะที่สอง โครงการ และลักษณะสุดท้าย แนวทางการติดตามและประเมินผล รวมทั้งรูปแบบของแผน ได้แก่ บทนำ สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน สถานการณ์ของชุมชน การสังเคราะห์ข้อมูล แนวทางพัฒนาชุมชน โดยการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษานี้ มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดประเด็นศึกษาความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4. สภาพข้อมูลทั่วไป ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

สภาพข้อมูลทั่วไป ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร จะกล่าวถึงที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง การแบ่งเขตการปกครอง ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ ประชากร การใช้ประโยชน์ที่ดิน แหล่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง (2562, น.1-9) ได้สรุปข้อมูลทั่วไปของ ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ไว้ดังนี้

4.1 ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

4.1.1 ที่ตั้ง

ตำบลหนองสูงใต้ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอหนองสูง โดยมีระยะทางห่างจากอำเภอประมาณ 16 กิโลเมตร โดยมีทางหลวงหมายเลข 2370 สายอำเภอนิคมน้ำอ้อย มีภูเขาล้อมรอบ และมี ลำห้วยที่เกิดจากภูเขาในตำบลไหลผ่าน อยู่ห่างจากที่ตั้งที่ว่าการอำเภอหนองสูง ระยะทางไกลที่สุด ประมาณ 4 กิโลเมตร ระยะทางใกล้ที่สุด ประมาณ 12 กิโลเมตร

4.1.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลภูวง อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร
 ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลร่มเกล้า อำเภอนิคมน้ำอ้อย จังหวัดมุกดาหาร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

4.1.3 การแบ่งเขตการปกครอง

ตำบลหนองสูงใต้ แบ่งเขตการปกครอง จำนวน 8 หมู่บ้าน ดังนี้

- 1) บ้านหลุบผึ้ง หมู่ที่ 1 มีนายพันสมชัย บุญพันธ์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- 2) บ้านโคกกลาง หมู่ที่ 2 มีนายเสนีย์ บุญเพิ่ม เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- 3) บ้านแวง หมู่ที่ 3 มีนายรังสรรค์ กลางประพันธ์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- 4) บ้านเหล่าน้อย หมู่ที่ 4 มีนายศักดิ์ แสนโคตร เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- 5) บ้านโคกหินกอง หมู่ที่ 5 มีนายชาติชาย อัจฉริยะ เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- 6) บ้านแวง หมู่ที่ 6 มีนายสุภชาติ บุรัตน์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน
- 7) บ้านหนองแคน หมู่ที่ 7 มีนายพลประดิษฐ์ จำปา เป็นผู้ใหญ่บ้าน

8) บ้านเวงใหม่ หมู่ที่ 8 มีนายมานิตย์ มหาวงศ์ เป็นกำนัน

4.2 ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

ตำบลหนองสูงใต้ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบเป็นส่วนใหญ่ โดยมีภูเขาล้อมด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก มีลักษณะเป็นป่าไม้และภูเขา มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ 200-450 เมตร มีพื้นที่เป็นที่ราบ ที่ราบดังกล่าว ใช้ในการทำนา เป็นที่อยู่อาศัย และเลี้ยงสัตว์ ส่วนพื้นที่ที่เป็นดอนและที่ลาดเชิงเขา ใช้ประโยชน์ในการปลูกบ้านที่อยู่อาศัย ปลูกพืชไร่ และไม้ผล ไม้ยืนต้น

4.3 สภาพภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

4.3.1 ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง มีสภาพภูมิอากาศไม่แตกต่างจากพื้นที่ตำบลข้างเคียง โดยเฉลี่ย ต่ำสุด 20.02 องศาเซลเซียส อุณหภูมิ สูงสุด ประมาณ 31-81 องศาเซลเซียส ปี 2551 – 2560

4.3.2 สถิติปริมาณน้ำฝน

ตำบลหนองสูงใต้ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,267.2 มม./ปี ในฤดูฝนจะมีฝนตกชุก แต่สภาพดินในตำบลหนองสูงใต้ เป็นดินร่วนปนทราย ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ ประกอบกับพื้นที่เป็นที่ลาดเอียง ประมาณ 5 องศา ไปทางทิศตะวันออก ทำให้น้ำฝนไหล ลงลำห้วยต่าง ๆ ที่มีในตำบล และ มีการกระจายฝนดี

4.3.3 อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อุณหภูมิ อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ 18 องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนมกราคมและธันวาคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ 36 องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี มีค่า 27 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ร้อยละ 18

4.4 เส้นทางคมนาคม

สภาพเส้นทางคมนาคม ตำบลหนองสูงใต้ จัดอยู่ในสภาพดี มีถนนลาดยาง ซึ่งเป็นถนนสายหลักของตำบล คือจากบ้านโคกกลาง ถึงบ้านโคกหินกอง และจากบ้านโคกกลาง ผ่านบ้านหลุบผึ้ง ไปถึงบ้านเวง และถนนภายในหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ นอกนั้นเป็นถนนลูกรัง และมีถนนเพื่อการเกษตรกร สภาพดี

4.5 ประชากร

ตำบลหนองสูงใต้ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน และมีประชากรทั้งหมด 3,888 คน โดยแยกเป็น ชาย 1,988 คน หญิง 1,900 คน มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร 1,026 ครัวเรือน

4.6 แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำในปัจจุบัน มีทั้งแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น

4.6.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ ที่สำคัญของตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

- 1) **ห้วยกระเบียน** ความยาว ประมาณ 23 กิโลเมตร เกษตรกรใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ บ้านที่ใช้ประโยชน์ คือ บ้านเหล่าน้อย บ้านหนองแคน บ้านหลุบปิ้ง
- 2) **ห้วยค้อ** ความยาวประมาณ 10 กิโลเมตร เกษตรกรใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ บ้านที่ใช้ประโยชน์คือ บ้านแวง หมู่ 3,6 บ้านโคกหินกอง บ้านแวงใหม่
- 3) **ห้วยทอย** ความยาวประมาณ 6 กิโลเมตร เกษตรกรใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ บ้านที่ใช้ประโยชน์คือ บ้านโคกกลาง บ้านหนองแคน
- 4) **ห้วยถั่ว** ความยาวประมาณ 17 กิโลเมตร เกษตรกรใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ บ้านที่ใช้ประโยชน์คือ บ้านหลุบปิ้ง บ้านโคกหินกอง
- 5) **ห้วยซ่างน้อย** ความยาวประมาณ 3 กิโลเมตร เกษตรกรใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ บ้านที่ใช้ประโยชน์คือ บ้านหลุบปิ้ง
- 6) **ห้วยถั่วเต่า** ความยาวประมาณ 3 กิโลเมตร เกษตรกรใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ บ้านที่ใช้ประโยชน์คือ บ้าน โคกหินกอง
- 7) **หนองแวง** พื้นที่ประมาณ 8 ไร่ เกษตรกรใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ บ้านที่ใช้ประโยชน์คือ บ้านแวง หมู่ 3,6 และบ้านแวงใหม่
- 8) **หนองโคกตาแมว** พื้นที่ประมาณ 5 ไร่ เกษตรกรใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ บ้านที่ใช้ประโยชน์คือ บ้านโคกกลาง แหล่งน้ำธรรมชาติทุกแห่ง จะเป็นแหล่งอาหารโปรตีนของเกษตรกร ตามธรรมชาติและในบางปี ผู้นำหมู่บ้านมีโครงการปล่อยปลาในแหล่งธรรมชาติ

4.6.2 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่

1) ฝาย	จำนวน 5 แห่ง
2) บ่อน้ำตื้น	จำนวน 16 บ่อ
3) บ่อโยก	จำนวน 35 บ่อ
4) ประปาหมู่บ้าน	จำนวน 11 แห่ง
5) สระน้ำขนาดเล็กในไร่นา	จำนวน 254 แห่ง

4.7 การรวมกลุ่มเกษตรกรและการเงินของกลุ่ม

ตำบลหนองสูงได้ รวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และความคิดเห็นในรูปแบบตามลักษณะอาชีพเพศ วัย และความสอดคล้องกับ วัฒนธรรม ประเพณี ของหมู่บ้าน ชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงรายชื่อการกลุ่ม ตำบลหนองสูงได้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ที่	ชื่อกลุ่ม	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก (คน)	เงินทุนของกลุ่ม (บาท)
1.	กลุ่มเกษตรกร	1	130	40,000
2.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	5	264	200,000
3.	กลุ่มยุวเกษตรกร	2	60	60,000
4.	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	20	258	800,000
5.	กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	8	827	8,000,000

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง (2562)

4.8 แนวทางการพัฒนาการเกษตร ตำบลหนองสูงได้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ในปัจจุบันตำบลหนองสูงได้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีแนวทางการพัฒนาการเกษตร โดยการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ดังนี้

1) ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรกรประจำ ตำบลหนองสูงได้ ชี้แจงโครงการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

- 2) ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งแจ้งโครงการจัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตร ตำบลหนองสูงใต้ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกรตำบลหนองสูงใต้
- 3) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้เกษตรกรในเขตตำบลหนองสูงใต้รับทราบ วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อรับทราบนโยบายและนำเสนอทางเลือกแนวทางแก้ไข
- 4) จัดประชามหมู่บ้าน/ตำบล เพื่อนำเสนอทางเลือกปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรในตำบลหนองสูงใต้
- 5) จัดทำแผนพัฒนาตำบลเพื่อรองรับสนับสนุน โครงการจากภาครัฐและเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สภาพข้อมูลทั่วไป ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ได้แก่ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง ลักษณะภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ เส้นทางการคมนาคม ประชากร แหล่งน้ำ การรวมกลุ่มเกษตรกร และการเงินของกลุ่ม รวมถึงแนวทางการพัฒนาการเกษตร ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร โดยการวิจัยครั้งนี้ได้มากำหนดประเด็นศึกษา สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ที่เกี่ยวข้องกับการการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร พอสรุปได้ดังนี้

5.1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจ

5.1.1 เพศ

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.48) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่าเป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.47 ซึ่งใกล้เคียงกับ กัญญาณีย์ กาฬภักดี (2557, น.39) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด พบว่าเป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.68 โดยแตกต่างกับ เกษตรนัทร รัตนศรี (2544, น.40) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรภายใต้โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในชุมชนในตำบล

หลักภาคใต้ พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 76.8 และ สุภรณ์ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.33) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ปี 2547 จังหวัดหนองคาย พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 87.6 และอนุชิต โมพันดุง (2560, น.74) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล นครแหลมฉบัง อำเภอสัตร์ราชา จังหวัดชลบุรี พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 57.59

5.1.2 อายุ

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.48) ศึกษาพบว่าประชาชนมีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ สุภรณ์ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.33) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี และ เกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.40)) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 46.45 ปี และสุวัดี ไกรสกุล และจุฑาภรณ์ คงรักษักวิน (2558, น.44) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่าเกษตรกรมีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี

5.1.3 สถานภาพ

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.48) ศึกษาพบว่าประชาชนมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 60.51 ซึ่งสอดคล้องกับสุภรณ์ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.33) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 93.8 และเกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 89.6

5.1.4 ระดับการศึกษา

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.48) ศึกษาพบว่าประชาชนจบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 31.14 ซึ่งสอดคล้องกับ กัญญาณีย์ กาพภักดี (2557, น.39) ศึกษาพบว่าประชาชนจบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 25.95 โดยแตกต่างจาก สุวัดี ไกรสกุล และจุฑาภรณ์ คงรักษักวิน (2558, น.44) ศึกษาพบว่าประชาชนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 42.2 และอนุชิต โมพันดุง (2560, น.74) ศึกษาพบว่าประชาชนจบการศึกษาระดับมัธยมต้น ร้อยละ 39.45 และเกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 17.6 และสุภรณ์ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.33) ศึกษาพบว่าเกษตรกรจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 31.7

5.1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

เกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 4 – 7 คน ร้อยละ 66.4 ซึ่งสอดคล้องกับสุภรณ์ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.33) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 4 – 7 คน ร้อยละ 81.4

5.1.6 การประกอบอาชีพ

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.48) ศึกษาพบว่าประชาชนประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 25.82 โดยแตกต่างจากสุกรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.33) ศึกษาพบว่าเกษตรกรประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 75.2 และอนุชิต โมพันดุง (2560, น.75) ศึกษาพบว่าประชาชนประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้างทั่วไป ร้อยละ 34.42

5.1.7 จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร

เกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 ไร่ ร้อยละ 91.2 โดยแตกต่างจากสุกรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ไร่ ร้อยละ 38.9

5.1.8 ระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น

เกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 11 – 30 ปี ร้อยละ 29.2 ซึ่งสอดคล้องกับสุกรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 21 – 30 ปี ร้อยละ 41.5

5.1.9 ตำแหน่งทางสังคม

เกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.39) ศึกษาพบว่าเกษตรกรไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 36.4 โดยแตกต่างจากสุกรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีตำแหน่งเป็นนักกรรเมืองท้องถิ่น (อบต.,เทศบาล ฯลฯ) ร้อยละ 32.7

5.1.10 รายได้จากการประกอบอาชีพ

1) รายได้จากภาคการเกษตร เกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.39) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีรายได้จากภาคการเกษตรมากกว่า 60,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 44.8 โดยแตกต่างจากสุกรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.38) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีรายได้จากภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 52.2

2) รายได้นอกภาคการเกษตร สุกรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.38) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีรายได้จากนอกภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 46.0

5.1.11 ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.41) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ครั้งต่อปี ร้อยละ 71.2 โดยแตกต่างจากสุกรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.38) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเดือนละ 1 ครั้ง ร้อยละ 39.8

5.1.12 การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่

สุกรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.38) ศึกษาพบว่าเกษตรกรติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรด้วยตนเอง ร้อยละ 83.2

5.1.13 ประเภทการได้รับข่าวสาร

สุกรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.38) ศึกษาพบว่าเกษตรกรได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 92.0

5.2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

เกษตรนัทร รัตนศรี (2544, น.46) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมากที่สุด (ตอบถูก 9-10 ข้อ) ร้อยละ 59.2 ซึ่งสอดคล้องกับ สุกรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.38) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมากที่สุด (ตอบถูก 9-10 ข้อ) ร้อยละ 69.9

5.3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

5.3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.62) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ กัญญาธิษัฏ โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยแตกต่างจาก กัญญาธิษัฏ กาทักดี (2557, น.39) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก

5.3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.62) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ กัญญาธิษัฏ โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง โดยแตกต่างจาก กัญญาธิษัฏ กาทักดี (2557, น.39) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับน้อย

5.3.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.62) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ กัญญาธิษัฏ โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง โดยแตกต่างจาก กัญญาธิษัฏ กาทักดี (2557, น.39) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

5.3.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.62) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ กับนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยแตกต่างจาก กัญญาณี กภาพักดี (2557, น.39) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย

5.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

5.4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

1) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.65) ศึกษาพบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ประชาชนขาดความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ กับนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่าประชาชนไม่เห็นถึงความสำคัญในการร่วมเวทีประชาคม โดยแตกต่างจาก กัญญาณี กภาพักดี (2557, น.60) ศึกษาพบว่าประชาชนประชาชนขาดความเข้าใจถึงขั้นตอนการจัดทำแผน

2) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.65) ศึกษาพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือประชาชนมีความคิดว่าต้องไม่เสียเงินทองหรือค่าใช้จ่ายในการเข้าไปมีส่วนร่วมเกินกว่าผลตอบแทนที่จะได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับ กับนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่าประชาชนมองว่าไม่ได้มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม โดยแตกต่างจาก กัญญาณี กภาพักดี (2557, น.60) ศึกษาพบว่า ประชาชนไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา

3) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.65) ศึกษาพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ประชาชนคำนึงถึงประโยชน์ตอบแทนที่ตนควรจะได้รับ โดยแตกต่างจาก กับนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่า ประชาชนยังไม่ได้รับรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้จากแผนการพัฒนา โดยแตกต่างจาก กัญญาณี กภาพักดี (2557, น.60) ศึกษาพบว่าประชาชนยังไม่รับทราบถึงการได้ใช้ประโยชน์จากแผนพัฒนา

4) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.62) ศึกษาพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วม ส่วนใหญ่เป็นบทบาทของเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับ

กับอนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่า ประชาชนไม่ได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล เพราะมองว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน ซึ่งสอดคล้องกับ กัญญาณีย์ กาพภักดี (2557, น.60) ศึกษาพบว่าประชาชนในพื้นที่ไม่ทราบหรือไม่ต้องการที่จะเข้าร่วมติดตามและประเมินผล

5.4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

1) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.65) ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จักสิทธิและบทบาทของตนเองมากขึ้น โดยแตกต่างจาก กับอนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่า ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาและคัดเลือกผู้แทนแต่ละชุมชนเพื่อเสนอปัญหาหรือความต้องการในแต่ละชุมชน โดยแตกต่างจาก กัญญาณีย์ กาพภักดี (2557, น.60) ศึกษาพบว่าประชาชนประชาชนขาดความเข้าใจถึงขั้นตอนการจัดทำแผน

2) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.65) ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ ควรรณรงค์หรือกระตุ้นจิตสำนึกของประชาชนให้รักท้องถิ่น/ชุมชนของตนเองให้มากขึ้น โดยแตกต่างจาก กัญญาณีย์ กาพภักดี (2557, น.60) ศึกษาพบว่า ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

3) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.65) ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ควรจัดทำแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้มากขึ้น

4) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.62) ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ควรจัดประชุม ประชาคม อย่างน้อยเดือนละครั้ง โดยแตกต่างจาก กับอนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่า ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของโครงการ โดยการเข้ามาเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล

กล่าวโดยสรุปว่า จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวแปรในการศึกษา เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร โดยมีตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

1. สภาพส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน รายได้ภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร ความถี่ในการลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

2. ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

3. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

พร้อมทั้งนำมากำหนดกรอบแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพส่วนบุคคล สังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 1.1 สภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร และประสบการณ์ในการทำการเกษตร

ตอนที่ 1.2 สภาพสังคม ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน ความถี่ในการลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ และช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ตอนที่ 1.3 สภาพเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ภาคการเกษตร และรายได้นอกภาคการเกษตร

ตอนที่ 2 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร โดยแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิจัยครั้งนี้มีวิธีการวิจัยเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ประชากร ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ ครุฑเรือนเกษตรกรที่มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับทางสำนักงานเกษตรอำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ในปีการผลิต 2561/2562 จำนวน 1,026 ครุฑเรือน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง กำหนดหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973 อ้างถึงใน ชีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้

ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยยอมรับมีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 0.07 จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{1,026}{1 + 1,026(0.07)^2} = 165.29 \\ &= 166 \text{ ราย} \end{aligned}$$

ดังนั้น จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 166 ราย ที่ระดับความคาดเคลื่อนร้อยละ 7 โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 16.17 ของประชากรทั้งหมด

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมดจำนวน 1,026 คริวเรือน โดยการกำหนดสัดส่วนจำนวนตัวอย่างของเกษตรกรในแต่ละหมู่บ้าน และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากตามรายชื่อของเกษตรกรที่เข้าร่วมการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ให้ครบจำนวนตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกตามสัดส่วนของแต่ละตำบล

หมู่บ้าน	จำนวนเกษตรกร (คริวเรือน)	จำนวนตัวอย่าง (คริวเรือน)	ร้อยละ
บ้านหลุบผึ้ง	126	20	12.1
บ้านโคกกลาง	189	31	18.7
บ้านแวง	155	25	15.1
บ้านเหล่าน้อย	115	19	11.4
บ้านโคกหินกอง	288	46	27.7
บ้านแวง	54	9	5.4
บ้านหนองแคน	47	8	4.8
บ้านแวงใหม่	52	8	4.8
รวม	1,026	166	100.0

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง (2563)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ชนิดของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

2.2 ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์ ที่ประกอบด้วยลักษณะ คำถามให้เลือกตอบ และคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพส่วนบุคคล สังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน จำนวน

พื้นที่ทำการเกษตร ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน รายได้ภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ตอนที่ 2 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร โดยแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร คำถามมีลักษณะเป็นแบบตอบ ข้อใดถูก ข้อใดผิด โดยทำเครื่องหมายลงในช่องที่กำหนดให้หากเห็นว่าถูก ให้ทำเครื่องหมายลงในช่อง ถูก และหากเห็นว่าผิดให้ทำเครื่องหมายลงในช่อง ผิด คำถามมีจำนวน 20 ข้อ ซึ่งนำมาจากแนวคิดของสุภรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น. 30) และมีระดับ เกณฑ์คะแนนที่ตอบถูก ดังนี้

0 คะแนน = ตอบผิด

1 คะแนน = ตอบถูก

ตอนที่ 2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร โดยคำถาม แบ่งเป็น 5 ระดับความคิดเห็น ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ผู้วิจัยได้นำแนวคิดมาจาก ระดับการมีส่วนร่วมของโสภิตา ศรีนุ่น (2558, น. 43) ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับความคิดเห็น ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

5 หมายถึง การมีส่วนร่วมมากที่สุด

4 หมายถึง การมีส่วนร่วมมาก

3 หมายถึง การมีส่วนร่วมปานกลาง

2 หมายถึง การมีส่วนร่วมน้อย

1 หมายถึง การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับปัญหามากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับปัญหามาก
- 3 หมายถึง ระดับปัญหาปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับปัญหาน้อย
- 1 หมายถึง ระดับปัญหาน้อยที่สุด

และ ข้อเสนอแนะที่มีต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกร โดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ในแต่ละระดับมีเกณฑ์ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

2.3 การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อ สัมภาษณ์เกษตรกร ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร โดยมีขั้นตอนการ ดำเนินงานดังนี้

1) กำหนดสิ่งที่ต้องการวัด ได้แก่ ข้อมูลความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร โดย การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารวิชาการ หนังสือ เอกสาร บทความ ผลงานทางวิชาการ วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2) การกำหนดประเด็นคำถามในการวิจัย ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ การวิจัย โดยครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษา

3) กำหนดรูปแบบของคำถาม ให้ครบทุกประเด็นตามตัวแปร โดยเลือกใช้ให้ เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ลักษณะข้อมูล และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ คำถามให้เลือกตอบ และคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น

4) การจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง นำแบบสัมภาษณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถาม ตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาให้ครอบคลุมประเด็นใน เนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และการใช้ภาษา ตลอดจนพิจารณาความเหมาะสม โดยทั่วไปของแบบสัมภาษณ์

5) การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ นำแบบ สัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบพิจารณาว่าข้อคำถามวัดได้ตรงและครอบคลุมเนื้อหา และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยแล้ว ดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จึง นำแบบสัมภาษณ์ ไปทำการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับ ประชากรของการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ต่อไป

6) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย ชื่อแบบสัมภาษณ์ คำ ชี้แจง เนื้อหาคำถามตามประเด็นที่ต้องการศึกษา จัดลำดับข้อความให้เหมาะสม ก่อนที่จะนำไปใช้ ในการเก็บข้อมูลจริง

2.3.2 การทดสอบเครื่องมือ

1) การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ดำเนินการก่อนการเก็บรวบรวม ข้อมูลภาคสนาม เพื่อตรวจสอบว่า แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดผลได้ตรงตามที่ ต้องการ ครอบคลุมเนื้อหาขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย ความถูกต้องของภาษา ความเข้าใจตรงกับ ข้อคำถาม โดยใช้วิธีการทางสถิติตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องของ ข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยมีวิธีการดังนี้

(1) นำแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาว่าแบบ สัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยกำหนดคะแนนความเห็น ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

(2) นำคะแนนของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน มาคำนวณจากสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน แบบวัดความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการ

$$\sum R \text{ แทน ผลบวกของคะแนนผู้เชี่ยวชาญ}$$

$$n \text{ แทน จำนวนผู้ผู้เชี่ยวชาญ}$$

ค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้น วัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด สามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้ ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณต่ำกว่า 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้น วัดไม่ตรงกับเนื้อหาที่กำหนด ผู้สร้างเครื่องมือวิจัยจะต้องปรับปรุงแก้ไขจนข้อความมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (ไพบุรณ์ คณะเศรษฐพรรค์, 2561) โดยแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา เท่ากับ 1.00 ทุกตอน

2) การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ไปทำการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรของการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความเชื่อมั่น ตามวิธีการของ Cronbach's Alpha โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ตอนที่ 2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร เท่ากับ 0.840

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เท่ากับ 0.960

ตอนที่ 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร เท่ากับ 0.944

ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร เท่ากับ 0.969

ไพบุรณ์ คณะเศรษฐพรรค์ (2561, น.48) สำหรับเกณฑ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย ควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดที่มีความเชื่อมั่นและน่าเชื่อถือได้ จากการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์มีค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 ดังนั้นแบบสัมภาษณ์มีความเชื่อมั่น และสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ด้วยตนเอง โดยมีการกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 กำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล กำหนดแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และเก็บข้อมูลตามแผน

3.1.2 เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เตรียมแบบสัมภาษณ์ เพียงพอต่อการใช้ในแต่ละครั้งตามแผน

3.1.3 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.1.4 การประสานงาน โดยการประสานผ่านทางโทรศัพท์ถึงผู้ปกครองท้องที่ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษา และความจำเป็นในการสัมภาษณ์เกษตรกรเพื่อเก็บข้อมูลในพื้นที่ และแจ้งแผนการลงพื้นที่นัดหมายเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึงผู้ปกครองท้องที่ ก่อนล่วงหน้า 1 อาทิตย์ และก่อนลงพื้นที่ 1 วัน โทรนัดหมายกับผู้ปกครองท้องที่ อีก 1 ครั้ง

3.1.5 ดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกร มีขั้นตอน ดังนี้

1) แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล โดยแนะนำชื่อ นามสกุล และแจ้งว่าเป็นนักศึกษา ระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงได้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร และสอบถามพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์ ประมาณ 20 นาที ก่อนสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

2) ชี้แจงวัตถุประสงค์ ของการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ตำบลหนองสูงได้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ดังนี้

(1) เพื่อศึกษา สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

(2) เพื่อศึกษา ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ของเกษตรกร

(3) เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

(4) เพื่อศึกษา ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้

3) เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยผู้ศึกษาวิจัยเรียกชื่อเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคลครั้งละ 1 คน ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์คนละ 10 - 15 นาที

4) เมื่อสัมภาษณ์ ครบทุกคนแล้วผู้ศึกษาวิจัยทบทวนความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลว่าครบถ้วนถูกต้อง สมบูรณ์

5) กล่าวขอบคุณ ผู้ศึกษาวิจัยกล่าวขอบคุณเกษตรกร และประธานศูนย์ สพก. พร้อมมอบของที่ระลึกกับผู้ให้ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการเก็บข้อมูล

6) รวบรวม ตรวจสอบจำนวน ความถูกต้องครบถ้วน และสรุปแบบสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสัมภาษณ์ครบตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) โดยการนำผลของค่าสถิติที่ได้นำมาสรุปและอภิปรายผลโดยตรงจากค่าที่ได้

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร โดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) และการจัดอันดับ (ranking) ซึ่ง

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาจากคะแนนที่ตอบถูก คือตอบถูก = 1 คะแนน และตอบผิด = 0 คะแนน และจัดช่วงคะแนนเพื่อให้เป็นเกณฑ์การประเมินผลความรู้ โดยจัดช่วงคะแนนแบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{20-0}{5} = 4 \end{aligned}$$

17 - 20 คะแนน = มีความรู้ในระดับมากที่สุด

13 - 16 คะแนน = มีความรู้ในระดับมาก

9 - 12 คะแนน = มีความรู้ในระดับปานกลาง

5 - 8 คะแนน = มีความรู้ในระดับน้อย

1 - 4 คะแนน = มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด

4.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ (ranking) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนของแต่ละระดับมาหาค่าน้ำหนักเฉลี่ยและจัดช่วงคะแนนเพื่อให้เป็นเกณฑ์การประเมินผลระดับความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนา

การเกษตรของเกษตรกร

4.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ (ranking) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนของแต่ละระดับมาหาค่าน้ำหนักเฉลี่ย และจัดช่วงคะแนนเพื่อให้เป็นเกณฑ์การประเมินผลระดับการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} = 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

4.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของ

เกษตรกร การวิเคราะห์สมมติฐาน ที่ว่า ปัจจัยทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน รายได้ ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงได้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

จากสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Y) และตัวแปรอิสระ (X) ของประชากรจะเห็นว่ากลุ่มตัวแปรอิสระ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรตามได้ส่วนหนึ่ง ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถอธิบายได้นี้ เรียกว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการ

พหุคูณ (Error : ϵ) การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณเป็นการพยากรณ์ค่าสัมประสิทธิ์ α และ β จากค่าสถิติ a และ b ที่ได้จะต้องเป็นค่าสัมประสิทธิ์ที่ทำให้สมการดังกล่าว มีค่าความคลาดเคลื่อนกำลังสองรวมกันน้อยที่สุด (Ordinary Least Square : OLS)

สมการถดถอยเชิงพหุของกลุ่มตัวอย่าง

$$Y = a + b_1 X_1 + b_2 X_2 + \dots + b_k X_k$$

โดยที่ X คือตัวแปรอิสระ

Y คือ ตัวแปรตาม

k คือ จำนวนตัวแปรอิสระ

เมื่อ α และ a เป็นจุดตัดแกน Y ของสมการถดถอย หรือ ค่าของ Y เมื่อให้ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีค่าเท่ากับศูนย์

ส่วน β และ b เป็นสัมประสิทธิ์ถดถอย (Partial regression coefficient) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ซึ่งหมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม (Y) เมื่อตัวแปรอิสระนั้นเปลี่ยนไป 1 หน่วย โดยตัวแปรอิสระตัวอื่นมีค่าคงที่ โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ a และ b สามารถคำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$a = Y - b_1 X_1 - b_2 X_2 - \dots - b_k X_k$$

$$b_i = \frac{\sum X_i Y_i - \sum X_i \sum Y_i}{n \sum X_i^2 - (\sum X_i)^2}$$

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

4.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร การแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ (ranking) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนของแต่ละระดับมาหาค่าน้ำหนักเฉลี่ยและจัดช่วงคะแนนเพื่อให้เป็นเกณฑ์การประเมินผลระดับปัญหา แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง มีปัญหาในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง มีปัญหาในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง มีปัญหาในระดับมากที่สุด

4.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร การแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการจัดอันดับ (ranking) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนของแต่ละระดับมาหาค่าน้ำหนักเฉลี่ยและจัดช่วงคะแนนเพื่อให้เป็นเกณฑ์การประเมินผลระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร” ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพส่วนบุคคล สังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพส่วนบุคคล สังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 ข้อมูลสภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร และประสบการณ์ในการทำการเกษตร ผลการวิเคราะห์สภาพส่วนบุคคล ปรากฏผลดังตาราง ที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลสภาพส่วนบุคคลของเกษตรกร

n=166

ข้อมูลสภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	86	51.8
หญิง	80	48.2

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n=166

ข้อมูลสภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	19	11.5
41 – 50	42	25.3
51 – 60	60	36.1
61 – 70	42	25.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	3	1.8
ต่ำสุด = 28 สูงสุด = 78 ค่าเฉลี่ย = 53.36 S.D. = 9.771		
สถานภาพ		
โสด	10	6.0
สมรส	144	86.7
หย่าร้าง	5	3.1
หม้าย	7	4.2
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	59	35.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	12.0
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	28	16.9
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	30	18.1
ปริญญาตรี	28	16.9
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.6
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	18	10.8
3 – 4	95	57.2
5 – 6	48	29.0
7 – 8	4	2.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 9	1	0.6
ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 9 ค่าเฉลี่ย = 3.96 S.D. = 1.341		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 166

ข้อมูลสภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
การประกอบอาชีพ		
ทำนา	122	74.1
ทำสวน	2	1.2
ทำไร่	9	5.4
ปศุสัตว์	6	1.8
รับราชการ	6	3.6
อื่นๆ (เกษตรผสมผสาน)	23	13.9
จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 8	60	36.1
9 – 13	51	30.7
14 – 18	37	22.3
19 – 23	12	7.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 24	6	3.6
ต่ำสุด = 3 สูงสุด = 55 ค่าเฉลี่ย = 12.18 S.D. = 6.172		
ประสบการณ์ในการทำการเกษตร (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	23	13.9
11 – 20	46	27.7
21 – 30	52	31.3
31 – 40	31	18.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 41	14	8.4
ต่ำสุด = 3 สูงสุด = 50 ค่าเฉลี่ย = 26.45 S.D. = 11.433		

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นข้อมูลสภาพส่วนบุคคลของเกษตรกร ตำบลหนองสูงได้
อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร สรุปได้ดังนี้

เพศ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 51.8 เป็นเพศชาย และอีกร้อยละ 48.2 เป็นเพศหญิง

อายุ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 42.4 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมา ร้อยละ 25.3 มีอายุ
ระหว่าง 41-50 ปี และมีอายุระหว่าง 61-70 ปี ร้อยละ 11.5 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี และ

น้อยที่สุด ร้อยละ 1.8 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 71 ปีขึ้นไป ตามลำดับ โดยเกษตรกรอายุต่ำสุด 28 ปี และมีอายุสูงสุด 78 ปี อายุเฉลี่ย 53.36 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.771 ปี

สถานภาพ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 86.7 มีสถานภาพสมรส รองลงมา ร้อยละ 6.0 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 4.2 มีสถานภาพหม้าย และน้อยที่สุด ร้อยละ 3.1 มีสถานภาพหย่าร้าง ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 35.5 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 18.1 มีการศึกษาระดับอนุปริญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) ร้อยละ 16.9 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเทียบเท่า (ปวช.) และระดับปริญญาตรี ร้อยละ 12.0 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.6 มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 57.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 – 4 คน รองลงมา ร้อยละ 29.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 – 6 คน ร้อยละ 10.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน ร้อยละ 2.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7 – 8 คน และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 9 คนขึ้นไป ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด 9 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.96 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.341 คน

การประกอบอาชีพ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 74.1 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมา ร้อยละ 13.9 ประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ เกษตรผสมผสาน ร้อยละ 5.4 ประกอบอาชีพทำไร่ ร้อยละ 3.6 ประกอบอาชีพรับราชการ ร้อยละ 1.8 ประกอบอาชีพปลูสัตว์ และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.2 ประกอบอาชีพทำสวน ตามลำดับ

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 36.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 8 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 30.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 9 – 13 ไร่ ร้อยละ 22.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 14 – 18 ไร่ ร้อยละ 7.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 19 – 23 ไร่ และน้อยที่สุด ร้อยละ 3.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 24 ไร่ขึ้นไป ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุด 3 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุด 55 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 12.18 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.172 ไร่

ประสบการณ์ในการทำการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 31.3 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรระหว่าง 21 – 30 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.7 เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร ระหว่าง 11 – 20 ปี ร้อยละ 18.7 เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร ระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 13.9 เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 8.4 เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 41 ปีขึ้นไป ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำนาการเกษตรน้อยที่สุด 3 ปี และมีประสบการณ์

ในการทำการเกษตรมากที่สุด 50 ปี มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร เฉลี่ย 26.45 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.433 ปี

1.2 ข้อมูลสภาพสังคม ประกอบด้วย ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้ ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ผลการวิเคราะห์สภาพส่วนบุคคล ปรากฏผลดังตาราง ที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลสภาพสังคมของเกษตรกร

n = 166		
ข้อมูลสภาพสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30	21	12.7
31- 45	28	16.9
45 - 60	75	45.2
61 - 75	41	24.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 76	1	0.6
ต่ำสุด = 9 สูงสุด = 78 ค่าเฉลี่ย = 49.64 S.D. = 14.397		
ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน		
ไม่มีตำแหน่ง	133	80.1
มีตำแหน่ง (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	33	19.9
กำนัน	1	0.6
ผู้ใหญ่บ้าน	6	3.6
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	6	3.6
สมาชิก อบต.	3	1.8
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	2	1.2
ประมงอาสา	1	0.6
อาสาปศุสัตว์	1	0.6
หมอดินอาสา	2	1.2
ครูบัญชีอาสา	4	2.4
อื่นๆ (นักการเมืองท้องถิ่น, อสม.)	14	8.4

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 166		
ข้อมูลสภาพสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล (ครั้งต่อเดือน)		
1	71	42.8
2	36	21.7
3	31	18.7
4	14	8.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 5	14	8.4
ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 10 ค่าเฉลี่ย = 2.27 S.D. = 1.601		
การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เข้าพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง	79	47.6
เจ้าหน้าที่ออกไปพบที่บ้านหรือชุมชน	143	86.1
ติดต่อทางโทรศัพท์	87	52.4
หนังสือราชการ	16	9.6
ติดต่อผ่านผู้นำชุมชน	113	68.1
ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หออกระจายข่าว	158	95.2
วิทยุกระจายเสียง	13	7.8
หนังสือแจ้งจากราชการ	41	24.7
แผ่นพับ	9	5.4
โปสเตอร์	1	0.6
โทรศัพท์	28	16.9
สื่อออนไลน์	59	35.5

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นข้อมูลสภาพสังคมของเกษตรกร ตำบลหนองสูงได้
อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร สรุปได้ดังนี้

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 45.2 อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้
ระหว่าง 45 – 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 24.7 อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้ระหว่าง 61 – 75 ปี ร้อยละ 16.9
อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้ระหว่าง 31 – 45 ปี ร้อยละ 12.7 อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี

และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.6 อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้มากกว่าหรือเท่ากับ 76 ปีขึ้นไป ตามลำดับ โดยเกษตรกรอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้น้อยที่สุด 9 ปี และอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้มากที่สุด 78 ปี อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้ เฉลี่ย 49.64 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.397 ปี

ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 80.1 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และร้อยละ 19.9 มีตำแหน่งทางสังคม โดยร้อยละ 35.0 มีตำแหน่งทางสังคมอื่น ๆ ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาแรงงานตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) รองลงมา ร้อยละ 15.0 มีตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 10.0 มีตำแหน่งครูบัญชีอาสา ร้อยละ 7.5 มีตำแหน่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 5.0 มีตำแหน่งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และหมอดินอาสา และน้อยที่สุดร้อยละ 2.5 มีตำแหน่งกำนัน ประมงอาสา และอาสาปศุสัตว์ ตามลำดับ

ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 42.8 มีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล 1 ครั้งต่อเดือน รองลงมา ร้อยละ 21.7 มีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล 2 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 18.7 มีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล 3 ครั้งต่อเดือน และน้อยที่สุดร้อยละ 8.4 มีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล 4 ครั้งต่อเดือน และมากกว่าหรือเท่ากับ 5 ครั้งต่อเดือนขึ้นไป ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล น้อยที่สุด 1 ครั้งต่อเดือน และมีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล มากที่สุด 10 ครั้งต่อเดือน มีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล เฉลี่ย 2.27 ครั้งต่อเดือน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.601 ครั้งต่อเดือน

การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 32.6 ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเจ้าหน้าที่ออกไปพบที่บ้านหรือชุมชน รองลงมา ร้อยละ 25.8 ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผ่านผู้นำชุมชน ร้อยละ 19.9 ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทางโทรศัพท์ ร้อยละ 18.0 ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรด้วยการเข้าพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง และน้อยที่สุด ร้อยละ 3.7 ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทางหนังสือราชการ ตามลำดับ

ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 51.1 รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรผ่านทางหอกระจายข่าว รองลงมา ร้อยละ 19.1 รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรผ่านทางสื่อออนไลน์ ร้อยละ 13.3 รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรผ่านทางหนังสือราชการ ร้อยละ 9.1 รับข่าวสาร

เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรผ่านทางโทรทัศน์ ร้อยละ 4.2 รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรผ่านทางวิทยุกระจายเสียง ร้อยละ 2.9 รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรผ่านทางแผ่นพับ และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.3 รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรผ่านทางโปสเตอร์ ตามลำดับ

1.3 ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รายได้ภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร ผลการวิเคราะห์สภาพส่วนบุคคล ปრაกฏผลดังตาราง ที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

n = 166		
ข้อมูลสภาพส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากการประกอบอาชีพในรอบปีที่ผ่านมา		
รายได้จากภาคการเกษตรต่อปี (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000	46	27.7
30,001 - 50,000	71	42.8
50,001 - 80,000	36	21.7
80,001 - 110,000	4	2.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 110,001	9	5.4
ต่ำสุด = 8,000 สูงสุด = 250,000 ค่าเฉลี่ย = 50,0006.02 S.D. = 31,588.739		
รายได้จากการประกอบอาชีพในรอบปีที่ผ่านมา		
รายได้นอกการเกษตรต่อปี (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	34	20.5
10,001 - 20,000	59	35.5
20,001 - 30,000	32	19.3
30,001 - 40,000	14	8.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 40,001	27	16.3
ต่ำสุด = 3,000 สูงสุด = 500,000 ค่าเฉลี่ย = 39,390.39 S.D. = 58,702.400		

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ตำบลหนองสูง ได้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร สรุปได้ดังนี้

รายได้จากภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 42.8 มีรายได้จากภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา ระหว่าง 30,001 – 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 27.7 มีรายได้จากภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท ร้อยละ 21.7 มีรายได้จากภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา ระหว่าง 50,001 – 80,000 บาท ร้อยละ 5.4 มีรายได้จากภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา มากกว่าหรือเท่ากับ 110,001 บาทขึ้นไป และน้อยที่สุดร้อยละ 2.4 มีรายได้จากภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา ระหว่าง 80,001 – 110,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้จากภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมาต่ำสุด 8,000 บาท และมีรายได้จากภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมาสูงสุด 250,000 บาท มีรายได้จากภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 50,006.02 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 31,588.739 บาท

รายได้นอกภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 35.5 มีรายได้นอกภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท รองลงมาร้อยละ 20.5 มีรายได้นอกภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 19.3 มีรายได้นอกภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท ร้อยละ 16.3 มีรายได้นอกภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา มากกว่าหรือเท่ากับ 40,001 บาทขึ้นไป และน้อยที่สุดร้อยละ 8.4 มีรายได้จากภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมาต่ำสุด 3,000 บาท และมีรายได้นอกภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมาสูงสุด 500,000 บาท มีรายได้นอกภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 39,390.36 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 58,702.400 บาท

ตอนที่ 2 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ประกอบด้วย ความหมายและความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตร วิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร รวม 20 ข้อ ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ปรากฏผลดังตารางที่ 4.4 และ 4.5

ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

n = 166

ประเด็นความรู้เกี่ยวกับจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	ค่าเฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน(คน)	ร้อยละ	
1. แผนพัฒนาการเกษตร เป็นเครื่องมือ สำหรับบ่งบอกว่าเกษตรกร หรือกลุ่มของ เกษตรกร หรือชุมชนเกษตรกร มีความ จำเป็นหรือต้องการพัฒนาการเกษตรของ ตนเองไปในทิศทางใด	ถูก	165	99.4	3
2. แผนพัฒนาการเกษตรต้องจัดทำให้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น และมีการ ทบทวนทุกปี	ถูก	161	97.0	9
3. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ดี จำเป็นต้องให้เกษตรกรมีส่วนร่วมทุก ขั้นตอน	ถูก	157	94.6	11
4. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เป็น หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเท่านั้น (ค่าเฉลี่ยที่ถูกต้อง คือ การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร เป็นหน้าที่ของคนในชุมชนจัดทำ ร่วมกัน)	ผิด	114	68.7	19
5. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ไม่จำเป็นต้องจัดเวทีชุมชน (ค่าเฉลี่ยที่ถูกต้อง คือ การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร จำเป็นต้องจัดเวทีชุมชน)	ผิด	137	82.5	15
6. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ไม่มีความจำเป็นในการวางแผนพัฒนาการ เกษตร (ค่าเฉลี่ยที่ถูกต้อง คือ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน มีความจำเป็นในการ วางแผนพัฒนาการเกษตร)	ผิด	152	91.6	12

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 166

ประเด็นความรู้เกี่ยวกับจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	ค่าเฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน(คน)	ร้อยละ	
7. การจัดเตรียมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา มีความจำเป็น อย่างยิ่งในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	ถูก	150	90.4	13
8. เกษตรกรต้องทราบข้อมูลในพื้นที่ของ ตนเองเป็นอย่างดี	ถูก	163	98.2	6
9. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จะต้อง มีข้อมูลพืชและสัตว์เท่านั้น (ค่าเฉลี่ยที่ถูกต้อง คือ การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร จะต้องมามีข้อมูลครอบคลุม ทุกด้าน)	ผิด	128	77.1	17
10. ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร เป็นข้อมูลที่มีอยู่เดิม ไม่ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม (ค่าเฉลี่ยที่ถูกต้อง คือ ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูล ที่มีอยู่เดิม และจำเป็นต้องเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม)	ผิด	131	78.9	16
11. ข้อมูลเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ ไม่มีความ จำเป็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร (ค่าเฉลี่ยที่ถูกต้อง คือ ข้อมูลเกี่ยวกับภัย ธรรมชาติ มีความจำเป็นเกี่ยวกับการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร)	ผิด	149	89.8	14
12. การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเป็น บทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนเท่านั้น (ค่าเฉลี่ยที่ถูกต้อง คือ การวิเคราะห์ปัญหา ของชุมชนเป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชน)	ผิด	119	71.7	18

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 166

ประเด็นความรู้เกี่ยวกับจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	ค่าเฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน(คน)	ร้อยละ	
13. แนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการวางแผน ปรับปรุงพัฒนา อาชีพการเกษตร รายได้	ถูก	158	95.2	10
14. แผนงาน/โครงการ ต้องมีความสอดคล้อง กับนโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม จังหวัด	ถูก	165	99.4	3
15. แผนงาน/โครงการ ต้องสามารถแก้ไข ปัญหาของพื้นที่ได้	ถูก	166	100	1
16. แผนงาน/โครงการ ต้องมีรายละเอียด ครบถ้วน ความเสี่ยงน้อย โอกาสประสบ ผลสำเร็จสูง	ถูก	165	99.4	3
17. แผนพัฒนาการเกษตรที่ดีต้องมีการ ประชาพิจารณ์แผน	ถูก	162	97.6	8
18. ความสำเร็จของแผนพัฒนาการเกษตรคือ การใช้งบประมาณให้มากที่สุด (ค่าเฉลี่ยที่ถูกต้อง คือ ความสำเร็จของ แผนพัฒนาการเกษตร คือ แก้ไขปัญหาของ พื้นที่ได้)	ผิด	113	68.1	20
19. แผนพัฒนาการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีการวิเคราะห์ปัญหา มีความเป็นเหตุ เป็นผล และแก้ไขปัญหาของชุมชนได้	ถูก	166	100	1
20. แผนพัฒนาการเกษตรต้องนำเสนอเข้า แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	ถูก	163	98.2	6

จากตารางที่ 4.4 จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของ เกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการ ต้องสามารถ แก้ไขปัญหาของพื้นที่ได้ เท่ากันกับ แผนพัฒนาการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีการวิเคราะห์ ปัญหา มีความเป็นเหตุเป็นผล และแก้ไขปัญหของชุมชนได้ รองลงมา เกษตรกรร้อยละ 99.4 ตอบ ได้ถูกต้องเกี่ยวกับแผนพัฒนาการเกษตร เป็นเครื่องมือสำหรับบ่งบอกว่าเกษตรกร หรือกลุ่มของ เกษตรกร หรือชุมชนเกษตรกร มีความจำเป็นหรือต้องการพัฒนาการเกษตรของตนเองไปในทิศทาง ไດ เท่ากันกับ แผนงาน/โครงการ ต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม จังหวัด และแผนงาน/โครงการ ต้องมีรายละเอียดครบถ้วน ความเสี่ยงน้อย โอกาสประสบผลสำเร็จสูง เกษตรกรร้อยละ 98.2 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับเกษตรกรต้องทราบข้อมูลในพื้นที่ของตนเองเป็นอย่างดี เท่ากันกับแผนพัฒนาการเกษตรต้องนำเสนอเข้าแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เกษตรกรร้อยละ 97.6 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับแผนพัฒนา การเกษตรที่ดีต้องมีการประชาพิจารณ์แผน เกษตรกรร้อยละ 97.0 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับ แผนพัฒนาการเกษตรต้องจัดทำให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น และมีการทบทวนทุกปี เกษตรกรร้อยละ 95.2 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการวางแผนปรับปรุง พัฒนา อาชีพการเกษตร รายได้ เกษตรกรร้อยละ 94.6 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ดี จำเป็นต้องให้เกษตรกรมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน เกษตรกรร้อยละ 91.6 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ไม่มีความจำเป็นในการวางแผน พัฒนาการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 90.4 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดเตรียมข้อมูลและเอกสารที่ เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 89.8 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับข้อมูลภัยธรรมชาติ ไม่มีความจำเป็นเกี่ยวกับการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 82.5 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ไม่จำเป็นต้องจัดเวทีชุมชน เกษตรกรร้อยละ 78.9 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร เป็นข้อมูลที่มีอยู่เดิม ไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เกษตรกรร้อยละ 77.1 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จะต้องมีข้อมูลพืชและสัตว์เท่านั้น เกษตรกรร้อยละ 71.7 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเป็นบทบาทหน้าที่ของ ผู้นำชุมชนเท่านั้น เกษตรกรร้อยละ 68.7 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเท่านั้น และเกษตรกรร้อยละ 68.1 ตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับ ความสำเร็จของแผนพัฒนาการเกษตรคือการใช้งบประมาณให้มากที่สุด

ตารางที่ 4.5 ประเมินผลความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

n = 166

ความรู้ (คะแนน)	ความหมาย	จำนวน (คน)	ร้อยละ	อันดับ
17 – 20	มากที่สุด	132	79.5	1
13 – 16	มาก	32	19.3	2
9 – 12	ปานกลาง	2	1.2	3
5 – 8	น้อย	-	-	-
1 – 4	น้อยที่สุด	-	-	-

ค่าต่ำสุด = 12 ค่าสูงสุด = 20 ค่าเฉลี่ย = 17.98 S.D. = 1.913

จากตารางที่ 4.5 ประเมินผลความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 79.5 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 19.3 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับมาก และร้อยละ 1.2 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับปานกลาง ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ต่ำสุด 12 คะแนน สูงสุด 20 คะแนน เฉลี่ย 17.98 คะแนน ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

การศึกษาคำความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร รวม 20 ข้อ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ปรากฏผลดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

n = 166

ความคิดเห็น	ระดับการความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
	1. การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรมี ความสำคัญในการ พัฒนาชุมชนด้าน การเกษตร	74 (44.6)	88 (53)	4 (2.4)	0 (0)			
2. แผนพัฒนา การเกษตรมี วัตถุประสงค์เพื่อแก้ไข ปัญหาด้านการเกษตร ในทุกด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน การ พัฒนาการผลิต การส่งเสริมอาชีพ ให้กับเกษตรกรใน ชุมชน เป็นต้น	82 (49.4)	76 (45.8)	7 (4.2)	1 (0.6)	0 (0)	4.44 (0.608)	มาก ที่สุด	8
3. แผนพัฒนา การเกษตรมีขั้นตอนที่ ยุ่งยาก	28 (16.9)	72 (43.4)	43 (25.9)	13 (7.8)	10 (6.0)	3.57 (1.052)	มาก	19
4. แผนพัฒนา การเกษตรเป็นหน้าที่ ของคนในชุมชน ร่วมกันจัดทำ	68 (41.0)	74 (44.6)	21 (12.7)	3 (1.8)	0 (0)	4.25 (0.742)	มาก ที่สุด	14

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 166

ความคิดเห็น	ระดับการความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
5. ข้อมูลที่ใช้ในการ จัดทำแผนควรเป็น ข้อมูลปัจจุบัน	89 (53.6)	67 (40.4)	10 (6.0)	0 (0)	0 (0)	4.48 (6.10)	มาก ที่สุด	5
6. ผู้นำชุมชนมีบทบาท ในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	83 (50.0)	78 (47.0)	2 (1.2)	3 (1.8)	0 (0)	4.45 (0.618)	มาก ที่สุด	7
7. แผนพัฒนา การเกษตรช่วย แก้ปัญหาด้าน การเกษตรใน พื้นที่ได้	97 (58.4)	63 (38.0)	4 (2.4)	2 (1.0)	0 (0)	4.54 (0.609)	มาก ที่สุด	2
8. ควรจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา ด้านการเกษตรตาม ความจำเป็นเร่งด่วน	90 (54.2)	69 (41.6)	6 (3.6)	1 (0.6)	0 (0)	4.49 (0.600)	มาก ที่สุด	4
9. ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มี ความเชี่ยวชาญเป็นผู้นำ ในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	103 (62.0)	57 (34.3)	6 (3.6)	0 (0)	0 (0)	4.58 (0.563)	มาก ที่สุด	1
10. ควรวิเคราะห์ชุมชน ให้ครบทุกด้าน	95 (57.2)	65 (39.2)	4 (2.4)	2 (1.2)	0 (0)	4.52 (0.610)	มาก ที่สุด	3
11. ควรจัดกลุ่มย่อยใน การวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ ละเอียด	47 (28.3)	85 (51.2)	32 (19.3)	1 (0.6)	1 (0.6)	4.06 (0.744)	มาก	17

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 166

ความคิดเห็น	ระดับการความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
	12. เวทีชุมชนเป็นวิธีการ หนึ่งเพื่อให้เกษตรกรได้ วิเคราะห์สังเคราะห์ ปัญหาาร่วมกัน	58 (34.9)	83 (50.0)	23 (13.9)	1 (0.6)			
13. ควรมีการกำหนดทิศ ทางการพัฒนาร่วมกัน ของเกษตรกรในชุมชน	68 (41.0)	82 (49.4)	14 (8.4)	1 (0.6)	1 (0.6)	4.30 (0.699)	มาก ที่สุด	13
14. โครงการ/กิจกรรมที่มี ประสิทธิภาพต้อง สามารถแก้ปัญหาใน พื้นที่ได้	95 (57.2)	58 (34.9)	12 (7.2)	1 (0.6)	0 (0)	4.48 (0.685)	มาก ที่สุด	5
15. ควรกำหนด วัตถุประสงค์และ เป้าหมายของการดำเนิน โครงการ/กิจกรรมให้ ชัดเจน	82 (49.4)	71 (42.8)	12 (7.2)	1 (0.6)	0 (0)	4.40 (0.678)	มาก ที่สุด	11
16. การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรควรใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่	78 (47.0)	58 (34.9)	23 (13.9)	6 (3.6)	1 (0.6)	4.24 (0.868)	มาก ที่สุด	15
17. แผนพัฒนาการเกษตร ต้องใช้งบประมาณใน การจัดทำจำนวนมาก	33 (19.9)	51 (30.7)	31 (18.7)	28 (16.9)	23 (13.9)	3.26 (1.330)	ปาน กลาง	20

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 166

ความคิดเห็น	ระดับการความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
	18. แผนพัฒนา การเกษตรควรเป็น แผนพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐาน (ด้านแหล่งน้ำ, ถนน) เป็นหลัก	46 (27.7)	67 (40.4)	40 (24.1)	8 (4.8)			
19. แผนพัฒนา การเกษตรควรมีการ จัดลำดับความสำคัญ ของปัญหาและความ ต้องการ	85 (51.2)	72 (43.4)	5 (3.0)	4 (2.4)	0 (0)	4.43 (0.673)	มาก ที่สุด	9
20. ควรมีการประชุม พิจารณาแผนพัฒนา การเกษตร	74 (44.6)	75 (45.2)	13 (7.8)	4 (2.4)	0 (0)	4.32 (0.722)	มาก ที่สุด	12
ภาพรวม						4.26 (0.448)	มาก ที่สุด	

จากตารางที่ 4.6 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร พบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.26) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร อยู่ในระดับมากที่สุด 15 ประเด็น ได้แก่ ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 4.58) รองลงมา แผนพัฒนาการเกษตรช่วยแก้ปัญหาด้านการเกษตรในพื้นที่ได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.54) ควรวิเคราะห์ชุมชนให้ครบทุกด้าน (ค่าเฉลี่ย = 4.52) ควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาด้านการเกษตรตามความจำเป็นเร่งด่วน (ค่าเฉลี่ย = 4.49) ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนควรเป็นข้อมูลที่ปัจจุบัน เท่ากันกับ โครงการ/กิจกรรม ที่มีประสิทธิภาพ ต้องสามารถแก้ปัญหาในพื้นที่ได้

(ค่าเฉลี่ย = 4.48) ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 4.45) แผนพัฒนาการเกษตรมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในทุกด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาด้านการผลิต การส่งเสริมอาชีพ ให้กับเกษตรกรในชุมชน เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 4.44) แผนพัฒนาการเกษตรควรมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ (ค่าเฉลี่ย = 4.43) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีความสำคัญในการพัฒนาชุมชนด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 4.42) ควรกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการดำเนิน โครงการ/กิจกรรมให้ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 4.40) ควรมีการประชาสัมพันธ์แผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 4.32) ควรมีการกำหนดทิศทางทางการพัฒนาร่วมกันของเกษตรกรในชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.30) แผนพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ของคนในชุมชนร่วมกันจัดทำ (ค่าเฉลี่ย = 4.25) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรควรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย = 4.24) เกษตรกรมีความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร อยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ เวทีชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งเพื่อให้เกษตรกรได้วิเคราะห์สังเคราะห์ปัญหาร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 4.18) รองลงมา ควรจัดกลุ่มย่อยในการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด (ค่าเฉลี่ย = 4.06) แผนพัฒนาการเกษตรควรเป็นแผนพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐาน (ด้านแหล่งน้ำ, ถนน) เป็นหลัก (ค่าเฉลี่ย = 3.85) และแผนพัฒนาการเกษตรมีขั้นตอนที่ยุงยาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57) และเกษตรกรมีความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ แผนพัฒนาการเกษตรต้องใช้งบประมาณในการจัดทำจำนวนมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.26) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมิน ด้านละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ปรากฏผลดังตารางที่ 4.7 และ 4.8

ตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

n = 166

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
1. การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ						3.25 (0.988)	ปาน กลาง	
1.1 เข้าร่วมประชุมเพื่อ เสนอประเด็นปัญหา และความต้องการของ พื้นที่	24 (14.5)	54 (32.5)	62 (37.3)	22 (13.3)	4 (2.4)	3.43 (0.975)	มาก	1
1.2 มีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจในการ วางแผนเพื่อจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	19 (11.4)	45 (27.1)	60 (36.1)	38 (22.9)	4 (2.4)	3.22 (1.005)	ปาน กลาง	2
1.3 มีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจกำหนด เป้าหมายและแนวทาง พัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา ในพื้นที่	21 (12.7)	41 (24.7)	59 (35.5)	39 (23.5)	6 (3.6)	3.19 (1.050)	ปาน กลาง	4
1.4 มีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจกำหนด แผนงาน/โครงการ ใน การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	22 (13.3)	43 (25.9)	51 (30.7)	44 (26.5)	6 (3.6)	3.19 (1.050)	ปาน กลาง	4
1.5 ร่วมในการตัดสินใจ จัดลำดับความสำคัญ ของปัญหาและความ ต้องการในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	22 (13.3)	45 (27.1)	49 (29.5)	45 (27.1)	5 (3.0)	3.20 (1.076)	ปาน กลาง	3

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 166

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
2. การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการ						2.70 (0.976)	ปาน กลาง	
2.1 มีส่วนร่วมเป็น กรรมการในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	14 (8.4)	31 (18.7)	45 (27.1)	54 (32.5)	22 (13.3)	2.77 (1.154)	ปาน กลาง	2
2.2 มีส่วนร่วมเป็น คณะทำงานปฏิบัติตาม แผนพัฒนาการเกษตร	11 (6.6)	34 (20.5)	45 (27.1)	54 (32.5)	22 (13.3)	2.75 (1.126)	ปาน กลาง	3
2.3 มีส่วนร่วมในการ ประสานงานหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงาน สนับสนุน	11 (6.6)	32 (19.3)	46 (27.7)	47 (28.3)	30 (18.1)	2.68 (1.171)	ปาน กลาง	4
2.4 มีส่วนร่วมในการ สนับสนุนเงิน วัสดุ อุปกรณ์ และแรงงาน ในการปฏิบัติงานตาม แผนพัฒนาการเกษตร	7 (4.2)	20 (12.0)	59 (35.5)	46 (27.7)	34 (20.5)	2.52 (1.077)	น้อย	5
2.5 มีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงาน ตาม แผนงาน/โครงการที่ บรรจุไว้ในแผนพัฒนา การเกษตร	8 (4.8)	27 (16.3)	71 (42.8)	43 (25.9)	17 (10.2)	2.80 (0.994)	ปาน กลาง	1

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 166

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
3. การมีส่วนร่วมในการ รับผลประโยชน์						3.40 (0.802)	ปาน กลาง	
3.1 ได้รับการพัฒนา ศักยภาพของตนเองจาก การร่วมปฏิบัติงานตาม แผนงาน	18 (10.8)	46 (27.7)	77 (46.4)	18 (10.8)	7 (4.2)	3.30 (0.950)	ปาน กลาง	5
3.2 ได้รับการส่งเสริม และพัฒนาอาชีพ	17 (10.2)	61 (36.7)	75 (45.2)	10 (6.0)	3 (1.8)	3.48 (0.829)	มาก	1
3.3 ได้ร่วมจัดทำ กิจกรรม/โครงการ ต่าง ๆ ด้านการพัฒนา ทางการเกษตร	18 (10.8)	57 (34.3)	76 (45.8)	13 (7.8)	2 (1.2)	3.46 (0.836)	มาก	2
3.4 ได้รับการสนับสนุน ปัจจัยการผลิตตาม แผนงาน/โครงการ	16 (9.6)	49 (29.5)	83 (50.0)	16 (9.6)	2 (1.2)	3.37 (0.833)	ปาน กลาง	3
3.5 มีส่วนร่วมในการ รับผลประโยชน์จาก การนำแผนพัฒนา การเกษตรไปสู่การ ปฏิบัติ	17 (10.2)	51 (30.7)	78 (47.0)	17 (10.2)	3 (1.8)	3.37 (0.870)	ปาน กลาง	3

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 166

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
4. การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล						2.63 (0.926)	ปาน กลาง	
4.1 มีส่วนร่วมเป็น กรรมการในการติดตาม และประเมินผล โครงการ/กิจกรรม	8 (4.8)	32 (19.3)	56 (33.7)	47 (28.3)	23 (13.9)	2.73 (1.075)	ปาน กลาง	2
4.2 มีส่วนร่วมในการ ตรวจติดตามการ ดำเนินงานโครงการ/ กิจกรรม	8 (4.8)	30 (18.1)	67 (40.4)	41 (27.7)	20 (12.0)	2.79 (1.032)	ปาน กลาง	1
4.3 มีส่วนร่วมในการ ประเมินผลการ ดำเนินงานโครงการ/ กิจกรรม	7 (4.2)	24 (14.5)	72 (43.4)	41 (24.7)	22 (13.3)	2.72 (1.008)	ปาน กลาง	3
4.4 มีส่วนร่วม ตรวจสอบการใช้ งบประมาณในการ ดำเนินโครงการ/ กิจกรรม	5 (3.0)	14 (8.4)	55 (33.1)	62 (37.3)	30 (18.1)	2.41 (0.979)	น้อย	5
4.5 มีส่วนร่วมในการ หาแนวทางแก้ไขปัญหา จากการติดตามและ ประเมินผล	5 (3.0)	15 (9.0)	64 (38.6)	53 (31.9)	29 (17.5)	2.48 (0.983)	น้อย	4

จากตารางที่ 4.7 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ผลปรากฏดังนี้

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.25) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการของพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย = 3.43) เกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.22) รองลงมา ร่วมในการตัดสินใจจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.20) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ เท่ากันกับ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.19) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.70) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ตามแผนงาน/โครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร 4 ประเด็น ได้แก่ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ตามแผนงาน/โครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.80) รองลงมา มีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.77) มีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.45) มีส่วนร่วมในการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงานสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย = 2.68) และเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินการในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.52) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.40) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 3.48) รองลงมาได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.46) และเกษตรกรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามแผนงาน/โครงการ เท่ากันกับ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 3.37) และได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.30) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.63) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ มีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 2.79) รองลงมา มีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 2.73) มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 2.72) และเกษตรกรมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ มีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย = 2.48) และมีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 2.41) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 สรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

n=166

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	อันดับ
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.25	0.998	ปานกลาง	2
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	2.70	0.976	ปานกลาง	3
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.40	0.802	ปานกลาง	1
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.63	0.926	ปานกลาง	4
รวมเฉลี่ย	2.99	0.812	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.8 การวิเคราะห์สรุปผลการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ภาพรวมการมีส่วนร่วม ผลปรากฏดังนี้

สรุปผลการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.99) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับปานกลางทุกด้าน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.40) รองลงมา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.25) การมีส่วนร่วมการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.70) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.63) ตามลำดับ

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรวิเคราะห์ได้ดังนี้

3.2.1 การทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานว่า ปัจจัยทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน รายได้ ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร โดยจะทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อหาความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระหลายตัว ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความเกี่ยวข้องแบบใดหรือทิศทาง (เชิงบวกหรือเชิงลบ) กับตัวแปรตาม และมีระดับความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามมากหรือน้อยเพียงใด โดยการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระจำนวน 17 ตัว ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพ 4) ระดับการศึกษา 5) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 6) การประกอบอาชีพ 7) จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร 8) ระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น 9) ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน 10) รายได้ภาคการเกษตร 11) รายได้นอกภาคการเกษตร 12) ประสบการณ์ในการทำการเกษตร 13) ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 14) การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ 15) ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 16) ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 17) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ได้สมการพยากรณ์ ดังนี้

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + \dots + b_{16}X_{16} + b_{17}X_{17}$$

เพื่อให้เข้าใจตรงกันในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์แทนตัวแปร ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรอิสระ

X_1 = เพศ

X_2 = อายุ (ปี)

X_3 = สถานภาพ

X_4 = ระดับการศึกษา

X_5 = จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)

- X_6 = การประกอบอาชีพ
 X_7 = จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)
 X_8 = ระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น (ปี)
 X_9 = ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน
 X_{10} = รายได้ภาคการเกษตร (บาท)
 X_{11} = รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท)
 X_{12} = ประสบการณ์ในการทำเกษตร (ปี)
 X_{13} = ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ครั้งต่อเดือน)
 X_{14} = การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่
 X_{15} = ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
 X_{16} = ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (คะแนน)
 X_{17} = ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรตาม
 Y = การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการของเกษตรกร

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ผู้วิจัยได้นำค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือตัวแปรอิสระ 17 ตัวแปร และตัวแปรตาม 1 ตัวแปร ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานมาแสดงดังตาราง ที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

ที่	ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	S.D.
n = 166			
ตัวแปรอิสระ			
X_1	เพศ (1 = ชาย, 0 = หญิง)	0.52	0.501
X_2	อายุ (ปี)	53.36	9.771
X_3	สถานภาพ (1 = สมรส, 0 = โสด, หม้าย, หย่าร้าง)	0.87	0.333
X_4	ระดับการศึกษา (1 = ประถมศึกษา, 0 = ไม่ใช่)	0.36	0.480
X_5	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	3.96	1.341
X_6	การประกอบอาชีพ (1 = ด้านการเกษตร, 0 = ไม่ใช่)	0.96	0.187
X_7	จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	12.18	6.172
X_8	ระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น (ปี)	49.64	14.397

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 166

ที่	ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	S.D.
ตัวแปรอิสระ			
X ₉	ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน (1 = มี, 0 = ไม่มี)	0.80	0.400
X ₁₀	รายได้ภาคการเกษตร (บาท)	50,006.02	31,588.739
X ₁₁	รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท)	39,390.36	58,702.400
X ₁₂	ประสบการณ์ในการทำเกษตร (ปี)	26.45	11.433
X ₁₃	ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ครั้งต่อเดือน)	2.27	1.601
X ₁₄	การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ (1 = เเชิญหน้า, 0 = ไม่เเชิญหน้า)	0.92	0.279
X ₁₅	ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (1 = หอกระจายข่าว, 0 = แหล่งอื่น ๆ)	0.95	0.215
X ₁₆	ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (คะแนน)	17.98	1.913
X ₁₇	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (1 = น้อยที่สุด, 2 = น้อย, 3 = ปานกลาง, 4 = มาก, 5 = มากที่สุด)	4.26	0.448
ตัวแปรตาม			
Y	การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการของเกษตรกร (1 = น้อยที่สุด, 2 = น้อย, 3 = ปานกลาง, 4 = มาก, 5 = มากที่สุด)	2.99	0.812

2. การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในแบบใด มากน้อยเพียงใด รายละเอียดตามตารางที่ 4.10 และ 4.11

ตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการ
ของเกษตรกร

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ ถดถอย (b)	t	Sig.
ค่าคงที่	0.791	0.766	0.445
1. เพศ (X ₁)	-0.121	-1.006	0.316
2. อายุ (X ₂)	0.010	0.937	0.350
3. สถานภาพ (X ₃)	-0.082	-0.454	0.651
4. ระดับการศึกษา (X ₄)	-0.355	-2.506	0.013*
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (X ₅)	-0.052	-0.177	0.241
6. การประกอบอาชีพ (X ₆)	0.236	0.503	0.616
7. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร (X ₇)	0.019	1.464	0.145
8. ระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น (X ₈)	0.002	.328	0.743
9. ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน (X ₉)	-0.752	-4.600	0.000**
10. รายได้ภาคการเกษตร (X ₁₀)	-3.939E-006	-1.498	0.136
11. รายได้นอกการเกษตร (X ₁₁)	-3.775E-007	-0.245	0.807
12. ประสบการณ์ในการทำการเกษตร	-0.003	-0.380	0.705
13. ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร (X ₁₃)	0.048	1.144	0.254
14. การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ (X ₁₄)	-0.029	-0.141	0.888
15. ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการ จัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร (X ₁₅)	-0.102	-0.357	0.721
16. ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร (X ₁₆)	0.109	3.481	0.001**
17. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร (X ₁₇)	0.120	0.865	0.389
R ² = 0.349 SEE = 0.691 F = 4.672 Sig. of F = 0.000			

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.10 ผลปรากฏว่า ได้ค่า $F = 4.655$ Sig. of $F = 0.000$ หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรในรูปเชิงเส้น เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของการยอมรับเชิงพหุ (Multiple Coefficient of Determination ; R^2) ปรากฏว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.349 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 34.9 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัว พบว่า มี 2 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับตัวแปรตาม และความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับตัวแปรตาม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัว พบว่า มี 1 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับตัวแปรตาม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์เขียนสมการถดถอยพหุ ได้ดังนี้

$$\begin{aligned}
 Y &= a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4 + b_5X_5 + b_6X_6 + b_7X_7 + b_8X_8 + b_9X_9 + b_{10}X_{10} \\
 &\quad + b_{11}X_{11} + b_{12}X_{12} + b_{13}X_{13} + b_{14}X_{14} + b_{15}X_{15} + b_{16}X_{16} + b_{17}X_{17} \\
 &= 0.791 - 0.121X_1 + 0.010X_2 - 0.082X_3 - 0.355X_4 - 0.052X_5 + 0.236X_6 + 0.019X_7 \\
 &\quad + 0.002X_8 - 0.752X_9 - 3.939E-006X_{10} - 3.775E-007X_{11} - 0.003X_{12} + 0.048X_{13} \\
 &\quad - 0.029X_{14} - 0.102X_{15} + 0.109X_{16} + 0.109X_{17}
 \end{aligned}$$

จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามในตารางที่ 4.10 จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสรุปได้ว่า มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ปัจจัยดังกล่าวคือ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน และความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ตารางที่ 4.11 สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ความ เกี่ยวข้อง +/-	ระดับ นัยสำคัญ
ระดับการศึกษา	การมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	-	0.013
ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน	การมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	-	0.000
ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	การมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	+	0.001

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ดังต่อไปนี้

ระดับการศึกษา มีความเกี่ยวข้องในเชิงลบหรือทิศทางผกผันกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน มีความเกี่ยวข้องในเชิงลบหรือทิศทางผกผันกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีความเกี่ยวข้องในเชิงบวกหรือทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ปรากฏผลดังตารางที่ 4.12 และ 4.13

ตารางที่ 4.12 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

n = 166

ปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
1. ปัญหาการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ						2.06	น้อย	
						(0.728)		
1.1 ไม่เปิดโอกาสให้ เกษตรกรเข้าร่วม ประชุมเพื่อเสนอ ประเด็นปัญหาและ ความต้องการของพื้นที่	1 (0.6)	7 (4.2)	29 (17.5)	88 (53.0)	41 (24.7)	2.03 (0.805)	น้อย	5
1.2 ไม่เปิดโอกาสให้ เกษตรกรร่วมตัดสินใจ ในการวางแผนเพื่อ จัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	1 (0.6)	7 (4.2)	32 (19.3)	88 (53.0)	38 (22.9)	2.07 (0.803)	น้อย	2
1.3 ไม่เปิดโอกาสให้ เกษตรกรร่วมตัดสินใจ ในกำหนดเป้าหมาย และแนวทางพัฒนาเพื่อ แก้ไขปัญหาในพื้นที่	0 (0)	9 (5.4)	31 (18.7)	91 (54.8)	35 (21.1)	2.08 (0.782)	น้อย	1
1.4 ไม่เปิดโอกาสให้ เกษตรกรร่วมตัดสินใจ กำหนดแผนงาน/ โครงการ ในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	0 (0)	10 (6.0)	29 (17.5)	90 (54.2)	37 (22.3)	2.07 (0.798)	น้อย	2

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 166

ปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
1.5 ไม่เปิดโอกาสให้ เกษตรกรร่วมตัดสินใจ ในการจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา และความต้องการใน การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	0 (0)	11 (6.6)	27 (16.3)	88 (53.0)	40 (24.1)	2.05 (0.818)	น้อย	4
2. ปัญหาการมีส่วนร่วม ในการดำเนินการ						2.12 (0.735)	น้อย	
2.1 ไม่เปิดโอกาสให้ เกษตรกรร่วมเป็น กรรมการในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	0 (0)	11 (6.6)	27 (16.3)	91 (54.8)	37 (22.3)	2.07 (0.806)	น้อย	4
2.2 ไม่เปิดโอกาสให้ เกษตรกรร่วมเป็น คณะทำงานปฏิบัติตาม แผนพัฒนาการเกษตร	0 (0)	9 (5.4)	31 (18.7)	88 (53.0)	38 (22.9)	2.07 (0.795)	น้อย	4
2.3 เกษตรกรไม่มีส่วน ร่วมในการ ประสานงานหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงาน สนับสนุน	0 (0)	10 (6.0)	41 (24.7)	76 (45.8)	39 (23.5)	2.13 (0.842)	น้อย	2

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 166

ปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
2.4 เกษตรกรไม่มีส่วน ร่วมในการสนับสนุน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และ แรงงานในการ ปฏิบัติงานตาม แผนพัฒนาการเกษตร	2 (1.2)	13 (7.8)	36 (21.7)	84 (50.6)	31 (18.7)	2.22 (0.883)	น้อย	1
2.5 เกษตรกรไม่มีส่วน ร่วมในการปฏิบัติงาน ตามแผนงาน/โครงการ ที่บรรจุไว้ใน แผนพัฒนาการเกษตร	2 (1.2)	8 (4.8)	33 (19.9)	87 (52.4)	36 (21.7)	2.11 (0.841)	น้อย	3
3. ปัญหาการมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์						2.09 (0.674)	น้อย	
3.1 เกษตรกรไม่ได้รับ การพัฒนาศักยภาพของ ตนเองจากการร่วม ปฏิบัติงานตามแผนงาน	0 (0)	8 (4.8)	32 (19.3)	87 (52.4)	39 (23.5)	2.05 (0.788)	น้อย	4
3.2 เกษตรกรไม่ได้รับ การส่งเสริมและพัฒนา อาชีพ	0 (0)	5 (3.0)	28 (16.9)	90 (54.2)	43 (25.9)	1.97 (0.742)	น้อย	5
3.3 เกษตรกรไม่ได้ร่วม จัดทำกิจกรรม/ โครงการต่าง ๆ ด้าน การพัฒนาทาง การเกษตร	0 (0)	10 (6.0)	34 (20.5)	92 (55.4)	30 (18.1)	2.14 (0.781)	น้อย	2

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 166

ปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
3.4 เกษตรกรไม่ได้รับ การสนับสนุนปัจจัยการ ผลิตตามแผนงาน/ โครงการ	0 (0)	10 (6.0)	27 (16.3)	99 (59.6)	30 (18.1)	2.10 (0.760)	น้อย	3
3.5 เกษตรกรไม่มีส่วน ร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากการ นำแผนพัฒนา การเกษตรไปสู่การ ปฏิบัติ	0 (0)	10 (6.0)	34 (20.5)	97 (58.4)	25 (15.1)	2.17 (0.755)	น้อย	1
4. ปัญหาการมีส่วนร่วม ในการประเมินผล						2.31 (0.845)	น้อย	
4.1 ไม่เปิดโอกาสให้ เกษตรกรเป็นกรรมการ ในการติดตามและ ประเมินผลโครงการ/ กิจกรรม	1 (0.6)	19 (11.4)	32 (19.3)	90 (54.2)	24 (14.5)	2.30 (0.876)	น้อย	5
4.2 เกษตรกรไม่มีส่วน ร่วมในการตรวจติดตาม การดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม	2 (1.2)	14 (8.4)	42 (25.3)	83 (80.3)	25 (15.1)	2.31 (0.872)	น้อย	3
4.3 เกษตรกรไม่มีส่วน ร่วมในการประเมินผล การดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม	2 (1.2)	16 (9.6)	40 (24.1)	82 (49.4)	26 (15.7)	2.31 (0.893)	น้อย	3

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 166

ปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
4.4 เกษตรกรไม่มีส่วน ร่วมตรวจสอบการใช้ งบประมาณในการ ดำเนินโครงการ/ กิจกรรม	3 (1.8)	19 (11.4)	35 (21.1)	80 (48.2)	29 (17.5)	2.32 (0.954)	น้อย	1
4.5 เกษตรกรไม่มี ส่วนร่วมในการหาแนว ทางแก้ไขปัญหาจาก การติดตามและ ประเมินผล	4 (2.4)	13 (7.8)	40 (24.1)	84 (50.6)	25 (15.1)	2.32 (0.908)	น้อย	1

จากตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ผลปรากฏดังนี้

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.06) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับน้อย 5 ประเด็น ได้แก่ ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย = 2.08) รองลงมา ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เท่ากันกับ ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.07) ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.05) และไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการของพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย = 2.03) ตามลำดับ

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.05) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการมี

ส่วนร่วมในการดำเนินการในระดับน้อย 5 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.22) รองลงมา เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงานสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย = 2.13) เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ตามแผนงาน/โครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.11) และไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เท่ากันกับไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นคณะทำงานปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.07) ตามลำดับ

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.09) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในระดับน้อย 5 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 2.17) รองลงมา เกษตรกรไม่ได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 2.14) เกษตรกรไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามแผนงาน/โครงการ (ค่าเฉลี่ย = 2.10) เกษตรกรไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน (ค่าเฉลี่ย = 2.05) และเกษตรกรไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 1.97) ตามลำดับ

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในภาพรวมประเมินผลอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.31) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในระดับน้อย 5 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม เท่ากันกับเกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย = 2.32) รองลงมา เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม เท่ากันกับ เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 2.31) และไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 2.30) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 สรุปภาพรวมปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
ของเกษตรกร

n=166

ปัญหา	ระดับปัญหา			อันดับ
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.06	0.728	น้อย	4
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	2.12	0.735	น้อย	2
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	2.09	0.674	น้อย	3
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.31	0.845	น้อย	1
รวมเฉลี่ย	2.15	0.745	น้อย	

จากตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์สรุปผลปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ผลปรากฏดังนี้

สรุปผลปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.15) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.31) รองลงมา ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.12) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.09) และปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.06) ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ปรากฏผลดังตารางที่ 4.14 และ 4.15

ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

n = 166

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
1. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						4.19	มาก	
						(0.635)		
1.1 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการของพื้นที่	54 (32.5)	92 (55.4)	17 (10.2)	3 (1.8)	0 (0)	4.19 (0.684)	มาก	3
1.2 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	55 (33.1)	86 (51.8)	23 (13.9)	2 (1.2)	0 (0)	4.17 (0.702)	มาก	5
1.3 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่	58 (34.9)	83 (50.0)	24 (14.5)	1 (0.6)	0 (0)	4.19 (0.696)	มาก	3
1.4 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	60 (36.1)	82 (49.4)	22 (13.3)	2 (1.2)	0 (0)	4.20 (0.709)	มาก	1

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 166

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
1.5 ควรเปิดโอกาสให้ เกษตรกรร่วมตัดสินใจ ในการจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา และความต้องการใน การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	58 (34.9)	85 (51.2)	21 (12.7)	2 (1.2)	0 (0)	4.20 (0.698)	มาก	1
2. ข้อเสนอแนะการมี ส่วนร่วมในการ ดำเนินการ						3.95 (0.651)	มาก	
2.1 ควรเปิดโอกาสให้ เกษตรกรร่วมเป็น กรรมการในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	49 (29.5)	87 (52.4)	28 (16.9)	2 (1.2)	0 (0)	4.10 (0.710)	มาก	2
2.2 ควรเปิดโอกาสให้ เกษตรกรร่วมเป็น คณะทำงานปฏิบัติตาม แผนพัฒนาการเกษตร	49 (29.5)	88 (53.0)	27 (16.3)	2 (1.2)	0 (0)	4.11 (0.705)	มาก	1
2.3 เกษตรกรควรมีส่วน ร่วมในการ ประสานงานหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงาน สนับสนุน	52 (31.3)	78 (47.0)	35 (21.1)	1 (0.6)	0 (0)	4.09 (0.737)	มาก	3

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 166

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
2.4 เกษตรกรควรมี ส่วนร่วมในการ สนับสนุนเงิน วัสดุ อุปกรณ์ และแรงงาน ในการปฏิบัติงานตาม แผนพัฒนาการเกษตร	32 (19.3)	58 (34.9)	55 (33.1)	18 (10.8)	3 (1.8)	3.59 (0.979)	มาก	5
2.5 เกษตรกรควรมี ส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงาน ตาม แผนงาน/โครงการที่ บรรจุไว้ในแผนพัฒนา การเกษตร	38 (22.9)	75 (45.2)	45 (27.1)	8 (4.8)	0 (0)	3.86 (8.23)	มาก	4
3. ข้อเสนอแนะการมี ส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์						4.31 (0.594)	มาก ที่สุด	
3.1 เกษตรกรควรได้รับ การพัฒนาศักยภาพของ ตนเองจากการร่วม ปฏิบัติงานตามแผนงาน	63 (38.0)	86 (51.8)	16 (9.6)	1 (0.6)	0 (0)	4.27 (0.655)	มาก ที่สุด	5
3.2 เกษตรกรควรได้รับ การส่งเสริมและพัฒนา อาชีพ	68 (41.0)	78 (47.0)	20 (12.0)	0 (0)	0 (0)	4.29 (0.670)	มาก ที่สุด	4

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 166

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
3.3 เกษตรกรควรได้ ร่วมจัดทำกิจกรรม/ โครงการต่าง ๆ ด้าน การพัฒนาทาง การเกษตร	71 (42.8)	82 (49.4)	13 (7.8)	0 (0)	0 (0)	4.35 (0.622)	มาก ที่สุด	1
3.4 เกษตรกรควรได้รับ การสนับสนุนปัจจัยการ ผลิตตามแผนงาน/ โครงการ	69 (41.6)	81 (48.8)	15 (9.0)	1 (0.6)	0 (0)	4.31 (0.659)	มาก ที่สุด	3
3.5 เกษตรกรควรมีส่วน ร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากการ นำแผนพัฒนา การเกษตรไปสู่การ ปฏิบัติ	74 (44.6)	77 (46.4)	14 (8.4)	1 (0.6)	0 (0)	4.35 (0.659)	มาก ที่สุด	1
4. ข้อเสนอแนะการมี ส่วนร่วมในการ ประเมินผล						4.02 (0.666)	มาก	
4.1 ควรเปิดโอกาสให้ เกษตรกรเป็นกรรมการ ในการติดตามและ ประเมินผลโครงการ/ กิจกรรม	45 (27.1)	78 (47.0)	43 (25.9)	0 (0)	0 (0)	4.01 (0.730)	มาก	3

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 166

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	5	4	3	2	1			
4.2 เกษตรกรควรมีส่วน ร่วมในการตรวจติดตาม การดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม	51 (30.7)	78 (47.0)	37 (22.3)	0 (0)	0 (0)	4.08 (0.725)	มาก	1
4.3 เกษตรกรควรมีส่วน ร่วมในการประเมินผล การดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม	48 (28.9)	79 (47.6)	38 (22.9)	1 (0.6)	0 (0)	4.05 (0.737)	มาก	2
4.4 เกษตรกรควรมีส่วน ร่วมตรวจสอบการใช้ งบประมาณในการ ดำเนินโครงการ/ กิจกรรม	51 (30.7)	66 (39.8)	45 (27.1)	4 (2.4)	0 (0)	3.99 (0.824)	มาก	4
4.5 เกษตรกรควรมีส่วน ร่วมในการหาแนว ทางแก้ไขปัญหาจาก การติดตามและ ประเมินผล	49 (29.5)	66 (39.8)	49 (29.5)	2 (1.2)	0 (0)	3.98 (0.801)	มาก	5

จากตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ผลปรากฏดังนี้

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่

ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เท่ากันกับ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 4.20) รองลงมา ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการของพื้นที่ เท่ากันกับ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย = 4.19) และ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 4.17) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.95) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นคณะทำงานปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 4.11) รองลงมา ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 4.10) เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงานสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย = 4.09) เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ตามแผนงาน/โครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.86) และเกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.59) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.31) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรควรได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร เท่ากันกับ เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 4.35) รองลงมา เกษตรกรควรได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามแผนงาน/โครงการ (ค่าเฉลี่ย = 4.31) เกษตรกรควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 4.29) และเกษตรกรควรได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.02) เมื่อพิจารณารายละเอียด

พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 4.08) รองลงมา เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 4.05) ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผล โครงการ/กิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 4.01) เกษตรกรควรมีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณในการ ดำเนินโครงการ/กิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 3.99) และเกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไข ปัญหาจากการติดตามและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย = 3.98) ตามลำดับ

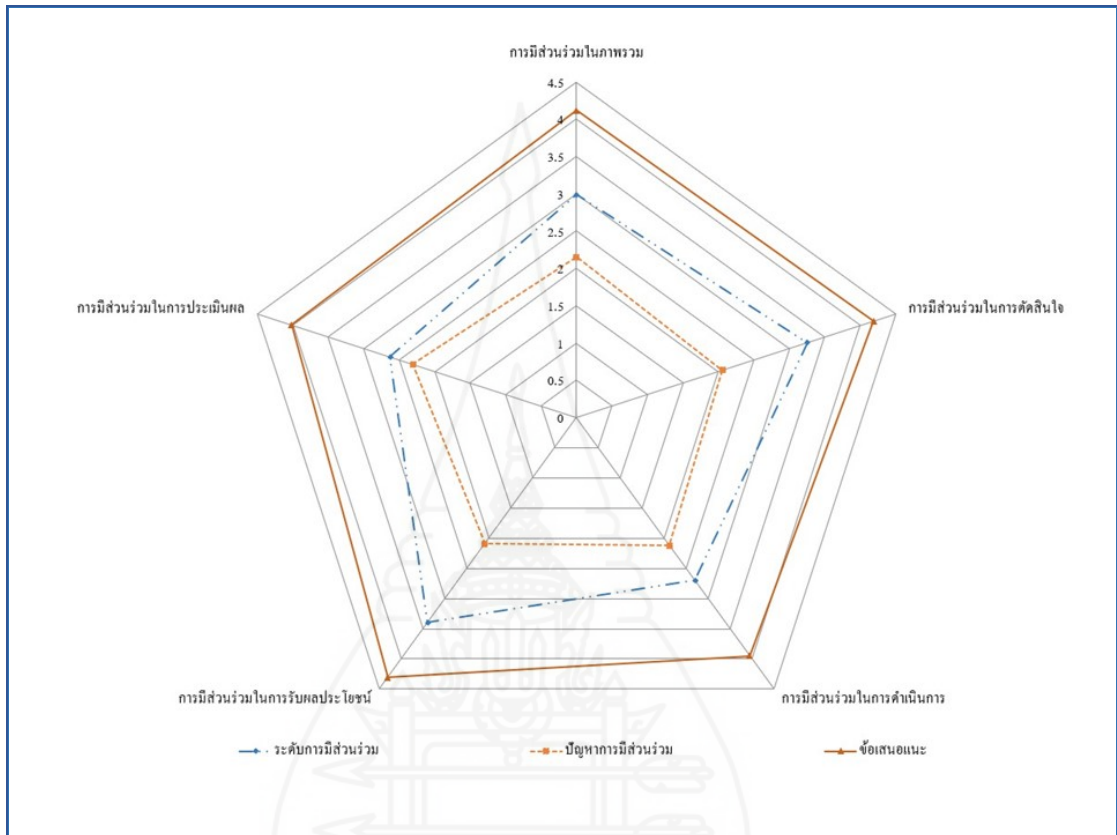
ตารางที่ 4.15 สรุปภาพรวมความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็น			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	4.19	0.635	มาก	2
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการ	3.95	0.651	มาก	4
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์	4.31	0.594	มากที่สุด	1
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล	4.02	0.666	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.12	0.636	มาก	

จากตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์สรุปผลความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ผลปรากฏดังนี้

สรุปผลความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.12) เมื่อพิจารณา รายละเอียด พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.31) รองลงมา ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.19) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.02) และ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (ค่าเฉลี่ย = 3.95) ตามลำดับ

สรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร รายละเอียดดังภาพที่ 4.1 ดังนี้

ภาพที่ 4.1 ภาพสรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร” ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ 3 ส่วน ประกอบด้วย สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

ผลการวิจัยด้านวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย โดยสรุปมีดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร 3) การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คราวเรือนเกษตรกรที่มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับทางสำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ในปีการผลิต 2561/2562 จำนวน 1,026 คราวเรือน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 166 คน และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากตามรายชื่อของเกษตรกรที่เข้าร่วมการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ 1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร 3) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร และ 4) ปัญหาและ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ทดสอบความเชื่อมั่นจากกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน ในจังหวัดมุกดาหาร ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร เท่ากับ 0.840 ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เท่ากับ 0.960 ตอนที่ 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร เท่ากับ 0.944 ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร เท่ากับ 0.969 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 51.8 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 53.36 ปี สมรสแล้ว ร้อยละ 35.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.96 คน ร้อยละ 74.1 ประกอบอาชีพทำนา มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 12.18 ไร่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้ เฉลี่ย 49.64 ปี ร้อยละ 80.1 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีรายได้จากภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 50,006.02 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 39,390.39 บาท ประสบการณ์ในการทำเกษตร เฉลี่ย 26.45 ปี ร้อยละ 42.8 ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล 1 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 32.6 ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเจ้าหน้าที่ออกไปพบที่บ้านหรือชุมชน และร้อยละ 51.1 รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรผ่านทางหอกระจายข่าว

1.3.2 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

1) ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 79.5 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับมากที่สุด (17-20 ข้อ) รองลงมา ร้อยละ 35.2 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับปานกลาง (9 – 12 ข้อ) และร้อยละ 19.3 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับมาก (13 – 16 ข้อ) โดยเกษตรกรมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

เฉลี่ย 17.98 คะแนน ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นที่เกษตรกรตอบถูกมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ 1) แผนงาน/โครงการ ต้องสามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้ 2) แผนพัฒนาการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีการวิเคราะห์ปัญหา มีความเป็นเหตุเป็นผล และแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ 3) แผนพัฒนาการเกษตร เป็นเครื่องมือสำหรับบ่งบอกว่าเกษตรกรหรือกลุ่มของเกษตรกรหรือชุมชนเกษตรกร มีความจำเป็นหรือต้องการพัฒนาการเกษตรของตนเองไปในทิศทางใด 4) แผนงาน/โครงการ ต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม จังหวัด และ 5) แผนงาน/โครงการ ต้องมีรายละเอียดครบถ้วน ความเสี่ยงน้อย โอกาสประสบความสำเร็จสูง ประเด็นที่เกษตรกรตอบน้อยที่สุด 3 ลำดับ คือ 1) ความสำเร็จของแผนพัฒนาการเกษตรคือการใช้งบประมาณให้มากที่สุด 2) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเท่านั้น และ 3) การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนเท่านั้น

2) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร*
ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็น ดังนี้ ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร แผนพัฒนาการเกษตรช่วยแก้ปัญหาด้านการเกษตรในพื้นที่ได้ ควรวิเคราะห์ชุมชนให้ครบทุกด้าน ควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาด้านการเกษตรตามความจำเป็นเร่งด่วน ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนควรเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน โครงการ/กิจกรรม ที่มีประสิทธิภาพ ต้องสามารถแก้ปัญหาในพื้นที่ได้ ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร แผนพัฒนาการเกษตรมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในทุกด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาด้านการผลิต การส่งเสริมอาชีพ ให้กับเกษตรกรในชุมชน เป็นต้น แผนพัฒนาการเกษตรควรมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีความสำคัญในการพัฒนาชุมชนด้านการเกษตร ควรกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมให้ชัดเจน ควรมีการประชาสัมพันธ์แผนพัฒนาการเกษตร ควรมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาร่วมกันของเกษตรกรในชุมชน แผนพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ของคนในชุมชนร่วมกันจัดทำ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรควรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ และเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็น ได้แก่ แผนพัฒนาการเกษตรต้องใช้งบประมาณในการจัดทำจำนวนมาก

1.3.3 การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของ

เกษตรกร

1) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

(1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด คือ เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการของพื้นที่ รองลงมา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ในขณะที่ประเด็นที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ และ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

(2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุดคือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ตามแผนงาน/โครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร รองลงมา มีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ในขณะที่ประเด็นที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินการน้อยที่สุดคือ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตร

(3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุดคือ ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ รองลงมาได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร ในขณะที่ประเด็นที่มีผลการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์น้อยที่สุดคือ ได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน

(4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุดคือ มีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม รองลงมา มีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรม ในขณะที่ประเด็นที่มีผลการมีส่วนร่วมในการประเมินผลน้อยที่สุดคือ มีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม

โดยสรุปเกษตรกร มีส่วนร่วมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีผลการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่มีผลการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ปรากฏผลว่า มี 2 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร คือ ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร และความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมี 1 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร คือ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

การเกษตรของเกษตรกร

1) ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

(1) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด คือ ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ รองลงมา ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ในขณะที่ประเด็นที่มีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยที่สุด คือ ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการของพื้นที่

(2) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุด เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตร รองลงมา เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงานสนับสนุน ในขณะที่ประเด็นที่มีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการน้อยที่สุด คือ ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นคณะทำงานปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตร

(3) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด คือ เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ รองลงมา

เกษตรกรไม่ได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร ในขณะที่ประเด็นที่มีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์น้อยที่สุด คือ เกษตรกรไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ

(4) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เกษตรกรมีปัญหาคือเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมากที่สุด คือ เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม และ เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหามาจากการติดตามและประเมินผล รองลงมา เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม และ เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม ในขณะที่ประเด็นที่มีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมากที่สุด คือ ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรม

โดยสรุปเกษตรกร มีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเกษตรกรมีปัญหาคือเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย รองลงมา ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่ประเด็นที่มีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรน้อยที่สุด คือ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

(1) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด คือ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร รองลงมา ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการของพื้นที่ และควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยที่สุด คือ ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

(2) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุด คือ ควรเปิด

โอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นคณะทำงานปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตร รองลงมา ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการน้อยที่สุด คือ เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตร

(3) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด คือ เกษตรกรควรได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร และ เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ รองลงมา เกษตรกรควรได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามแผนงาน/โครงการ ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์น้อยที่สุด คือ เกษตรกรควรได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน

(4) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมากที่สุด คือ เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม รองลงมา เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลน้อยที่สุด คือ เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผล

โดยสรุปเกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมากที่สุด คือ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ในขณะที่ประเด็นที่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรน้อยที่สุด คือ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

2. อภิปรายผล

จากการศึกษา “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร” พบว่า สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร มีประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

2.1.1 เพศ

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.8 โดยแตกต่างจาก โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.48) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่าเป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.47 และกัญญาณีย์ กาพภักดี (2557, น.39) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยใกล้เคียงกับ เกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.40) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรภายใต้โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในชุมชนในตำบลหลักภาคใต้ พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 76.8 และ สุภรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.33) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ปี 2547 จังหวัดหนองคาย พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 87.6 และอนุชิต โมพันดุง (2560, น.74) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล นครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 57.59 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชากรส่วนใหญ่ของตำบลเป็นเพศชาย

2.1.2 อายุ

จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีอายุระหว่าง 53.36 ปี โดยแตกต่างจาก โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.48) ศึกษาพบว่าประชาชนมีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี และสุภรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.33) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี และเกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 46.45 ปี และสุวัฒน์ ไกรสกุล และจุฑาภรณ์ คงรักษักวิน (2558, น.44) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่าเกษตรกรมีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 53.36 ปี ซึ่งมีอายุค่อนข้างสูง ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรต้องคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ด้วย

2.1.3 สถานภาพ

จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ร้อยละ 86.7 มีสถานภาพสมรส โดยแตกต่างจากโสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.48) ศึกษาพบว่าประชาชนมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 60.51 และสุกรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.33) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 93.8 และเกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 89.6 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ต้องคำนึงถึงช่วงระยะเวลาที่ไม่กระทบต่อเวลาของครอบครัว

2.1.4 ระดับการศึกษา

จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ร้อยละ 35.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยแตกต่างจากโสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.48) ศึกษาพบว่าประชาชนจบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 31.14 และกัญญาณีย์ กาฬภักดี (2557, น.39) ศึกษาพบว่าประชาชนจบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 25.95 และสุวดี ไกรสกุล และจุฑาภรณ์ คงรักย์กวิน (2558, น.44) ศึกษาพบว่าประชาชนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 42.2 และอนุชิต โมพันคง (2560, น.74) ศึกษาพบว่าประชาชนจบการศึกษาระดับมัธยมต้น ร้อยละ 39.45 และเกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรจบการศึกษาระดับมัธยมต้น ร้อยละ 17.6 และสุกรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.33) ศึกษาพบว่าเกษตรกรจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 31.7 แสดงให้เห็นว่า เกษตรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของกระบวนการต่าง ๆ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

2.1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ร้อยละ 57.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 – 4 คน โดยแตกต่างจาก เกษตรฉัตร รัตนศรี (2544, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 4 – 7 คน ร้อยละ 66.4 และสุกรรณ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.33) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 4 – 7 คน ร้อยละ 81.4 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 – 4 คน

2.1.6 การประกอบอาชีพ

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เกษตรกรร้อยละ 74.1 ประกอบอาชีพทำนา โดยแตกต่างจาก โสภิตา ศรีนุ่น (2558,

น.48) ศึกษาพบว่าประชาชนประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 25.82 ซึ่งสอดคล้องกับ สุกกรรม ปัญสวัสดิ์ (2547, น.33) ศึกษาพบว่าเกษตรกรประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 75.2 และแตกต่างจาก อนุชิต โมพันดุง (2560, น.75) ศึกษาพบว่าประชาชนประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้างทั่วไป ร้อยละ 34.42 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนา ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมถึงฤดูกาลผลิต เพื่อจะได้กำหนดช่วงเวลาในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1.7 จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เกษตรกรร้อยละ 36.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 8 ไร่ ซึ่งสอดคล้องกับ เกษตรนัทร รัตนศรี (2544, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 ไร่ ร้อยละ 91.2 โดยแตกต่างจากสุกกรรม ปัญสวัสดิ์ (2547, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ไร่ ร้อยละ 38.9 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 8 ไร่ ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จะต้องคำนึงถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกร โดยการสร้างการรับรู้ และผลดีของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาด้านการเกษตรของเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรต่อไป

2.1.8 ระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เกษตรกรร้อยละ 45.2 อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้ระหว่าง 45 – 60 ปี โดยแตกต่างจาก เกษตรนัทร รัตนศรี (2544, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 11 – 30 ปี ร้อยละ 29.2 และสุกกรรม ปัญสวัสดิ์ (2547, น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 21 – 30 ปี ร้อยละ 41.5 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้ระหว่าง 45 – 60 ปี มีความผูกพันกับท้องถิ่น ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ควรเน้นกระบวนการกลุ่ม เพื่อศึกษาปัญหา และหาแนวทางพัฒนาจากเกษตรกรในพื้นที่ เนื่องจากการอาศัยอยู่ในพื้นที่ย่อมทราบปัญหาในพื้นที่เป็นอย่างดี

2.1.9 ตำแหน่งทางสังคม

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เกษตรกร ร้อยละ 80.1 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม แตกต่างจาก เกษตรนัทร รัตนศรี (2544, น.39) ศึกษาพบว่าเกษตรกรไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 36.4 และสุกกรรม ปัญสวัสดิ์ (2547,

น.40) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีตำแหน่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น (อบต.,เทศบาล ฯลฯ) ร้อยละ 32.7 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

2.1.10 รายได้จากภาคการประกอบอาชีพ

1) รายได้จากภาคการเกษตร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงได้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เกษตรกรร้อยละ 42.8 มีรายได้จากภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา อยู่ระหว่าง 30,001 – 50,000 บาท โดยแตกต่างจาก เกษตรกรนคร รัตนศรี (2544, น.39) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีรายได้จากภาคการเกษตรมากกว่า 60,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 44.8 ซึ่งสอดคล้องกับ สุภรณ์ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.38) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีรายได้จากภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 52.2 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จากภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา อยู่ระหว่าง 30,001 – 50,000 บาท

2) รายได้นอกภาคการเกษตร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงได้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เกษตรกรร้อยละ 35.5 มีรายได้นอกภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา อยู่ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท โดยแตกต่างกับ สุภรณ์ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.38) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีรายได้จากนอกภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 46.0 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้นอกภาคการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา อยู่ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท

ทั้งนี้ พบว่า รายได้ส่วนใหญ่ของเกษตรกรมาจากในภาคการเกษตรมากกว่า รายได้นอกภาคการเกษตร

2.1.11 ประสบการณ์ในการทำการเกษตร

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงได้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เกษตรกร ร้อยละ 31.3 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรระหว่าง 21 – 30 ปี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรระหว่าง 21 – 30 ปี

2.1.12 ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงได้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เกษตรกร ร้อยละ 42.8 มีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล 1 ครั้งต่อเดือน โดยแตกต่างจากเกษตรกรนคร รัตนศรี (2544, น.41) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ครั้งต่อปี ร้อยละ 71.2 ซึ่งสอดคล้องกับ สุภรณ์ ปัญสวัสดิ์ (2547, น.38) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเดือนละ 1 ครั้ง ร้อยละ 39.8 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล 1 ครั้งต่อเดือน

2.1.13 การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เกษตรกร ร้อยละ 32.6 ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเจ้าหน้าที่ออกไปพบที่บ้านหรือชุมชน โดยแตกต่างจาก สุกกรรม ปัญสวัสดิ์ (2547, น.38) ศึกษาพบว่า เกษตรกรติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรด้วยตนเอง ร้อยละ 83.2 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเจ้าหน้าที่ออกไปพบที่บ้านหรือชุมชน ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ควรเน้นให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล เป็นตัวกลางหลักในการพัฒนาให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ด้วยการลงพื้นที่เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่

2.1.14 ช่องทางการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เกษตรกร ร้อยละ 51.1 รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรผ่านทางหอกระจายข่าว โดยแตกต่างจาก สุกกรรม ปัญสวัสดิ์ (2547, น.38) ศึกษาพบว่าเกษตรกรได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 92.0 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรผ่านทางหอกระจายข่าว ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ควรคำนึงถึงการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรผ่านทางหอกระจายข่าวที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งอาจส่งผลให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมากยิ่งขึ้น

2.2 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

2.2.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ร้อยละ 79.5 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ เกษตรนัทร รัตนศรี (2544, น.46) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมากที่สุด (ตอบถูก 9-10 ข้อ) ร้อยละ 59.2 ซึ่งสอดคล้องกับ สุกกรรม ปัญสวัสดิ์ (2547, น.38) ศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมากที่สุด (ตอบถูก 9-10 ข้อ) ร้อยละ 69.9 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับมากที่สุด มีประเด็นที่ควรอภิปรายได้ ดังนี้

1) ประเด็นที่เกษตรกรตอบถูกมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ แผนงาน/โครงการ ต้องสามารถแก้ไขปัญหาของพื้นที่ได้ แผนพัฒนาการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีการวิเคราะห์ปัญหา มีความเป็นเหตุเป็นผล และแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ แผนพัฒนาการเกษตร เป็นเครื่องมือสำหรับ บ่งบอกว่าเกษตรกรหรือกลุ่มของเกษตรกรหรือชุมชนเกษตรกร มีความจำเป็นหรือต้องการ พัฒนาการเกษตรของตนเองไปในทิศทางใด แผนงาน/โครงการ ต้องมีความสอดคล้องกับนโยบาย รัฐบาล กระทรวง กรม จังหวัด และแผนงาน/โครงการ ต้องมีรายละเอียดครบถ้วน ความเสี่ยงน้อย โอกาสประสบผลสำเร็จสูง

ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2563 กรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ด้วยการกำหนดให้สำนักงานเกษตรจังหวัด มุกดาหาร และสำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ จึงส่งผลให้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล (เกษตรตำบล) เข้าพบเกษตรกรในพื้นที่ พร้อมทั้งสร้างการรับรู้เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ และ กระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้กับเกษตรกรในพื้นที่

2) ประเด็นที่เกษตรกรตอบถูกน้อยที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ความสำเร็จของ แผนพัฒนาการเกษตรคือการใช้งบประมาณให้มากที่สุด การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเท่านั้น การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนเท่านั้น

ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ เกษตรกรมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า ความสำเร็จของ แผนพัฒนาการเกษตรคือการใช้งบประมาณให้มากที่สุด การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเท่านั้น และการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนเท่านั้น เนื่องจาก แผนพัฒนาการเกษตรจะต้องเสนอขอรับงบประมาณในการดำเนินการ มีเจ้าหน้าที่ ภาครัฐ รวมทั้งผู้นำชุม เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นแกนนำในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

2.2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงได้ อำเภอหนองสูง จังหวัด มุกดาหาร เห็นด้วยกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเห็นด้วยมากที่สุด ในประเด็น ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรไม่มีความมั่นใจว่าการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามกระบวนการ

2.3 การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

2.3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

1) *การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ* จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยที่สุดในประเด็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร โดยแตกต่างกับ โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.62) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง และอนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ กัญญาณีย์ กาทักดี (2557, น.39) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรไม่ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง การบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และคิดว่าอำนาจการตัดสินใจไม่ใช่ของตน

2) *การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ* จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีส่วนร่วมในการดำเนินการในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการดำเนินการน้อยที่สุดในประเด็น คือ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับ โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.62) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ อนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง โดยแตกต่างจาก กัญญาณีย์ กาทักดี (2557, น.39) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินการในประเด็น มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ตามแผนงาน/โครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรมีความคิดว่าไม่มีความจำเป็นต้องสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน เพราะเป็นหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ต้องให้การสนับสนุน

3) *การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์* จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ น้อยที่สุดในประเด็น ได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน ซึ่งสอดคล้องกับ โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.62) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ อนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปาน

กลาง โดยแตกต่างจาก กัญญาณีย์ กาฬภักดี (2557, น.39) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร มีโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพให้กับเกษตรกร แต่มีการกำหนดเงื่อนไขการเข้าร่วมโครงการ อาจจะทำให้เกษตรกรไม่สามารถมีส่วนร่วมได้ทั้งหมด

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการประเมินผล น้อยที่สุดในประเด็น มีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.62) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ อนุชิต โมพันคง (2560, น.89) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยแตกต่างจาก กัญญาณีย์ กาฬภักดี (2557, น.39) ศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรคิดว่าตนเองไม่ได้มีบทบาทโดยตรงในการติดตามประเมินผล

2.3.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของ

เกษตรกร

การศึกษาครั้งนี้พบว่า สภาพส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน และความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร เนื่องจาก เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ทำให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรน้อย แต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2563 กรมส่งเสริมการเกษตรให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล ลงพื้นที่ร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรร่วมกับชุมชนตามกระบวนการของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จึงทำให้เกษตรกรในพื้นที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และทราบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากแผนพัฒนาการเกษตร

4.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

4.4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

1) **ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ** จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย โดยมีปัญหามากที่สุด ในประเด็น ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยแตกต่างจาก โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.65) ศึกษาพบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ประชาชนขาดความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และแตกต่างจากอนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่าประชาชนไม่เห็นถึงความสำคัญในการร่วมเวทีประชาคม และแตกต่างจาก กัญญาณีย์ กาพภักดี (2557, น.60) ศึกษาพบว่าประชาชนประชาชนขาดความเข้าใจถึงขั้นตอนการจัดทำแผน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

2) **ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ** จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย โดยมีปัญหามากที่สุด ในประเด็น เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับ โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.65) ศึกษาพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือประชาชนมีความคิดว่าต้องไม่เสียเงินทองหรือค่าใช้จ่ายในการเข้าไปมีส่วนร่วมเกินกว่าผลตอบแทนที่จะได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับอนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่าประชาชนมองว่าไม่ได้มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม โดยแตกต่างจาก กัญญาณีย์ กาพภักดี (2557, น.60) ศึกษาพบว่า ประชาชนไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรมีความคิดว่าไม่มีความจำเป็นต้องสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน เพราะเป็นหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ต้องให้การสนับสนุน

3) **ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์** จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับน้อย โดยมีปัญหามากที่สุด ในประเด็น เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.65) ศึกษาพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ประชาชนคำนึงถึงประโยชน์ตอบแทนที่ตนควรจะได้รับ โดยแตกต่างจาก อนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่าประชาชนยังไม่ได้รับรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้จากแผนการพัฒนาโดยแตกต่างจาก กัญญาณีย์ กาพภักดี (2557, น.60) ศึกษาพบว่าประชาชนยังไม่รับทราบถึงการได้ใช้ประโยชน์จากแผนพัฒนา ทั้งนี้

อาจเป็นเพราะ เกษตรกรไม่ได้รับการคัดเลือกเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมโครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร เนื่องจากคุณสมบัติอาจไม่ตรงกับเงื่อนไขที่ระบุไว้ในโครงการ และไม่ทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อนำแผนพัฒนาการเกษตรไปปฏิบัติ

4) **ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล** จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผลประเมินผลอยู่ในระดับน้อย โดยมีปัญหามากที่สุดในประเด็น เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม และเกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.62) ศึกษาพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วม ส่วนใหญ่เป็นบทบาทของเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับ กัญญาณี โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่า ประชาชนไม่ได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล เพราะมองว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน ซึ่งสอดคล้องกับ กัญญาณี กาทักดี (2557, น.60) ศึกษาพบว่าประชาชนในพื้นที่ไม่ทราบหรือไม่ต้องการที่จะเข้าร่วมติดตามและประเมินผล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรคิดว่าตนเองไม่ได้มีบทบาทโดยตรงในการติดตามประเมินผล

4.4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

1) **ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ** จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ในประเด็น ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรโดยแตกต่างจาก โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.65) ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จักสิทธิและบทบาทของตนเองมากขึ้น โดยแตกต่างจาก กัญญาณี โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่า ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาและคัดเลือกผู้แทนแต่ละชุมชนเพื่อเสนอปัญหาหรือความต้องการในแต่ละชุมชน โดยแตกต่างจาก กัญญาณี กาทักดี (2557, น.60) ศึกษาพบว่าประชาชนประชาชนขาดความเข้าใจถึงขั้นตอนการจัดทำแผน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรมีความต้องการแก้ปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วน

2) **ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ** จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ในประเด็น ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นคณะทำงาน

ปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตร โดยแตกต่างจาก โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.65) ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ ควรรณรงค์หรือกระตุ้นจิตสำนึกของประชาชน ให้รักท้องถิ่น/ชุมชนของตนให้มากขึ้น โดยแตกต่างจาก กัญญาณีย์ กาฬภักดี (2557, น.60) ศึกษาพบว่า ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันส่วนใหญ่ผู้นำชุมชน และแกนนำเป็นคณะทำงานปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตร และเกษตรกรต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานฯ

3) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็น เกษตรกรควรได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร และเกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ ใกล้เคียงกับ โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.65) ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ควรจัดทำแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้มากขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรอาจมีความคาดหวังว่าหากได้มีส่วนร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร และมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ จะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ในประเด็น เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม โดยแตกต่างจาก โสภิตา ศรีนุ่น (2558, น.65) ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ควรจัดประชุม ประชาคม อย่างน้อยเดือนละครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับอนุชิต โมพันดุง (2560, น.89) ศึกษาพบว่า ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของโครงการ โดยการเข้ามาเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรคิดว่าการติดตามประเมินผลเป็นบทบาทของคณะกรรมการติดตามประเมินผล และต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร” พบว่า เกษตรกรตอบถุณ้อยที่สุดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ในประเด็น การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเท่านั้น และประเด็นการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนเท่านั้น เกษตรกรมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ในประเด็นควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เกษตรกรมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในประเด็น มีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน รวมถึงความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในประเด็น ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็น เกษตรกรควรได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร และเกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ

- 1) ควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จักสิทธิและบทบาทของตนเองมากขึ้น โดยการจัดประชุมสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ บทบาทเพื่อให้เกษตรกรได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเห็นถึงความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรมีความสำคัญอย่างไร มีประโยชน์อย่างไร เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเป็นแผนงานที่มีประสิทธิภาพ มีแผนงาน/โครงการ ตรงตามกับความต้องการของเกษตรกรและสามารถแก้ไขปัญหาในชุมชนได้
- 2) ควรมอบหมายเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้นำ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรที่มีประสิทธิภาพ
- 3) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของโครงการ/กิจกรรม โดยการเข้ามาเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล

ทำได้โดยให้เกษตรกรในพื้นที่ที่มีการประชาคมคัดเลือกผู้แทนที่มีความรู้ความสามารถแต่ละชุมชนให้เข้ามาร่วมตรวจสอบและรับทราบความก้าวหน้าของโครงการ/กิจกรรม ที่จัดทำ

4) ควรมีการวางแผนการจัดทำแผนการเกษตรกรให้เหมาะสมกับการระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน และความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่

5) ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่

6) ควรส่งเสริมการจัดทำแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้มากขึ้น เพื่อยกระดับรายได้ของประชาชน โดยเน้นการรวมกลุ่มอาชีพและการสนับสนุนงบประมาณให้กลุ่มต่าง ๆ

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเป็นอย่างดี และสามารถจัดกระบวนการต่าง ๆ ตามแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร รวมทั้งศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอยู่เสมอ เพื่อให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร หากยังไม่เชี่ยวชาญในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรที่มีประสิทธิภาพ

3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร พร้อมทั้ง เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่

4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร โดยเฉพาะเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ เพื่อยกระดับรายได้ของเกษตรกรโดยเน้นการรวมกลุ่มอาชีพและการสนับสนุนงบประมาณให้กลุ่มต่าง ๆ

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ควรมีการบูรณาการกำหนดเป้าหมาย วางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ให้เกษตรกรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการ และสามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจะประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีเกษตรกรในพื้นที่ร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการงานแบบมีส่วนร่วมร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่

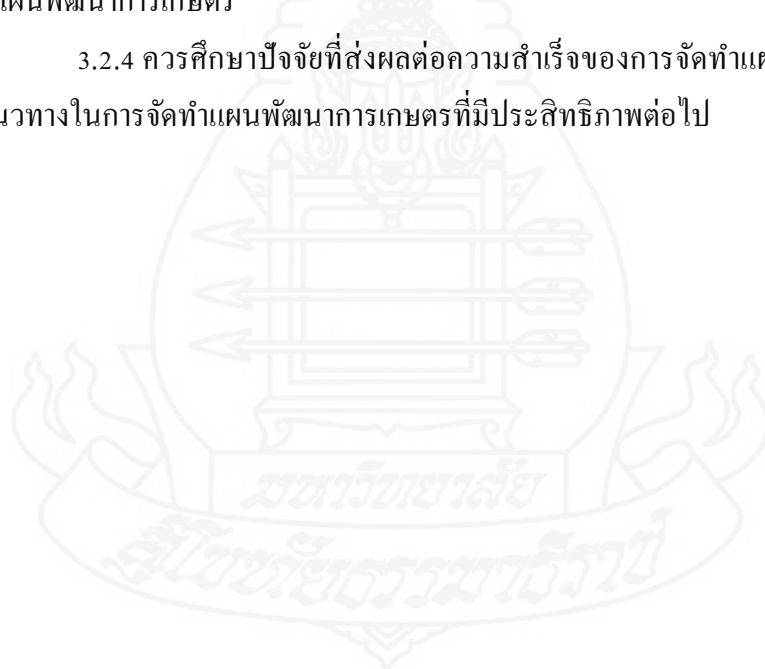
3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในพื้นที่อื่นเพิ่มเติม

3.2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นการศึกษาในประเด็นที่แตกต่างออกไป และมีเนื้อหาที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.2.3 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของเกษตรกรในชุมชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

3.2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่มีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

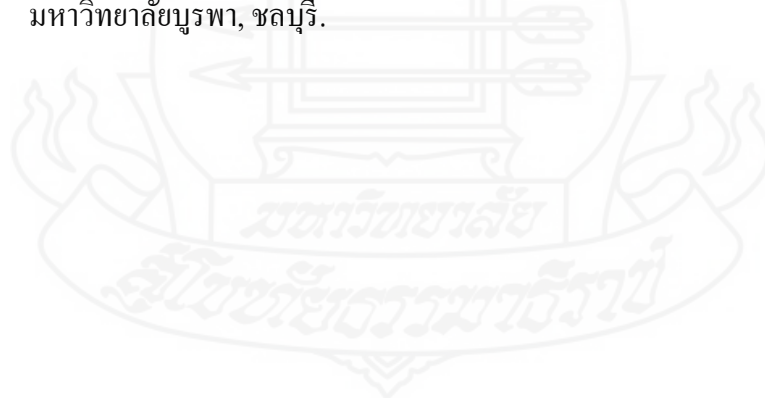

บรรณานุกรม

- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (2559). การมีส่วนร่วมของเครือข่ายและอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการไต่ถามข้อพิพาทในชุมชน สืบค้นจาก http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_2/2559/KM.pdf
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม. (ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). การทำงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน. (ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) . กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กัญญาณิตย์ กาฬภักดี. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด (รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- เกษตรนัทร รัตนศรี. (2544). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชนในตำบลหลักภาคใต้ (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2563). การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม สืบค้นจาก <https://edupol.org/eduOrganize/eLearning/generalStaff/doc/group10/08/01.pdf>
- จำลอง เงินดี. (2534). เอกสารการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชวาล แพรัตกุล. (2552). เทคนิคการวัดผลทางการศึกษา. (ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.
- ทงศักดิ์ คุ่มไชนะ. (2540). หลักการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีระวุฒิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานีมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นพมาศ ธีระเวคิน. (2539). จิตวิทยาสังคม. (ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2534). วิธีวิจัยการศึกษา. (ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : พิชญา พรินตัง.

- ประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา. (2544). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาและการวางแผนชุมชนเกษตรกรรม*. ขอนแก่น : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2532). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา อินเตอร์เนชั่นแนล.
- พรเพ็ญ เพชรศิริ. (2531). *การวัดทัศนคติ*. นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระธวัชชัย ฐิตสีโล ดอนเหลื่อม. (2563). *ความหมายของความรู้*. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/thwachchay14/prapheth-khxng-khwam-ru>
- ไพบูรณ์ คะเชนพรรค์. (2557). *การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเชิงประมาณ*. ในประมวลสาระวิชาวิทยานิพนธ์ ชั้น 2 (หน่วยที่ 6, น. 1-58). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มานัส ปันหล้า. (2563). *ความหมายของความรู้*. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/396638>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมสังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- ว่าที่ ร.ต. นรินทร์ แจมพิมาย. (2559). *การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.)*. กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร.
- วิษณุ หยกจินดา. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี* (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วันชัย โกลดเสตุต. (2562). *การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม*. สืบค้นจาก http://kmcenter.rid.go.th/kmc08/km_53/km_team53.htm
- สำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง. (2562). *แผนพัฒนาการเกษตรตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร พ.ศ.2561 - 2565*. มุกดาหาร : สำนักงานเกษตรอำเภอหนองสูง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ. (2560). *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ*. (ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- โสภิตา ศรีนุ่น. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- สุพรรณ ปัญญสวัสดิ์. (2547). *การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ปี 2547 จังหวัดหนองคาย* (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุพัตรา สุภาพ. (2545). *สังคมวิทยา*. (ครั้งที่ 22). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวัฒน์ ไกรสกุล และ จุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี* (รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์). มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, นนทบุรี.
- สันสกฤต มณีโมไนย. (2558). *ความรู้ความเข้าใจและการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต* ศึกษานิพนธ์นักศึกษาระดับปริญญาโทภาคพิเศษ (ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- อนุชิต โมพันดุง. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน
ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อต้องการทราบข้อมูลความคิดเห็นของท่าน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ในระดับใด และที่สำคัญท่านพบปัญหาหรือมีข้อเสนอแนะอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการดำเนินงานและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งในการทำวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษา ระดับมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดตอบแบบสัมภาษณ์อย่างครบถ้วนและตรงตามความจริง และขอขอบคุณทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสัมภาษณ์ มา ณ โอกาสนี้ แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพส่วนบุคคล สังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

การเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพส่วนบุคคล สังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( ) หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด ตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูล

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลสภาพส่วนบุคคล

1. เพศ ( ) 1.1 ชาย ( ) 1.2 หญิง

2. อายุ.....ปี (จำนวนเต็ม)

3. สถานภาพ ( ) 3.1 โสด ( ) 3.2 สมรส ( ) 3.3 หย่าร้าง ( ) 3.4 หม้าย

4. ระดับการศึกษา

- ( ) 4.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา ( ) 4.2 ประถมศึกษา
 ( ) 4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น ( ) 4.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 ( ) 4.5 อนุปริญญา/ปวส. ( ) 4.6 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 ( ) 4.7 สูงกว่าปริญญาตรี

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

6. การประกอบอาชีพ

- ( ) 6.1 ทำนา ( ) 6.2 ทำสวน ( ) 6.3 ทำไร่
 ( ) 6.4 ประมง ( ) 6.5 ปศุสัตว์ ( ) 6.6 รับราชการ
 ( ) 6.7 รับจ้างทั่วไป ( ) 6.8 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

7. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่

8. ประสบการณ์ในการทำการเกษตร.....ปี

ตอนที่ 1.2 ข้อมูลสภาพสังคม

1. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้.....ปี

2. ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบันของท่าน

- ( ) 2.1 ไม่มีตำแหน่ง
 ( ) 2.2 มีตำแหน่ง (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ( ) 2.2.1 กำนัน ( ) 2.2.2 ผู้ใหญ่บ้าน ( ) 2.2.3 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
 ( ) 2.2.4 สมาชิก อบต. ( ) 2.2.5 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)
 ( ) 2.2.6 ประมงอาสา ( ) 2.2.7 อาสาปศุสัตว์ ( ) 2.2.8 หมอดินอาสา
 ( ) 2.2.9 ครัวบัญชีอาสา ( ) 2.2.10 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

3. ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล (เกษตรตำบล) บ่อยเพียงใด
 ในระยะเวลา 1 เดือน จำนวน.....ครั้ง

4. ท่านติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทางใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 4.1 ท่านเข้าไปพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง ( ) 4.2 เจ้าหน้าที่ออกไปพบที่บ้านหรือชุมชน
 ( ) 4.3 ติดต่อทางโทรศัพท์ ( ) 4.4 หนังสือราชการ
 ( ) 4.5 ติดต่อผ่านผู้นำชุมชน

5. ท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจากสื่อประเภทใด

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 5.1 หอกระจายข่าว ( ) 5.2 วิทยุกระจายเสียง ( ) 5.3 หนังสือแจ้งจากราชการ
 ( ) 5.4 แผ่นพับ ( ) 5.5 ไปสเตอร์ ( ) 5.6 หนังสือพิมพ์
 ( ) 5.7 โทรทัศน์ ( ) 5.8 สื่อออนไลน์

ตอนที่ 1.3 ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจ

1. รายได้จากการประกอบอาชีพในรอบปีที่ผ่านมา

1.1 รายได้จากภาคการเกษตรต่อปี.....บาท (จากการปลูกพืช, เลี้ยงสัตว์, ประมง, อื่นๆ ด้านการเกษตร)

1.2 รายได้นอกภาคการเกษตรต่อปี.....บาท (รายได้อื่น ๆ ที่ได้รับ)

ตอนที่ 2 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ตามความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่คิดว่าถูกต้อง โดยแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ข้อ	ประเด็น	ถูก	ผิด
1	แผนพัฒนาการเกษตร เป็นเครื่องมือสำหรับบ่งบอกว่าเกษตรกร หรือกลุ่มของเกษตรกร หรือชุมชนเกษตรกร มีความจำเป็นหรือต้องการพัฒนาการเกษตรของตนเองไปในทิศทางใด	✓	
2	แผนพัฒนาการเกษตรต้องจัดทำให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น และมีการทบทวนทุกปี	✓	
3	การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ดี จำเป็นต้องให้เกษตรกรมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน	✓	
4	การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเท่านั้น		✗
5	การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ไม่จำเป็นต้องจัดเวทีชุมชน		✗

ข้อ	ประเด็น	ถูก	ผิด
6	ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ไม่มีความจำเป็นในการวางแผนพัฒนาการเกษตร		×
7	การจัดเตรียมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	✓	
8	เกษตรกรต้องทราบข้อมูลในพื้นที่ของตนเองเป็นอย่างดี	✓	
9	การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จะต้องมียุทธศาสตร์และสัตว์เท่านั้น		×
10	ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เป็นข้อมูลที่มีอยู่เดิม ไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม		×
11	ข้อมูลเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ ไม่มีความจำเป็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร		×
12	การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนเท่านั้น		×
13	แนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการวางแผนปรับปรุงพัฒนา อาชีพการเกษตร รายได้	✓	
14	แผนงาน/โครงการ ต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม จังหวัด	✓	
15	แผนงาน/โครงการ ต้องสามารถแก้ไขปัญหาของพื้นที่ได้	✓	
16	แผนงาน/โครงการ ต้องมีรายละเอียดครบถ้วน ความเสี่ยงน้อย โอกาสประสบความสำเร็จสูง	✓	
17	แผนพัฒนาการเกษตรที่ดีต้องมีการประชาสัมพันธ์แผน	✓	
18	ความสำเร็จของแผนพัฒนาการเกษตรคือการใช้งบประมาณให้มากที่สุด		×
19	แผนพัฒนาการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีการวิเคราะห์ปัญหา มีความเป็นเหตุเป็นผล และแก้ไขปัญหาของชุมชนได้	✓	
20	แผนพัฒนาการเกษตรต้องนำเสนอเข้าแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	✓	

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ข้อ	ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	ระดับความคิดเห็น โดยเห็นด้วยในระดับ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1	การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีความสำคัญในการพัฒนาชุมชนด้านการเกษตร					
2	แผนพัฒนาการเกษตรมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในทุกด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาด้านการผลิต การส่งเสริมอาชีพ ให้กับเกษตรกรในชุมชน เป็นต้น					
3	แผนพัฒนาการเกษตรมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก					
4	แผนพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ของคนในชุมชนร่วมกันจัดทำ					
5	ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนควรเป็นข้อมูลปัจจุบัน					
6	ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
7	แผนพัฒนาการเกษตรช่วยแก้ปัญหาด้านการเกษตรในพื้นที่ได้					
8	ควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาด้านการเกษตรตามความจำเป็นเร่งด่วน					
9	ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
10	ควรวิเคราะห์ชุมชนให้ครบทุกด้าน					
11	ควรจัดกลุ่มย่อยในการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด					
12	เวทีชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งเพื่อให้เกษตรกรได้วิเคราะห์สังเคราะห์ปัญหาร่วมกัน					
13	ควรมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาร่วมกันของเกษตรกรในชุมชน					

ข้อ	ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	ระดับความคิดเห็น โดยเห็นด้วยในระดับ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
14	โครงการ/กิจกรรม ที่มีประสิทธิภาพ ต้องสามารถ แก้ปัญหาในพื้นที่ได้					
15	ควรกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการ ดำเนิน โครงการ/กิจกรรมให้ชัดเจน					
16	การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรควรใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่ในพื้นที่					
17	แผนพัฒนาการเกษตรต้องใช้งบประมาณในการ จัดทำจำนวนมาก					
18	แผนพัฒนาการเกษตรควรเป็นแผนพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐาน (ด้านแหล่งน้ำ, ถนน) เป็นหลัก					
19	แผนพัฒนาการเกษตรควรมีการจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาและความต้องการ					
20	ควรมีการประชาสัมพันธ์แผนพัฒนาการเกษตร					

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลการมีส่วนร่วมใน
การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรของเกษตรกร	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
1.1	ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็นปัญหา และความต้องการของพื้นที่					

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรของเกษตรกร	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.2	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
1.3	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนด เป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา ในพื้นที่					
1.4	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนด แผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร					
1.5	ท่านได้ร่วมในการตัดสินใจจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาและความต้องการใน การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ						
2.1	ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร					
2.2	ท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานปฏิบัติตาม แผนพัฒนาการเกษตร					
2.3	ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง/หน่วยงานสนับสนุน					
2.4	ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงิน วัสดุ อุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตาม แผนพัฒนาการเกษตร					
2.5	ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ตามแผนงาน/ โครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร					
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
3.1	ท่านได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจาก การร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน/					

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรของเกษตรกร	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.2	ท่านได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ					
3.3	ท่านได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้าน การพัฒนาทางการเกษตร					
3.4	ท่านได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตาม แผนงาน/โครงการ					
3.5	ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการ นำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ					
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
4.1	ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการติดตาม และประเมินผลโครงการ/กิจกรรม					
4.2	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการ ดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม					
4.3	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการ ดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม					
4.4	ท่านมีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณ ในการดำเนิน โครงการ/กิจกรรม					
4.5	ท่านมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหา จากการติดตามและประเมินผล					

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ข้อ	ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
1.1	ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการของพื้นที่					
1.2	ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
1.3	ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่					
1.4	ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
1.5	ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ						
2.1	ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
2.2	ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นคณะทำงานปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตร					

ข้อ	ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.3	เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการประสานงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงานสนับสนุน					
2.4	เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตาม แผนพัฒนาการเกษตร					
2.5	เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ตาม แผนงาน/โครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนา การเกษตร					
3. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
3.1	เกษตรกรไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพของ ตนเองจากการร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน/					
3.2	เกษตรกรไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ					
3.3	เกษตรกรไม่ได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร					
3.4	เกษตรกรไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ตามแผนงาน/โครงการ					
3.5	เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การ ปฏิบัติ					
4. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
4.1	ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเป็นกรรมการในการ ติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรม					
4.2	เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการ ดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม					
4.3	เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการ ดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม					

ข้อ	ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.4	เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งานงบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม					
4.5	เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผล					

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ข้อ	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
1.1	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการของพื้นที่					
1.2	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
1.3	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่					
1.4	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
1.5	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					

ข้อ	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ						
2.1	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร					
2.2	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นคณะทำงานปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตร					
2.3	เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงานสนับสนุน					
2.4	เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงินวัสดุอุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตร					
2.5	เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ตามแผนงาน/โครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร					
3. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
3.1	เกษตรกรควรได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน/					
3.2	เกษตรกรควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ					
3.3	เกษตรกรควรได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร					
3.1	เกษตรกรควรได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามแผนงาน/โครงการ					
3.5	เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ					

ข้อ	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
4.1	ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรม					
4.2	เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม					
4.3	เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม					
4.4	เกษตรกรควรมีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งานงบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม					
4.5	เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผล					

ขอขอบพระคุณที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้ข้อมูลมา ณ โอกาสนี้

ดาวฤดี มีชัย

...../...../.....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์

*****

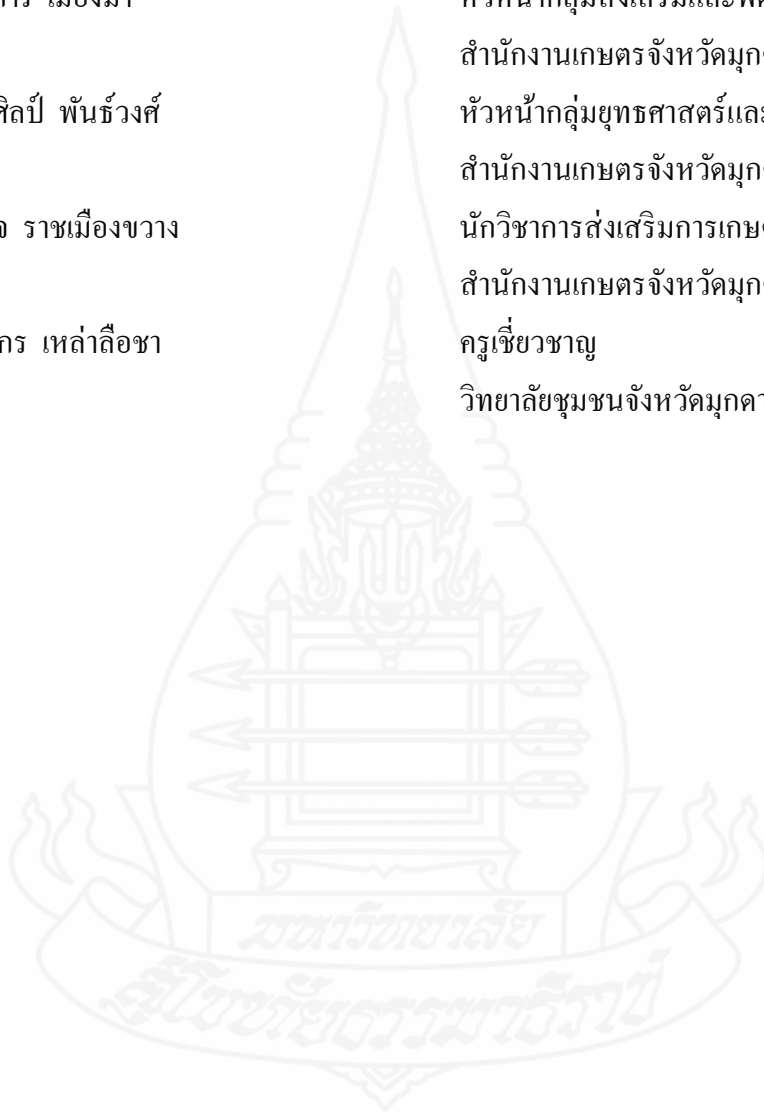
ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. นายวันชัย ประสงค์หอม	เกษตรจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร
2. นายสังการ เมืองมา	หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร
3. นายพรศิลป์ พันธุ์วงศ์	หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร
4. นายสุกิจ ราชเมืองขวาง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร
5. ดร.ทิวากร เหล่าลี้อา	ครูเชี่ยวชาญ วิทยาลัยชุมชนจังหวัดมุกดาหาร

ภาคผนวก ค

หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และหนังสือนัดหมายเกษตร

ที่ อว ๐๖๐๒.๒๓/ว ๑๙๓๑

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน เกษตรจังหวัดมุกดาหาร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความสอดคล้อง จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวดาวฤดี มีชัย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๒๖๑๕๐๐๐๔๑๓ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ที่ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ตลอดจนข้อเสนอนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

โทร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๗๗ , ๐-๒๕๐๔-๘๑๔๒

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๗๘

ที่ อว ๐๖๐๒.๒๓/ว ๑๔๓๑

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์
เรียน คุณสังการ เมืองมา หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความสอดคล้อง จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวดาวฤดี มีชัย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๒๖๑๕๐๐๐๔๑๓ นักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำ
วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน
ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ที่ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้ง
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป
ทั้งนี้ได้ส่งแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

โทร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๗๗ , ๐-๒๕๐๔-๘๑๔๒

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๗๘

ที่ อว ๐๖๐๒.๒๓/ว ๑๔๓๑

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์
เรียน คุณพรศิลป์ พันธวงศ์ หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความสอดคล้อง จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวดาวฤดี มีชัย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๒๖๑๕๐๐๐๔๑๓ นักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำ
วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน
ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้ง
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป
ทั้งนี้ได้ส่งแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

โทร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๗๗ , ๐-๒๕๐๔-๘๑๔๒

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๗๘

ที่ อว ๐๖๐๒.๒๓/ว ๑๔๓๑

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน คุณสุกิจ ราชเมืองขวาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความสอดคล้อง จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวดาวฤติ มีชัย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๒๖๑๕๐๐๐๔๑๓ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างยิ่งและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ที่ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

โทร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๗๗ , ๐-๒๕๐๔-๘๑๔๒

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๗๘

ที่ อว ๐๖๐๒.๒๓/ว ๑๔๓๑

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.ทิวากร เหล่าลือชา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความสอดคล้อง จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวดาวฤติ มีชัย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๒๖๑๕๐๐๐๔๑๓ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างยิ่งและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ที่ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

โทร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๗๗ , ๐-๒๕๐๔-๘๑๔๒

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๗๘

ที่ มท ๐๐๐๙/ว ๖๕๒

สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร
บริเวณศูนย์ราชการ มท ๔๙๐๐๐

๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์นัดหมายเกษตรกร

เรียน ผู้ปกครองท้องที่ หมู่ที่..... ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายชื่อเกษตรกร จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวดาวฤดี มีชัย นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สังกัดกลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร กำลังศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร โดยได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร” โดยมีรองศาสตราจารย์ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก โดยกำหนดการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว ในระหว่างวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓ – วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๓

สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหารพิจารณาแล้วว่า เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวข้างต้น เป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงขอความอนุเคราะห์นัดหมายเกษตรกรตามรายชื่อที่ส่งมาพร้อมนี้ ในวันที่ ..... เดือน..... พ.ศ.๒๕๖๓ ณ..... เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายวันชัย ประยงค์หอม)
เกษตรจังหวัดมุกดาหาร

กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ

โทร/โทรสาร. ๐-๔๒๖๓-๑๓๔๒, ๐-๔๒๖๑-๑๔๔๐

E-mail : mukdahan@doae.go.th , mukdahan_doae@hotmail.com

ภาคผนวก ง

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์

เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของ
เกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ผู้ศึกษา นางสาวดาวฤดี มีชัย

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สินีบุษ คุรุทเมือง แสนเสริม

*****

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพส่วนบุคคล สังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ ว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
ครอบคลุมขอบเขตตามที่ระบุไว้หรือไม่ แล้วกรูณาเขียนผลการพิจารณา โดยทำเครื่องหมาย ✓ ใน
ช่องคะแนนการพิจารณา” ตามระดับความคิดเห็นของท่าน

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

หากผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับข้อความ สามารถบันทึกในช่องข้อเสนอแนะ
โดยแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สภาพส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- ตอนที่ 2 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร
- ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร
- ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ประเด็นคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ตอนที่ 1.1 สภาพส่วนบุคคล				
1. เพศ				
1.1 ชาย				
1.2 หญิง				
2. อายุ.....ปี (จำนวนเต็ม)				
3. สถานภาพ				
3.1 โสด				
3.2 สมรส				
3.3 หย่าร้าง				
3.4 หม้าย				
4. ระดับการศึกษา				
4.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา				
4.2 ประถมศึกษา				
4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น				
4.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.				
4.5 อนุปริญญา/ปวส.				
4.6 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า				
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน..... คน				
6. การประกอบอาชีพ				
6.1 ทำนา				
6.2 ทำสวน				
6.3 ทำไร่				
6.4 ประมง				
6.5 ปลูกสัตว์				
6.6 รับราชการ				
6.7 รับจ้างทั่วไป				

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
6.8 อื่นๆ โปรดระบุ.....				
7. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่				
8. ประสบการณ์ในการทำการเกษตร.....ปี				
ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม				
1. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้..... ปี				
2. ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบันของท่าน				
2.1 ไม่มีตำแหน่ง				
2.2 มีตำแหน่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
2.2.1 กำนัน				
2.2.2 ผู้ใหญ่บ้าน				
2.2.3 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน				
2.2.4 สมาชิก อบต.				
2.2.5 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)				
2.2.6 ประมงอาสา				
2.2.7 อาสาปศุสัตว์				
2.2.8 หมอдинอาสา				
2.2.9 อนุรักษ์ชีอาสา				
2.2.10 อื่น ๆ โปรดระบุ.....				
3. ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร ระดับตำบล (เกษตรตำบล) บ่อย เพียงใด ในระยะเวลา 1 เดือน จำนวน.....ครั้ง				
4. ท่านติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรทางใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
4.1 ท่านเข้าไปพบเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง				
4.2 เจ้าหน้าที่ออกไปพบที่บ้านหรือชุมชน				

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
4.3 ติดต่อทางโทรศัพท์				
4.4 หนังสือราชการ				
4.5 ติดต่อผ่านผู้นำชุมชน				
5.ท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรจากสื่อประเภทใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
5.1 หอกระจายข่าว				
5.2 วิทยุกระจายเสียง				
5.3 หนังสือแจ้งจากราชการ				
5.4 แผ่นพับ				
5.5 ไปสเตอร์				
5.6 หนังสือพิมพ์				
5.7 โทรทัศน์				
5.8 สื่อออนไลน์				
ตอนที่ 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ				
1.รายได้จากการประกอบอาชีพในรอบปีที่ ผ่านมา				
1.1 รายได้จากภาคการเกษตรต่อปี .....บาท (จากการปลูกพืช, เลี้ยง สัตว์, ประมง, อื่นๆ ด้านการเกษตร)				
1.2 รายได้นอกภาคการเกษตรต่อปี .....บาท (รายได้อื่น ๆ ที่ได้รับ)				

ตอนที่ 2 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. แผนพัฒนาการเกษตร เป็นเครื่องมือสำหรับ บ่งบอกว่าเกษตรกร หรือกลุ่มของเกษตรกร หรือชุมชนเกษตรกร มีความจำเป็นหรือต้องการ พัฒนาการเกษตรของตนเองไปในทิศทางใด				
2. แผนพัฒนาการเกษตรต้องจัดทำให้สอดคล้อง กับแผนพัฒนาท้องถิ่น และมีการทบทวนทุกปี				
3. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ดี จำเป็นต้องให้เกษตรกรมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน				
4. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เป็นหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเท่านั้น				
5. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ไม่ จำเป็นต้องจัดเวทีชุมชน				
6. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ไม่ มีความจำเป็นในการวางแผนพัฒนาการเกษตร				
7. การจัดเตรียมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
8. เกษตรกรต้องทราบข้อมูลในพื้นที่ของตนเอง เป็นอย่างดี				
9. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จะต้อง มี ข้อมูลพืชและสัตว์เท่านั้น				
10. ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร เป็นข้อมูลที่มีอยู่เดิม ไม่จำเป็นต้อง เก็บข้อมูล อื่น ๆ เพิ่มเติม				
11. ข้อมูลเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ ไม่มีความ จำเป็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
12. การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนเท่านั้น				
13. แนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการวางแผนปรับปรุงพัฒนา อาชีพการเกษตร รายได้				
14. แผนงาน/โครงการ ต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม จังหวัด				
15. แผนงาน/โครงการ ต้องสามารถแก้ไขปัญหาของพื้นที่ได้				
16. แผนงาน/โครงการ ต้องมีรายละเอียดครบถ้วน ความเสี่ยงน้อย โอกาสประสบความสำเร็จสูง				
17. แผนพัฒนาการเกษตรที่ดีต้องมีการปรึกษาพิจารณาแผน				
18. ความสำเร็จของแผนพัฒนาการเกษตรคือการใช้งบประมาณให้มากที่สุด				
19. แผนพัฒนาการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีการวิเคราะห์ปัญหา มีความเป็นเหตุเป็นผล และแก้ไขปัญหาของชุมชนได้				
20. แผนพัฒนาการเกษตรต้องนำเสนอเข้าแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง				

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีความสำคัญในการพัฒนาชุมชนด้านการเกษตร				
2. แผนพัฒนาการเกษตรมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในทุกด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาการผลิต การส่งเสริมอาชีพ ให้กับเกษตรกรในชุมชน เป็นต้น				
3. แผนพัฒนาการเกษตรมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก				
4. แผนพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ของคนในชุมชนร่วมกันจัดทำ				
5. ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนควรเป็นข้อมูลปัจจุบัน				
6. ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
7. แผนพัฒนาการเกษตรช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในพื้นที่ได้				
8. ควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาด้านการเกษตรตามความจำเป็นเร่งด่วน				
9. ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
10. ควรวิเคราะห์ชุมชนให้ครบทุกด้าน				
11. ควรจัดกลุ่มย่อยในการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด				
12. เวทีชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งเพื่อให้เกษตรกรได้วิเคราะห์สังเคราะห์ปัญหาร่วมกัน				
13. ควรมีการกำหนดทิศทางพัฒนาร่วมกันของเกษตรกรในชุมชน				

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
14. โครงการ/กิจกรรม ที่มีประสิทธิภาพ ต้องสามารถแก้ปัญหาในพื้นที่ได้				
15. ควรกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมให้ชัดเจน				
16. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรควรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่				
17. แผนพัฒนาการเกษตรต้องใช้งบประมาณในการจัดทำจำนวนมาก				
18. แผนพัฒนาการเกษตรควรเป็นแผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ด้านแหล่งน้ำ,ถนน) เป็นหลัก				
19. แผนพัฒนาการเกษตรควรมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ				
20. ควรมีการประชาสัมพันธ์แผนพัฒนาการเกษตร				

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ				
1.1 ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการของพื้นที่				
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่				

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
1.5 ท่านได้ร่วมในการตัดสินใจจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ				
2.1 ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
2.2 ท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตร				
2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงานสนับสนุน				
2.4 ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงิน วัสดุ อุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตร				
2.5 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ตามแผนงาน/โครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร				
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์				
3.1 ท่านได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน/				
3.2 ท่านได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ				
3.3 ท่านได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร				
3.4 ท่านได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามแผนงาน/โครงการ				

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
3.5 ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ				
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล				
4.1 ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรม				
4.2 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม				
4.3 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม				
4.4 ท่านมีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม				
4.5 ท่านมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผล				

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ				
1.1 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการของพื้นที่				
1.2 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1.3 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่				
1.4 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
1.5 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ				
2.1 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
2.2 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นคณะทำงานปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตร				
2.3 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงานสนับสนุน				
2.4 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตร				
2.5 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร				
3. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์				
3.1 เกษตรกรไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน/				
3.2 เกษตรกรไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ				

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
3.3 เกษตรกรไม่ได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/ โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร				
3.4 เกษตรกรไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามแผนงาน/โครงการ				
3.5 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากการนำแผนพัฒนาการเกษตร ไปสู่การปฏิบัติ				
4. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล				
4.1 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเป็นกรรมการ ในการติดตามและประเมินผลโครงการ/ กิจกรรม				
4.2 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการตรวจติดตาม การดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม				
4.3 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผล การดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม				
4.4 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้ งบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม				
4.5 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการหาแนวทาง แก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผล				

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ				
1.1 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าร่วมประชุม เพื่อเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการ ของพื้นที่				

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1.2 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
1.3 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่				
1.4 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจกำหนดแผนงาน/โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
1.5 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
2. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ				
2.1 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร				
2.2 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมเป็นคณะทำงานปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตร				
2.3 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/หน่วยงานสนับสนุน				
2.4 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการเกษตร				
2.5 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร				

ประเด็นข้อคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
3. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์				
3.1 เกษตรกรควรได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน				
3.2 เกษตรกรควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ				
3.3 เกษตรกรควรได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทางการเกษตร				
3.4 เกษตรกรควรได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามแผนงาน/โครงการ				
3.5 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการนำแผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ				
4. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล				
4.1 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลโครงการ/กิจกรรม				
4.2 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม				
4.3 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม				
4.4 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งานงบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม				
4.5 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผล				

ขอขอบพระคุณที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้ข้อมูลมา ณ โอกาสนี้

ดาวฤดี มีชัย

ภาคผนวก จ

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา แล้วนำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) แสดงดังตารางภาคผนวกที่

ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการประเมินแบบสัมภาษณ์

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3	4	5			
ตอนที่ 1 สภาพส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร								
ตอนที่ 1.1 สภาพส่วนบุคคล								
1. เพศ								
1.1 ชาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
1.2 หญิง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2. อายุ.....ปี (จำนวนเต็ม)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3. สถานภาพ								
3.1 โสด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.2 สมรส	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.3 หย่าร้าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.4 หม้าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4. ระดับการศึกษา								
4.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.2 ประถมศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
4.5 อนุปรัชญา/ปวส.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.6 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน...คน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6. การประกอบอาชีพ								
6.1 ทำนา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6.2 ทำสวน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6.3 ทำไร่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6.4 ประมง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6.5 ปศุสัตว์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6.6 รับราชการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6.7 รับจ้างทั่วไป	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6.8 อื่น ๆ โปรดระบุ.....	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
7. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร..... ไร่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
8. ประสบการณ์ในการทำ การเกษตร.....ปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม								
1. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้ .... ปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2. ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน ของท่าน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.1 ไม่มีตำแหน่ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2 มีตำแหน่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2.1 กำนัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
2.2.2 ผู้ใหญ่บ้าน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2.3 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2.4 สมาชิก อบต.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2.5 อาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน (อกม.)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2.6 ประมงอาสา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2.7 อาสาปศุสัตว์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2.8 หมอдинอาสา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2.9 คุรุบัญชีอาสา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2.10 อื่น ๆ โปรดระบุ.....	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3. ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบล (เกษตรกรตำบล) บ่อยเพียงใด ใน ระยะเวลา 1 เดือน จำนวน.....ครั้ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4. ท่านติดต่อประสานงานกับ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทาง ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.1 ท่านเข้าไปพบเจ้าหน้าที่ด้วย ตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.2 เจ้าหน้าที่ออกไปพบที่บ้าน หรือชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.3 ติดต่อทางโทรศัพท์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.4 หนังสือราชการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					ΣR	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
4.5 คิดต่อผ่านผู้นำชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
5. ท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจากสื่อ ประเภทใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)								
5.1 หอกระจายข่าว	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
5.2 วิทยุกระจายเสียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
5.3 หนังสือแจ้งจากราชการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
5.4 แผ่นพับ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
5.5 ไปสเตอร์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
5.6 หนังสือพิมพ์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
5.7 โทรทัศน์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
5.8 สื่อออนไลน์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ								
1. รายได้จากการประกอบอาชีพใน รอบปีที่ผ่านมา								
1.1 รายได้จากภาคการเกษตรต่อ ปี..... บาท (จากการปลูกพืช, เลี้ยงสัตว์, ประมง, อื่นๆ ด้าน การเกษตร)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
1.2 รายได้นอกภาคการเกษตร ต่อปี... บาท (รายได้อื่น ๆ ที่ได้รับ)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
ตอนที่ 2 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร								
2.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร								
1. แผนพัฒนาการเกษตร เป็นเครื่องมือสำหรับบ่งบอกว่าเกษตรกร หรือกลุ่มของเกษตรกร หรือชุมชนเกษตรกร มีความจำเป็นหรือต้องการพัฒนาการเกษตรของตนเองไปในทิศทางใด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2. แผนพัฒนาการเกษตรต้องจัดทำให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น และมีการทบทวนทุกปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรที่ดี จำเป็นต้องให้เกษตรกรมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเท่านั้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
5. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรไม่จำเป็นต้องจัดเวทีชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ไม่มีความจำเป็นในการวางแผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
7. การจัดเตรียมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
8. เกษตรกรต้องทราบข้อมูลในพื้นที่ของตนเองเป็นอย่างดี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
9. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจะต้องมีข้อมูลพืชและสัตว์เท่านั้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
10. ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เป็นข้อมูลที่มีอยู่เดิม ไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
11. ข้อมูลเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ ไม่มีความจำเป็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
12. การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนเท่านั้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
13. แนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการวางแผนปรับปรุงพัฒนา อาชีพการเกษตร รายได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
14. แผนงาน/โครงการ ต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม จังหวัด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
15. แผนงาน/โครงการ ต้องสามารถแก้ไขปัญหาของพื้นที่ได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
16. แผนงาน/โครงการ ต้องมีรายละเอียดครบถ้วน ความเสี่ยงน้อย โอกาสประสบผลสำเร็จสูง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
17. แผนพัฒนาการเกษตรที่ดีต้องมีการประชาพิจารณ์แผน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
18. ความสำเร็จของแผนพัฒนาการเกษตรคือการใช้งบประมาณให้มากที่สุด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
19. แผนพัฒนาการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีการวิเคราะห์ปัญหา มีความเป็นเหตุเป็นผล และแก้ไขปัญหาของชุมชนได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
20. แผนพัฒนาการเกษตรต้องนำเสนอเข้าแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร								
1. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีความสำคัญในการพัฒนาชุมชนด้านการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
2. แผนพัฒนาการเกษตรมี วัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาด้าน การเกษตรในทุกด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาด้าน การผลิต การส่งเสริมอาชีพ ให้กับ เกษตรกรในชุมชน เป็นต้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3. แผนพัฒนาการเกษตรมีขั้นตอน ที่ยู่งยาก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4. แผนพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ ของคนในชุมชนร่วมกันจัดทำ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
5. ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนควร เป็นข้อมูลที่ปัจจุบัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
6. ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
7. แผนพัฒนาการเกษตรช่วย แก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในพื้นที่ ได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
8. ควรจัดลำดับความสำคัญของ ปัญหาด้านการเกษตรตามความ จำเป็นเร่งด่วน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
9. ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความ เชี่ยวชาญเป็นผู้นำในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
10. ควรวิเคราะห์ชุมชนให้ครบทุก ด้าน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
11. ควรจัดกลุ่มย่อยในการ วิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ ละเอียด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
12. เวทีชุมชนเป็นวิธีการหนึ่ง เพื่อให้เกษตรกรได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
13. ควรมีการกำหนดทิศทาง พัฒนาร่วมกันของเกษตรกรใน ชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
14. โครงการ/กิจกรรม ที่มี ประสิทธิภาพ ต้องสามารถ แก้ปัญหาในพื้นที่ได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
15. ควรกำหนดวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายของการดำเนินโครงการ/ กิจกรรมให้ชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
16. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ควรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
17. แผนพัฒนาการเกษตรต้อง ใช้งบประมาณในการจัดทำจำนวน มาก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
18. แผนพัฒนาการเกษตรควรเป็น แผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ด้านแหล่งน้ำ,ถนน) เป็นหลัก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
19. แผนพัฒนาการเกษตรควรมี การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และความต้องการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
20.ควรมีการประชุมพิจารณา แผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร								
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ								
1.1 ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อ เสนอประเด็นปัญหาและความ ต้องการของพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการวางแผนเพื่อจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายและแนวทาง พัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดแผนงาน/โครงการ ในการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
1.5 ท่านได้ร่วมในการตัดสินใจ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และความต้องการในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ								
2.1 ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2 ท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะทำงาน ปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการ ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ หน่วยงานสนับสนุน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.4 ท่านมีส่วนร่วมในการ สนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และ แรงงานในการปฏิบัติงานตาม แผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.5 ท่านมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงาน ตามแผนงาน/โครงการ ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์								
3.1 ท่านได้รับการพัฒนาศักยภาพ ของตนเองจากการร่วมปฏิบัติงาน ตามแผนงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
3.2 ท่านได้รับการส่งเสริมและ พัฒนาอาชีพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.3 ท่านได้ร่วมจัดทำกิจกรรม/ โครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาทาง การเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.4 ท่านได้รับการสนับสนุนปัจจัย การผลิตตามแผนงาน/โครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.5 ท่านมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากการนำ แผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การ ปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล								
4.1 ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ ในการติดตามและประเมินผล โครงการ/กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.2 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจ ติดตามการดำเนินงานโครงการ/ กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.3 ท่านมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.4 ท่านมีส่วนร่วมตรวจสอบการ ใช้งบประมาณในการดำเนิน โครงการ/กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
4.5 ท่านมีส่วนร่วมในการหาแนว ทางแก้ไขปัญหาจากการติดตาม และประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของ เกษตรกร								
4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร								
1. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ								
1.1 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้า ร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็น ปัญหาและความต้องการของพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
1.2 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วม ตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
1.3 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วม ตัดสินใจในกำหนดเป้าหมายและ แนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาใน พื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
1.4 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วม ตัดสินใจกำหนดแผนงาน/ โครงการ ในการจัดทำพัฒนา การเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
1.5 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วม ตัดสินใจในการจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาและความ ต้องการในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ								
2.1 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วม เป็นกรรมการในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วม เป็นคณะกรรมการปฏิบัติตาม แผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.3 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการ ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ หน่วยงานสนับสนุน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.4 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการ สนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และ แรงงานในการปฏิบัติงานตาม แผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.5 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงาน ตามแผนงาน/โครงการ ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
3. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์								
3.1 เกษตรกรไม่ได้รับการพัฒนา ศักยภาพของตนเองจากการร่วม ปฏิบัติงานตามแผนงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.2 เกษตรกรไม่ได้รับการส่งเสริม และพัฒนาอาชีพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.3 เกษตรกรไม่เข้าร่วมจัดทำ กิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการ พัฒนาทางการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.4 เกษตรกรไม่ได้รับการ สนับสนุนปัจจัยการผลิตตาม แผนงาน/โครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.5 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการ รับผลประโยชน์จากการนำ แผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การ ปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล								
4.1 ไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเป็น กรรมการในการติดตามและ ประเมินผลโครงการ/กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.2 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการ ตรวจติดตามการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3	4	5			
4.3 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.4 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.5 เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร								
1.ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
1.1 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการของพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
1.2 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
1.3 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
1.4 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกร ร่วมตัดสินใจกำหนดแผนงาน/ โครงการ ในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
1.5 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกร ร่วมตัดสินใจในการจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาและความ ต้องการในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ								
2.1 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกร ร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.2 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกร ร่วมเป็นคณะกรรมการปฏิบัติตาม แผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.3 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการ ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ หน่วยงานสนับสนุน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
2.4 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการ สนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และ แรงงานในการปฏิบัติงานตาม แผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
2.5 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงาน ตามแผนงาน/โครงการ ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์								
3.1 เกษตรกรควรได้รับการพัฒนา ศักยภาพของตนเองจากการร่วม ปฏิบัติงานตามแผนงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.2 เกษตรกรควรได้รับการ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.3 เกษตรกรควรได้ร่วมจัดทำ กิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ด้านการ พัฒนาทางการเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.4 เกษตรกรควรได้รับการ สนับสนุนปัจจัยการผลิตตาม แผนงาน/โครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
3.5 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการ รับผลประโยชน์จากการนำ แผนพัฒนาการเกษตรไปสู่การ ปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล								
4.1 ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกร เป็นกรรมการในการติดตามและ ประเมินผลโครงการ/กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	การ แปลผล
	1	2	3	4	5			
4.2 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการ ตรวจติดตามการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.3 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.4 เกษตรกรควรมีส่วนร่วม ตรวจสอบการใช้งบประมาณใน การดำเนินโครงการ/กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้
4.5 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในการ หาแนวทาง แก้ไขปัญหาจากการ ติดตามและประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.0	ใช้ได้

ภาคผนวก ฉ
คำศัพท์ประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภษณ์

ตารางภาคผนวกที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ของ ตอนที่ 2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำ
แผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีความสำคัญใน การพัฒนาชุมชนด้านการเกษตร	0.839
2. แผนพัฒนาการเกษตรมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไข ปัญหาด้านการเกษตรในทุกด้าน ได้แก่ โครงสร้าง พื้นฐาน การพัฒนาด้านการผลิต การส่งเสริมอาชีพ ให้กับเกษตรกรในชุมชน เป็นต้น	0.832
3. แผนพัฒนาการเกษตรมีขั้นตอนที่ยูกยาก	0.841
4. แผนพัฒนาการเกษตรเป็นหน้าที่ของคนในชุมชน ร่วมกันจัดทำ	0.833
5. ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนควรเป็นข้อมูลที่ ปัจจุบัน	0.823
6. ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	0.826
7. แผนพัฒนาการเกษตรช่วยแก้ปัญหาด้าน การเกษตรในพื้นที่ได้	0.830
8. ควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาด้าน การเกษตรตามความจำเป็นเร่งด่วน	0.822
9. ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้นำในการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	0.836
10. ควรวิเคราะห์ชุมชนให้ครบทุกด้าน	0.835
11. ควรจัดกลุ่มย่อยในการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่ละเอียด	0.828
12. เวทีชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งเพื่อให้เกษตรกรได้ วิเคราะห์สังเคราะห์ปัญหาร่วมกัน	0.833

ตารางภาคผนวกที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
13. ควรมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาร่วมกันของเกษตรกรในชุมชน	0.824
14. โครงการ/กิจกรรม ที่มีประสิทธิภาพ ต้องสามารถแก้ปัญหาในพื้นที่ได้	0.829
15. ควรกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมให้ชัดเจน	0.823
16. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรควรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่	0.833
17. แผนพัฒนาการเกษตรต้องใช้งบประมาณในการจัดทำจำนวนมาก	0.877
18. แผนพัฒนาการเกษตรควรเป็นแผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ด้านแหล่งน้ำ, ถนน) เป็นหลัก	0.852
19. แผนพัฒนาการเกษตรควรมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ	0.815
20. ควรมีการประชาพิจารณ์แผนพัฒนาการเกษตร	0.827
Cronbach's Alpha	0.840

ตารางภาคผนวกที่ 3 คำสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำ
แผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

หัวข้อ	Alpha if item deleted
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.973
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	0.888
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	0.968
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.939
Cronbach's Alpha	0.960

ตารางภาคผนวกที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.915
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	0.928
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	0.897
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	0.933
Cronbach's Alpha	0.944

ตารางภาคผนวกที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ
การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกร

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.948
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	0.878
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	0.980
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	0.937
Cronbach's Alpha	0.969